

Van den Clooster

Inhoud

De oorsprong	3
Van den Clooster en de Havixhorst.....	13
Agnes van den Clooster en Johan van Rechteren.....	23
Van den Clooster en Rheebruggen	27
Van den Clooster en Batinge.....	35
Van den Clooster en Dunningen	42
Van den Clooster en Vledderinge	47
Van den Clooster op Peize, Mensinge, Mensinga.....	57
Van den Clooster Sloet tot Everloo.....	68
Van den Clooster en Westrup.....	77
Van den Clooster en Entinge.....	80
Van den Clooster en Kranenburg.....	87
Van den Clooster en de Grote Weede	91
Van den Clooster en Cloosterhorst in Vollenhove.....	106
Balthasar van den Clooster en de havezate Benthuis	109

Van den Clooster in Drenthe en Overijssel

De familie Van den Clooster kwam op mijn pad toen ik onderzoek deed naar een Sophia van den Camp. Zij was in het Rampjaar 1672 de belangrijkste getuige à charge in het proces wegens landverraad tegen Osebrandt Rengers van de Groningse Freylemaborg. Zij had een tijdje op de borg gewoond en beschuldigde Rengers ervan dat hij haar, via haar familie, had willen gebruiken om contact te leggen met de bisschop van Münster, Bommen Berend.

Om te achterhalen wat haar mogelijke motieven waren ging ik op zoek naar wat haar relatie met Rengers was. Ik vond die niet, maar duikend in haar voorouders stuitte ik op een Johan van den Camp die getrouwd was met een juffer Van den Clooster. Ik wilde weten wie deze juffer was en dat heb ik geweten. Een maandenlange zoektocht begon naar wat een belangrijke, maar zeer uitgebreide, familie bleek te zijn, waarvan leden, om het extra moeilijk te maken, heel vaak dezelfde voornamen droegen.

De naam van het geslacht Van den Clooster is ontleend aan het Huis ten Clooster dat ten zuidwesten van Coevorden lag, aan wat nu de Lorentzweg 8 is.

Albert van der Kaap

Ten Clooster

Het Huis ende havesate Ten Clooster mette annexe goederen, visscherijen ende anderen sijnen olden ende nijen toebehoor, recht ende gerechticheit, soo als sijne voorouderen voor desen van besitteren des Huisen Zuithem subalterne plegen to ontfangen, exempt die drie meentedeelen, gelegen in 't Coeverdische Broeck, waer integendeel wederomme to lheene sijn gegeven het Nije lant, recht tegenover het Huis Ten Clooster over de Vechte liggende, soo Herman van den Campe ende Anna van Steenwick in haer leven aengecoft, gelegen in den kerspel ende heerlijkheit Coeverden, alsmede mette manschappen van Hondebroeck ende andere manschappen ende leenen, soo van oldes heer tot het Huis ende goet Ten Clooster altoos gehoort hebben, alsmede dat erve Rederinck ende het Rodt, dat uyt Rederinck gesprooten is, beide gelegen in den kerspel Emblichem, bourschap Laerwolde, met haer olde ende nieuwe toebehooren, recht ende gerechticheit.¹

¹ Leenrepertorium Overijssel.

De oorsprong

De locatie van huis Ten Clooster

De vraag die tot nu niet naar volle tevredenheid is beantwoord, is die naar de precieze ligging van het klooster dat ooit vlakbij Coevorden lag en van het huis Ten Clooster. Een vroeg document uit 1232, de *Narracio, de Quedam narracio de Groninghe, de Thrente, de Covordia et diversis aliis sub diversis episcopis Traiectensibus*, wijst 'de Mommerijken' of 'Mommenryte' (de naam van het moerasgebied waar in 1227 de slag bij Ane plaatsvond) aan als plaats van het klooster. De bekende dominee Picardt meende dat het klooster nabij Padhuis aan het Schoonebekerdiep op een wat hoger gelegen zandgebied was gebouwd; hier staat nog het 'kloosterbosje'.²

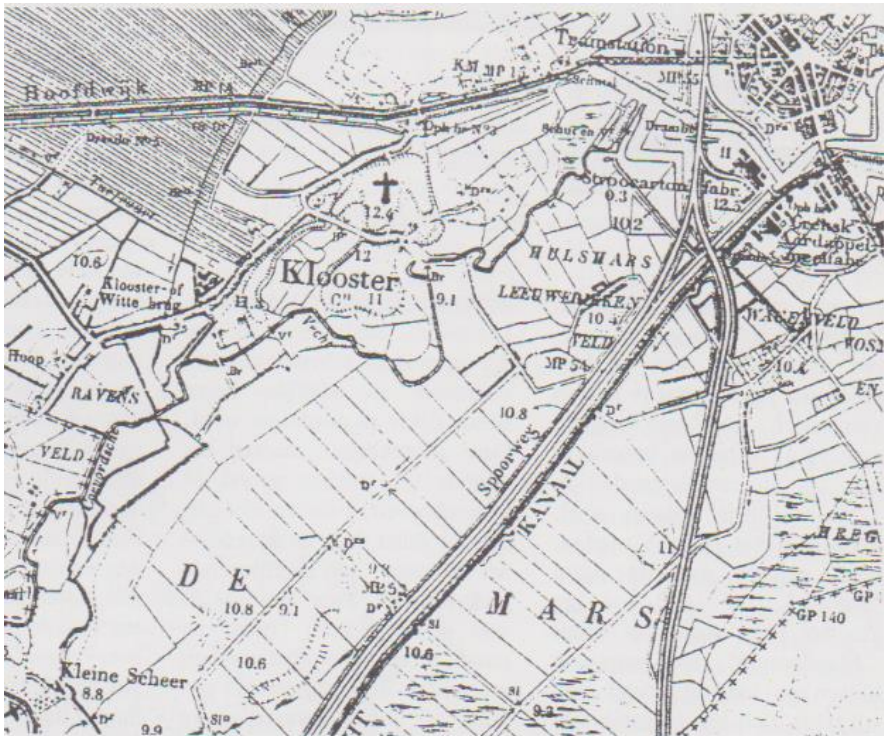
En is het huis Ten Clooster gebouwd op de fundamenten van het klooster, gesticht in 1533, dat in verschillende documenten het klooster van de Heilige Maria ten Campen (Mariënkamp) bij Coevorden (Beate Maria in Campis iusta Covordiam) wordt genoemd. Dit klooster werd gesticht als zoenoffer voor de dood van bisschop Otto in de slag bij Ane in 1227 en dat in 1259 werd verplaatst naar de omgeving van het latere Assen.³

Deze optie lijkt plausibel als we weten dat graaf Otto III van Bentheim in 1259 zijn leenman Hako van Hardenberg (van den Rutenberg), zoon van Stephanus van Hardenberg (van den Rutenberg) toestond zijn hof te Duurse/Deurze (bij Assen) met wat daarbij hoorde, met de abdis van het klooster te ruilen tegen het huis ten Campen bij Coevorden - dat ooit verkocht was door Jan Campinc en Kote -, een huis te Itterbeke, een huis te Anewede en goederen te Lutten. Al deze bezittingen werden op 31 oktober 1259 beleend aan Hako en daarna aan zijn kinderen.⁴

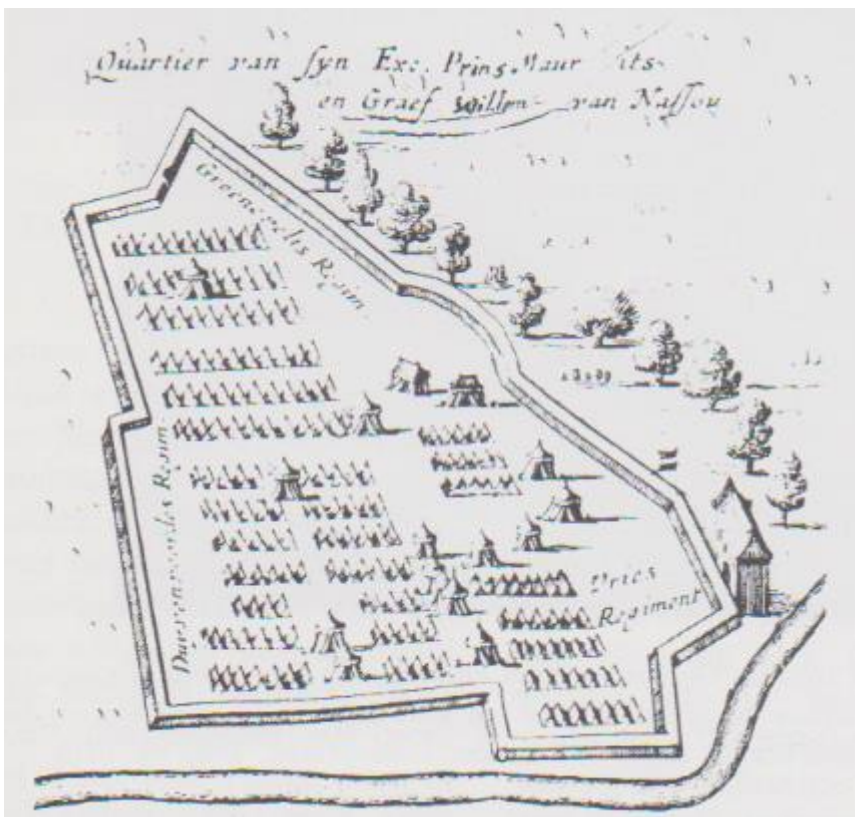
² <https://www.geheugenvandrenthe.nl/klooster>

³ Dit is de overtuiging van Huibrecht Dirk Minderhoud, onderwijzer en schrijver over de geschiedenis van Drenthe in zijn artikel Maria in Campis. <https://www.huilminderhoud.nl/wp-content/uploads/2022/05/2000-juni-ganseveer-maria-in-campis.pdf>

⁴ <https://www.genealogieonline.nl/brobol-genealogie/13335.php> en Holthe tot Echten, jhr. Mr. R.O (1899). De comparanten in de ridderschap van Drenthe, 1600-1795, met aantekeningen omtrent havezaten en de vereischten tot de admmissie. *Blz. 155 e.v. in: de Nieuwe Drentse Volksalmanak*, 1899: <https://bit.ly/44GebIL>

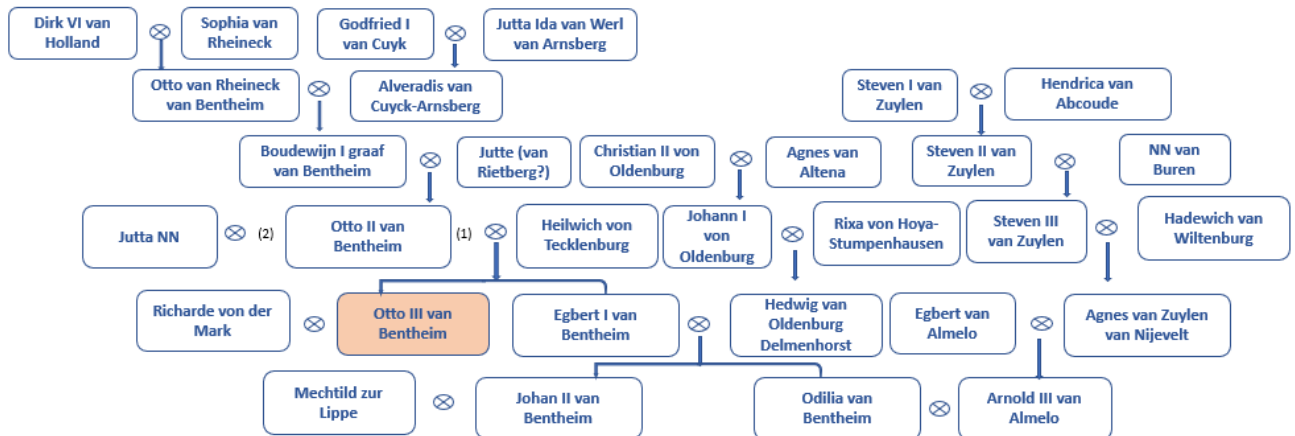
Het kruis geeft volgens Minderhoud de plaats aan waar zowel het klooster als het huis Ten Clooster heeft gelegen. In 1963 zijn op deze plaats resten van het huis gevonden.

Het huis Ten Clooster (rechtsonder) op een prent van het beleg van Coevorden door prins Maurits in 1592.

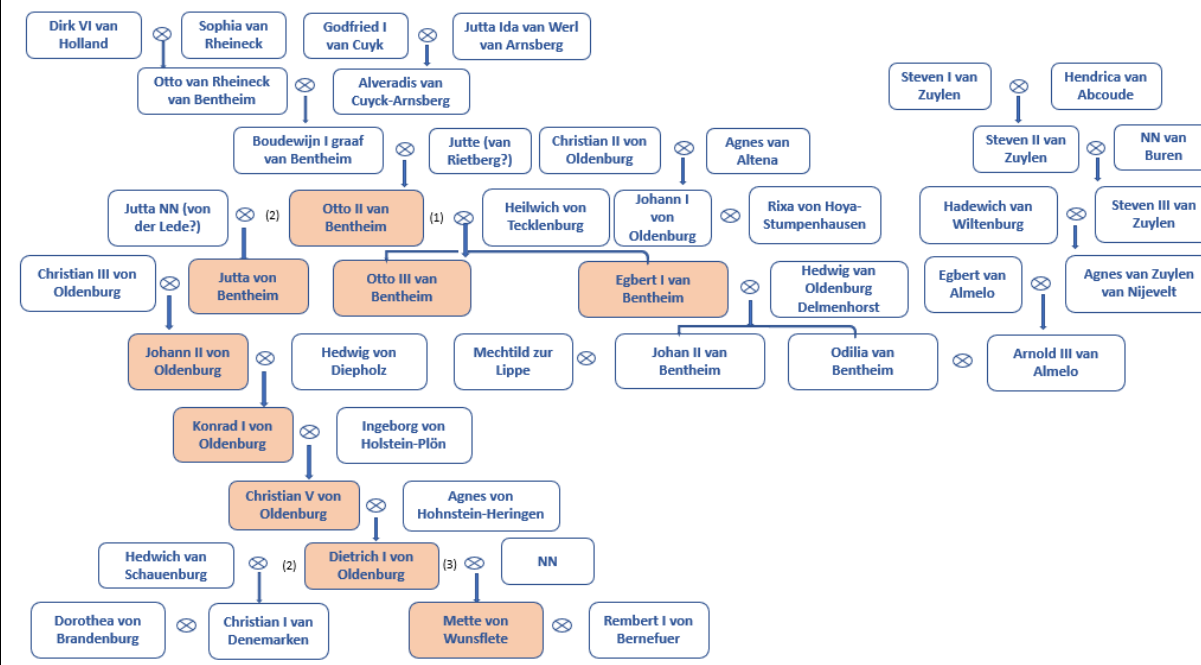
De eerste bewoners

Oorspronkelijk was Ten Clooster eigendom van de graven van Bentheim. Graaf Otto III van Bentheim beleende op 31 oktober 1259 het huis (domum in Campen iuxta Covordiam) aan Hako van Hardenberg (van den Rutenberg), zoon van Stephanus van Hardenberg (van den Rutenberg) die leefde in de eerste helft van de dertiende eeuw.⁵ Na Hako was zijn zoon Steven leenman.⁶

Mijn relatie met de graven van Bentheim

De Otto II van Bentheim die Hako van den Rutenberg (Hardenberg) belende met het huis Ten Clooster was een halbroer van mijn voorouder Jutta von Bentheim, getrouwd met Christian III von Oldenburg. Zie onderstaand schema.

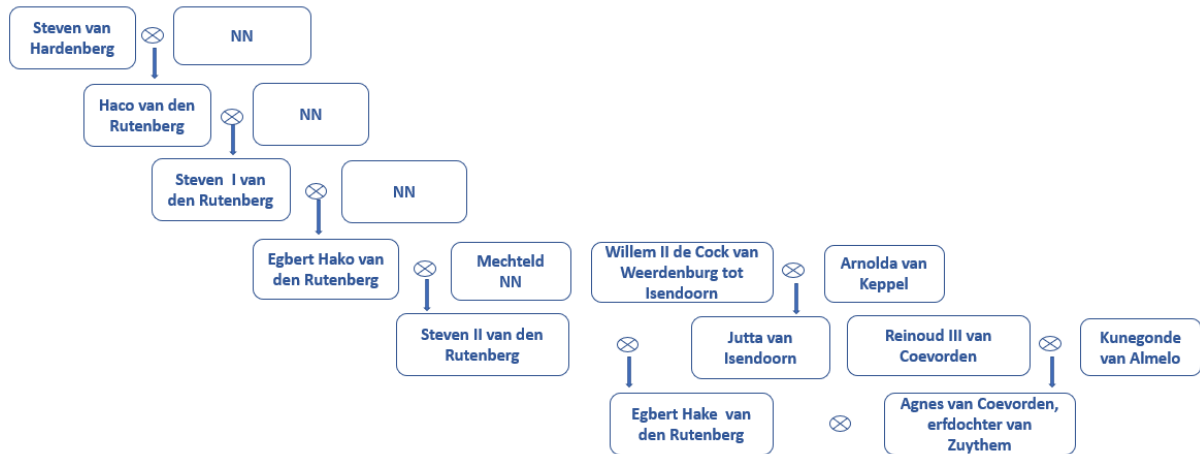

⁵ Het huis te Campen (=ten Clooster) werd geruild met het klooster van de heilige Maria in Assen.

<https://www.genealogieonline.nl/brobol-genealogie/l13335.php>

⁶ Vermoedelijk kreeg een broer van Steven het huis Rechteren, bij Dalfsen, in leen van de graaf van Bentheim. P. Nijhoff (1859). Het huis Rechteren en zijn oud archief. <https://www.dboverijssel.nl/archieven/14319>

Op 15 april 1328 werd het Huis ten Clooster (domum dictam Cloester apud Covorden) door graaf Johan van Bentheim en zijn zoons Simon en Otto verkocht aan de bisschop van Utrecht, Jan van Diest. Het bleef een leenbezit van de Van den Rutenbergs.

Van den Ruitenbergh

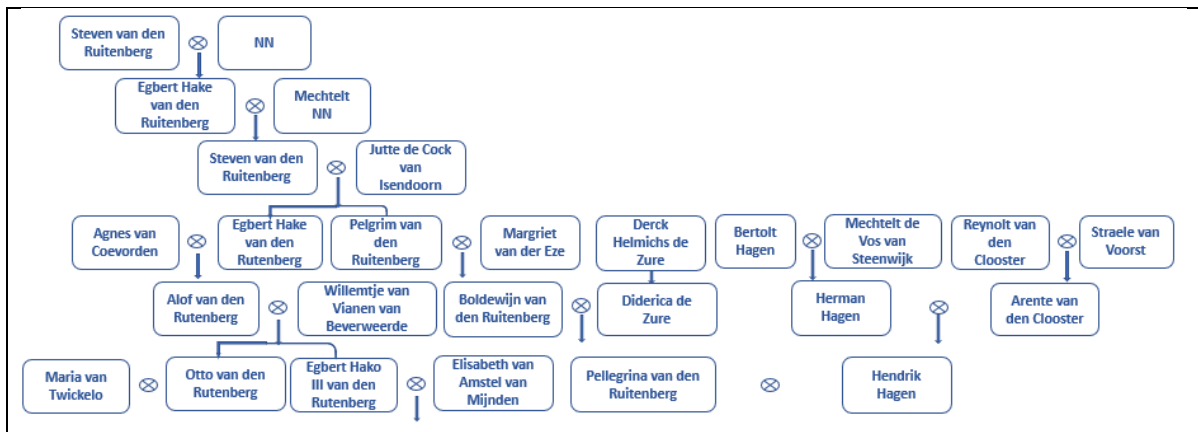
De familie Van den Ruitenbergh ontleende haar naam aan de havezate Ruitenborgh, gelegen in de buurschap Ankum (Dalfsen). De havezate werd voor het eerst vermeld in 1328 als kasteel (castrum) Rutenberghe. De naam van het goed is afgeleid van de Ruite of Rute, een uitgestrekt gebied tussen Dalfsen en Rouveen.

Oorspronkelijk was de Ruitenborgh, net als het huis Ten Clooster bij Coevorden, eigendom van de graven van Bentheim. In 1328 werden beide huizen (Ten Clooster en Ruitenborgh) door graaf Johan van Bentheim en zijn zoons Simon en Otto, verkocht aan de bisschop van Utrecht, Jan van Diest. Ze bleven echter leenbezit van de Van den Ruitenbergs. De Ruitenborgh bleef tot 1545 de zetel van het adellijke geslacht Van Rutenbergh.⁷

Ook in Vollenhove lag een havezate van de familie. Oldruitborgh dateert uit het laatste kwart van de 14^e eeuw en dat werd gebouwd door Pelgrim Egberts van den Rutenbergh, schout van Vollenhove (ongeveer 1370-1438).⁸

⁷ <https://www.kastelenin nederland.nl/kasteeldetails.php?id=244>

⁸ <https://stadvollenhove.nl/index.php/gebouwen/38-oldruitborgh>

De eerste Van den Clooster

In 1354 was Steven II de leenheer van een Johan van den Clooster, die in 1341 als eerste de naam 'Van den Clooster' droeg en die vermoedelijk getrouwd was met Agnes van den Rutenberg, dochter van Steven van den Rutenberg.

De afkomst van Johan van den Clooster is onduidelijk. Er zijn vermoedens geuit dat hij afstamde van een bastaardzoon van Graaf Boudewijn I van Bentheim (Nicolaes Boudekinus) vanwege de overeenkomsten tussen zijn familiewapen en dat van de graven van Bentheim. Maar zegt theoloog en genealoog Jakob Willem Schaap, het lijkt waarschijnlijk dat ene Reinold de vader van Johan van den Clooster was en we moeten de herkomst verder maar in het midden laten.⁹

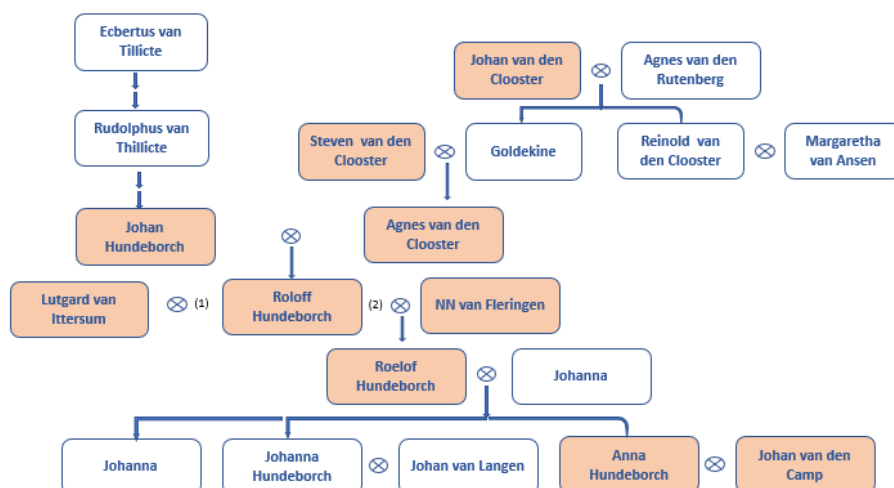
Na Johan kwam het huis in het bezit van zijn tweede zoon Steven van den Clooster (ca. 1330-1368). Zijn oudere broer Reynolt werd vermoedelijk heer op de Havixhorst.¹⁰

Ten Clooster naar Hundeborch

Steven had slechts een dochter, Agnes, die met Johan Hundeborch trouwde. Zo kwam Ten Clooster in het bezit van de familie Hundeborch.

⁹ De Nederlandsche Leeuw, 1994.

¹⁰ Reynolt moet als oudste zoon een belangrijker goed hebben gehad dan zijn jongere broer. Zijn kleinzoon bezat bewijsbaar de Havixhorst.

De Hundeborchs waren oorspronkelijk afkomstig van erve Hundenborch in de boerschap Dilgt bij het Groningse Haren, maar zij verwierven ook bezit veel zuidelijker. Zo had een Gerd van Awick in 1398 zijn leenrecht op Singraven bij Denekamp verkocht aan Johan Hundeborch (ongeveer 1351-1409) die er vervolgens door Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht, mee werd beleend. Johan bezat ook (sinds 1379) het huis Het Hoogeholt ten noorden van Hardenberg, dat oorspronkelijk aan de familie Van den Rutenberg had behoord.

Johan Hundeborch trouwde in 1379 met Agnes, dochter van Steven van den Clooster en Goldekine (bij dit huwelijk was Egbert Hake van den Ruitenbergh getuige).¹¹

Memorieboek van de Plechelmus basiliek in Oldenzaal

Toen Johan Hundeborch op 13 april 1409 stierf, werd, zo lezen we in een memorieboek of calendarium-necrologium (dodenboek), door zijn zoon Roelof een roggerente uit de goederen Frederinchuis en Cogenskote vastgelegd voor de memorie op die datum van zijn vader Johan Hundeborch en diens vrouw - sinds juni 1379 - Neza (Agnes) van den Clooster. Dit memorieboek, of calendarium-necrologium ligt in een kapel van de Sint Plechelmuskerk in Oldenzaal.¹²

Wapen van Agnes van den Clooster.

¹¹ <https://gw.geneanet.org/cofranssen?lang=en&iz=26471&p=johan&n=hondenberch>

¹² De Nederlandsche Leeuw, 1994. https://www.plechelmusbasiliek.nl/kerk/dynamic_frame_k.htm

Het lijkt erop dat de familie Hundeborch, nadat zij bezit in Drenthe en Overijssel hadden verworven, hun Groningse bezit hebben afgestoten. In 1437 verkocht een zoon van Johan, Hundeke, als gemachtigde van zijn broer Roelof, namelijk erve Hundeborch bij Dilgt.¹³

Roelof Hundeborch (ambtman, drost van Twente en bisschoppelijk raadsheer) werd geboren rond 1380 in Denekamp en stierf op 13 oktober in 1455 in Utrecht. Hij trouwde (1) met Lutgard van Ittersum met wie hij drie kinderen kreeg en (2) met NN van Fleringen met wie hij nog twee kinderen kreeg, Otto en Roelof.

Roelf bezat naast het huis Ten Clooster o.a. erve Hundenborch in Deurningen, de Hundeborch in Zenderen en het huis Hoogeholt (ten Holthe) bij Hardenberg. Ook was hij beleend (in 1433) met Singraven en de Loyne (Luine in wat nu Denekamp is). Hij trouwde (1) met Lutgard van Ittersum (1391 Zwolle) en (2) met NN van Fleringen.

Memorieboek Plechelmus Basiliek Oldenzaal

XIII, Euphemia de Maagd. In het jaar des Heren 1409 stierf Johannes Hundeborch de schildknaap, voor wie Rodolphe zijn zoon en voor Neza van den Cloester zijn moeder drie schepels rogge schonken op de verjaardag van voornoemde Jan om te verdelen onder de kanunniken en vicarissen als is gebruikelijk. Voor die twee mud zal voornoemde Rudolf de verantwoording dragen tot hijzelf of zijn erven aan de eerwaarde deken en het Kapittel vierentwintig Rijnse gouden guldens zullen overhandigen waarmee ze opnieuw een fundatie van twee mud kunnen vastleggen [Nu uit Frederinkhof en Kogenskotte].¹⁴

Roelof II (ongeveer 1410 Denekamp - 1494 in Hardenberg, begraven in een kapel buiten Hardenberg), zoon van Roelof, trouwde met een Johanna. Hij werd beleend met het Hoogeholt in Hardenberg, Singraven (1456) en de Loyne en met erve Nijenhuis in Diepenheim. Hij verkoopt ten Holthe in 1461 aan Wouter Stelling. Hij was o.a. kastelein van Diepenheim, Lage, Blanckenberch en drost van Twente. Hij was lid van de bisschoppelijke raad en vrijschepen van het Heilige Roomse Rijk.¹⁵

Roelof had alleen dochters en na zijn dood werd dochter Johanna, onder hulderschap van haar man Johan van Langen, in 1497 beleend met Singraven en in 1494 en 1697 met de Loyne. In 1518 werd zij opnieuw beleend met de Loyne.¹⁶ Voor het huis Ten Clooster deed zij op 3 december 1525 hulde.

¹³ Geschiedkundige atlas van Nederland, 1920.

¹⁴ https://www.plechelmusbasiliek.nl/kerk/dynamic_frame_k.htm

¹⁵ <https://www.genealogieonline.nl/genealogie-hondeborg-mouton/l1447.php>

¹⁶ Johanna werd naast dit goed beleend met *'alle alsulcke guede Roeloff voerscreven van mynen genedigen heren ende den gestichte van Utrecht te leene te holden plach, uuytgesondert den Singraven'*.

Lutgard Hundeborch

Het huis Ten Clooster verviel in eerste instantie aan de jongste, ongetrouwd gebleven, dochter van Roelof Hundeborch, Lutgard. Dit leidde in de periode 1505-1530 geregeld tot procedures over het erve Ten Clooster.

Zij had dit erf met recht van wederinkoop aan de drost van Ottenstein, Johan van Wullen, en diens vrouw Agnes(Neze) Staell, dochter van Herman Staell en een Geertruidt¹⁷ moeten verkopen, maar de wederinkoop was haar door de erfgenamen van den drost geweigerd onder voorwendsel, dat zij te veel onkosten hadden gehad om het goed in beteren staat te brengen.

Door een uitspraak van de klaring op 14 December 1517, in *een geschil met Seijn/Seino Mulert*¹⁸ (man van Fye van Wullen), werd aan Lutgard weliswaar het recht van wederinkoop toegewezen, maar tevens de rechten van haar tegenpartij op vergoeding der gemaakte verbeteringskosten erkend. *Mocht Seijn op de erfgenamen van Roelof Hundeborch iets te vorderen hebben, dan moet hij daarvan bewijsstukken aanleveren en als zijn vrouw of haar moeder het goed Ten Clooster heeft verbeterd dan mogen zij de kosten daarvan vorderen.*¹⁹

Lutgard moet daarop, omdat zij deze kosten niet betalen kon, dit goed, dat een leen van het hertogdom Gelre was, aan haar zuster Johanna van Langen hebben overgedragen, want deze heeft 3 December 1525 opnieuw de leeneed voor het erve ten Clooster gezworen en het in 1535 aan haar neef Johan van den Kamp afgestaan.

Ook uit een 'besatinge' (eisch tot pandbeslag), die in 1518 door Lutgard van den Clooster, dochter van Reynolt van den Clooster en de echtgenote van Johan van Steenwijk, tegen Lutgard Hundeborch ingediend werd, blijkt, dat de laatste zich in een ongunstige financiële positie bevond.²⁰

Brief van Johanna

Op 29 november 1531 stuurde Johanna Hundenberch, weduwe, vanuit "ten Cloester by Covorden" een brief aan Adriaen van Rheede, maarschalk en drost te Laeghe. Daarin herinnerde zij er aan, dat zij niet in staat was naar Oldensaell te reizen, waar de stadhouder toen was om namens de keizer beleningen te doen, aangezien "olt, kranck ende kolt byn ende die wech lanck ys". Daarom verzocht zij aan Adriaen te bewerkstelligen, dat hij haar namens de keizer kwam belenen. Met een kanttekening : "Fiat commissie up den drost van Sallant om dese joncfrou te beleenen".

¹⁷ <https://elstaal.home.xs4all.nl/genstaal30-1.html>

¹⁸ Zoon van Hendrik Mulert tot de Marsch (bezit Vledderinge) en Bele Boelman. Mogelijk was Fye een dochter van Johan van Wullen.

¹⁹ <https://bit.ly/3sw07Kl>, pagina 345.

²⁰ https://hondeborg.nl/?page_id=129#D%C3%B6hmann%20%20A1%20H6

Na haar dood werd haar zuster Lutgard beleend met de Loyne, onder hulderschap van haar schoonzoon Evert van Suytholt.²¹

De Loyne ging vervolgens over op de kleinzoon van Lutgard, Johan van Suytholt en daarna, in 1546, op Herman van den Camp na de dood van zijn vader Johan.

Ten Clooster naar Van den Camp

Op 5 januari 1535 droeg Johanna Hundeborch het huis ten Clooster over aan haar neef Johan van den Camp, ongetwijfeld als achterleen.²² Vervolgens ging het over op Herman van den Camp, hun zoon, getrouwd met Anna van Steenwijk, dochter van Johan van Steenwijk (ter Scheere)²³ en Johanna van Dorth.²⁴

Kloosters in Drenthe

Drenthe telde in de late middeleeuwen niet meer dan drie kloosters. Een aantal dat schril afsteekt tegen het aantal Groningse kloosters, 30.

Dikninge

De oudste vermelding van een klooster dateert uit 1141 toen bisschop Harbertus van Utrecht de kerk in Steenwijk en verschillende onroerende goederen schonk aan de 'ecclesia beate Marie Runa'. De ecclesia werd bewoond door monniken van de Benedictijner orde en zeker vanaf 1169 was er een abt aan verbonden, wat het tot een abdij maakte. In 1325 werd het klooster verplaatst naar Dikninge, bij De Wijk op de grens van Drenthe en Overijssel. Tien jaar later bepaalde de bisschop dat het klooster Zoetendale genoemd moest worden, maar die naam kom je verder niet meer tegen. Hoewel van oorsprong een mannenklooster werd het al gauw een Benedictijner dubbelklooster, voor zowel monniken als nonnen.²⁵

²¹ Er bestaat een goed Suytholt in het kerspel Borken in Duitsland.

²² Leenrepertorium van Overijssel.

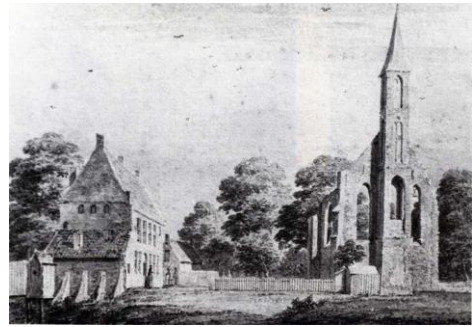
²³ Johan was een zoon van Johan Alberts van Steenwijk en Lutgard van den Clooster.

²⁴ Op 25 december 1590 kochten Herman en Anna van de gemeente Coevorden een stuk grond van de Coverder Marss over de Vechte. In 1591 had graaf Willem van Nassau voor de belegering van Coevorden zijn troepen verzameld bij huis Ten Clooster. Op 2 september 1562 werd weduwe Bate Kruse beleend met Ter Bullinge, onder hulderschap van haar zoon Johan van den Camp.

²⁵ Joosting, J.G.C. (1906). Het archief der abdij te Dikninge. Leiden: E.J. Brill. <https://bit.ly/3MpxXbn>. In 1945 promoveerde Mathias Arts op het dubbelklooster Dikninge. Van Gorcum.

https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/107158/mmubn000001_014867621.pdf

Na 1580 werden er, waarschijnlijk ook als gevolg van de Tachtigjarige Oorlog, geen monniken meer in Dikninge aangetroffen. In 1603, Drenthe was in 1598 officieel protestants verklaard, is het klooster opgeheven en gingen de bezittingen naar het Landschapsbestuur. De nog aanwezige 'jufferen' kregen een jaarlijkse uitkering. De laatste geallimenterde non verliet in 1652 het klooster.

In 1672, het Rampjaar, hebben soldaten van Bernhard van Galen de abdijkerk afgebroken, de toren bleef nog tot 1783 staan.

Op de tekening van Cornelis Pronk uit 1732 staan nog de resten van de kerk van het klooster van Dikninge.

Bunne

Omstreeks 1145 werd op initiatief van de bisschop van Utrecht, die destijds veel bezittingen had in Drenthe, een versterkt huis met een kapel gebouwd in Bunne, gelegen ten zuidwesten van Eelde. Aan het eind van de dertiende eeuw schonk de toenmalige bisschop de burcht en het landgoed aan een Duitse ridderorde, die daar het tweede klooster van Drenthe stichtte, de Commanderie van de Duitse Orde. Het werd ook wel het Duitse Huis der Heilige Maria genoemd. De commandeur, de hoogste in rang in de Duitse ridderorde, bestuurdde het landgoed. De inkomsten waren bestemd voor kruistochten in de Baltische staten. De bewoners van het landgoed kwamen uit het klooster van Utrecht.

Maria in Campis

De derde abdij, van Cisterciënzerinnen, moest worden gesticht als een monument van boetedoening voor de Drenten die in 1227 hun bisschop van Utrecht bij Ane hadden vermoord. Het klooster zou moeten worden gebouwd op de plaats van de moord en 25 nonnen zouden er hun leven moeten wijden aan het bidden voor het zieleheil van de bisschop en de andere gesneuvelden. Lang heeft het klooster niet op deze plaats gestaan, want men vertrok al snel naar Assen, nadat een verhuizing naar Siculo niet was doorgestaan.²⁶

²⁶ Bakker, F.J. (1998). De kerk in Drenthe voor de Reformatie. In *In alle onwetenschap, Bijsterije unde wildicheyt. De Reformatie in Drenthe in de zestiende en de zeventiende eeuw*. Delft: Eburon.

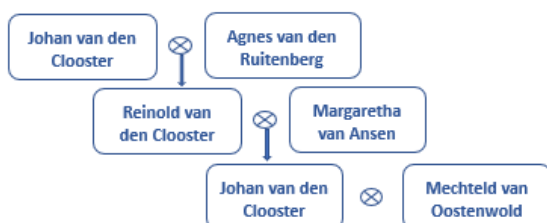
Van den Clooster en de Havixhorst

Johan van den Clooster en Agnes van den Ruitenberg kregen drie zonen, Reynolt, Steven en Boldewijn, Steven kreeg, zoals we hierboven zagen huis Ten Clooster, Boldewijn stierf kinderloos en Reinolt, de oudste zoon, kreeg de Havixhorst.

In 1354 was Steven II de leenheer van een Johan van den Clooster, die in 1341 als eerste de naam 'Van den Clooster' droeg en die vermoedelijk getrouwd was met Agnes van den Rutenberg, dochter van Steven van den Rutenberg.

De afkomst van Johan van den Clooster is onduidelijk. Er zijn vermoedens geuit dat hij afstamt van een bastaardzoon van Graaf Boudewijn I van Bentheim (Nicolaes Boudekinus) vanwege de overeenkomsten tussen zijn familiewapen en dat van de graven van Bentheim. Maar, zegt theoloog en genealoog Jakob Willem Schaap, het lijkt waarschijnlijk dat ene Reynolt de vader van Johan van den Clooster²⁷ was en we moeten de herkomst verder maar in het midden laten.²⁸

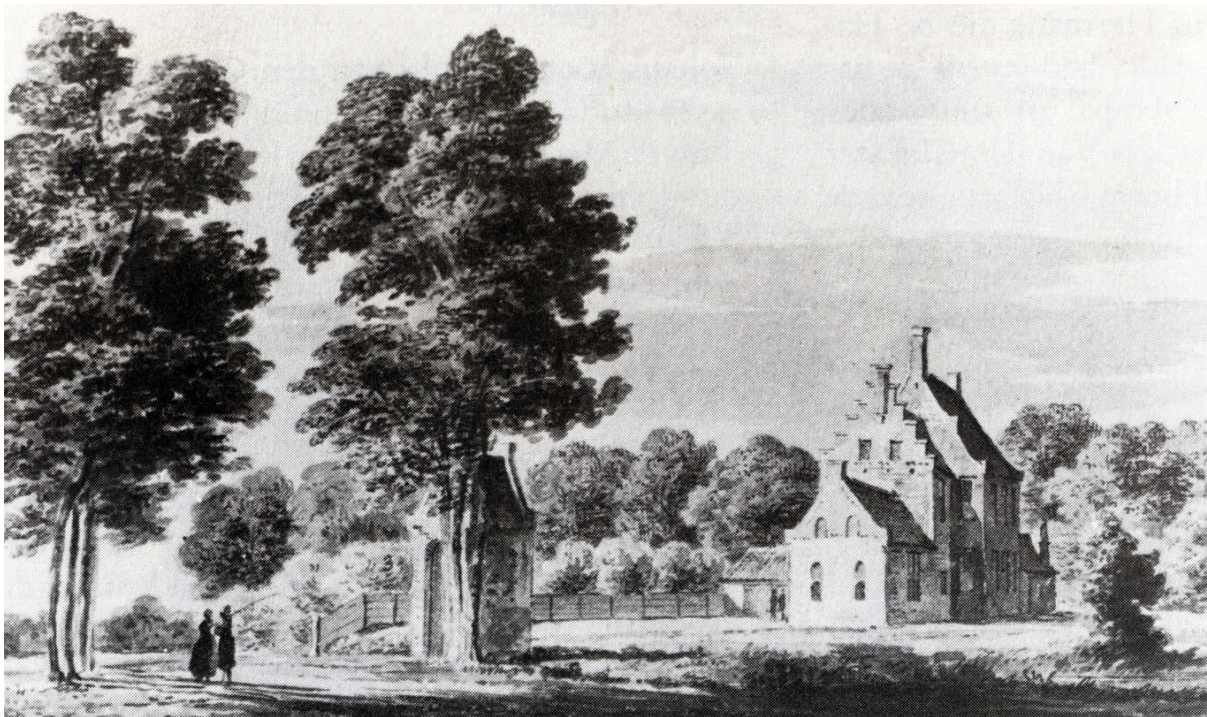
²⁷ Vermoedelijk omdat zijn oudste zoon een Reynolt/Reinoud was.

²⁸ De Nederlandsche Leeuw, 1994.

Johan en Agnes kregen drie zonen, Reynolt, Steven en Boldewijn. Reynolt woonde op de Havixhorst, zijn broer Steven op huis Ten Clooster.²⁹ Boldewijn sterft kinderloos.

De Havixhorst

De Havixhorst, wat hof op een zandopduiking betekent, is een huis in De Schiphorst in de vroegere gemeente De Wijk. Het bezat vanaf 1618 de status van havezate, wat wil zeggen dat de eigenaren toegang hadden tot de Ridderschap van Drenthe. De heren van de Havixhorst bezaten ook het collatierecht van de kerk in IJhorst. Als buurschap wordt Havixhorst genoemd in 1426, samen met Schiphorst, Dikninge en Dunningen. Het hele grondgebied, dat zich uitstrekte van de Reest tot aan Koekange, behoorde tot de bezittingen van de heren Van den Clooster, en werd in 1458 "*Reynoldes marke*" genoemd. Behalve de havezate Havixhorst, omvatte het gebied in 1461 slechts twee erven: Cleyn Havixhorst, later "De Lokkerij" genoemd en Braemscamp.

De Havixhorst in 1732, getekend door Cornelis Pronk.

Reynolt van den Clooster (ca. 1328-1364/1380) bezit omvangrijke allodia die hem zeker niet via zijn vader zijn toegekomen, maar vermoedelijk door zijn huwelijk, voor 1371, met Margaretha van Ansen, dochter van Cyse Rudolfs van Anssen³⁰. Havixhorst wordt voor het eerst vermeld in dat jaar, als op St. Bonifatiusdag (5 juni) Reynold en Margaretha aan het klooster Dikninge een boterpacht verkopen over hun goed, onder de Havixhorst op het Broek gelegen, een emmer boter op het noordelijk gedeelte van het Broek over de Wetering, dat onder Blijdenstein behoorde.³¹

²⁹ Zie het artikel over Sophia van den Camp.

³⁰ Zie voor voorouders <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-van-der-galien-bootsman/1140807.php>.

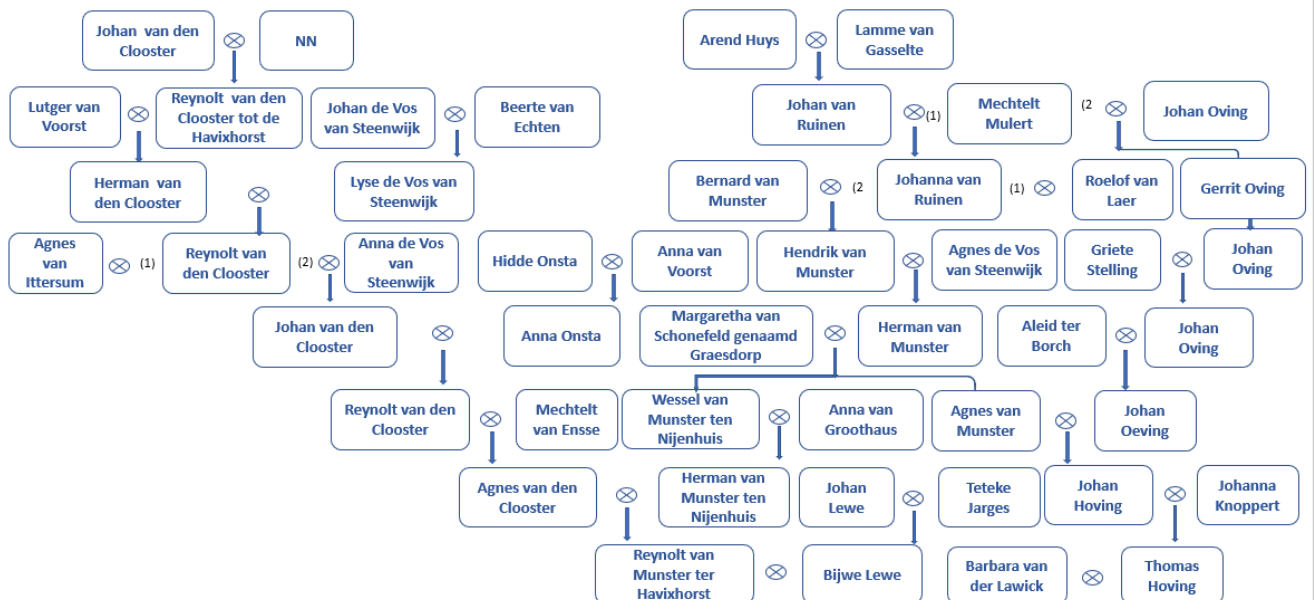
³¹ <http://www.webringreestdal.nl/historie/havixhorst.html>

Vijf jaar later, op St. Laurentiusdag (10 augustus) 1376 en op Simon en Judasdag (28 oktober) verkochten Reynolt en Margaretha en hun kinderen, aan het klooster Dikninge enige tienden, die zij hadden over een paar erven aan het klooster toebehorend, gelegen in de marke van Broekhuizen, binnen het kerspel van Blidensteden, welke erven daarbij worden genoemd het Tijbertsgoed en de Ghere.

Hun zoon, weer een Johan, trouwde twee keer; van zijn eerste vrouw kennen we de naam niet, zijn tweede vrouw heette Mechteld van Oostenwolde.

Op het eind van de 14^e eeuw rezen er geschillen tussen Johannes van den Clooster en Dikninge, o.a. over het goed Ter Hofstede, die in 1399 door bemiddeling van de bisschop werden bijgelegd.³²

Op 22 februari 1407 (Cathedra van de heilige apostel Petrus)³³ verklaren Volkier van Echten en zijn kinderen Johan en Griete dat zij *'hun erve en goed in de Hoelwiede, aan de oostzijde gelegen aan de marke van Duennynghen (Dunningen), benevens een halve hoeve lands ook in de Hoelwiede gelegen'* hebben verkocht aan Johan van den Clooster.

De Wildenberg

Erve de Wildenberg langs de Reest was in 1379 een leen (van de bisschop van Utrecht) van Arend Huys en in de eeuwen daarna van zijn nazaten. Maar in feite waren de Van den Cloosters eigenaar van de Wildenberg, die zij formeel in achterleen hadden van de heren van Ruinen:

³² Mathias Arts (1945). *Het dubbelklooster Dikninge*. Van Gorcum.

https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/107158/mmubn000001_014867621.pdf

³³ Het feest van de bisschopszetel van Petrus of Sint-Pieters-Stoel is een religieus feest dat reeds sinds de 4e eeuw te Rome gevierd wordt door de christenen. Het verwijst naar de cathedra Petri, het reliek van de bisschopsstoel die zich bevindt in de Sint-Pietersbasiliek te Rome of naar de bisschoppelijke zetel waarvan Petrus als de eerste bisschop gezien wordt.

Op dit feest viert men Petrus, de eerste der apostelen, als eerste bisschop van Rome en dus het Petrusambt.

*'Roloff van Laer heer te Ruynen en Johanna vrouwe van Ruynen verklaren, Johan van den Cloester te hebben beleend met de erven to den Wildenborge en de Bullinge, 1 hoeve land op Suytvolde in den Erlle, eene rente van 18 mudden rogge uit een erf op de Oeverrieste, bewoond door Johan Focken, en voorts met alle goederen die Reynolt van den Cloester van hem in leen hield.'*³⁴

In 1630 nog is de Wildenberg in bezit van Herman van Munster tot de Havixhorst (ca. 1575- ca. 1639) weduwnaar van Agnes van den Clooster (ca. 1575- ca. 1628). Hij heeft rond die tijd financiële problemen, en daarom vraagt hij in 1631 toestemming aan de Etstoel van Drenthe bezittingen van hem en zijn minderjarige kinderen te mogen verkopen: "Harmen van Munster ter Havixhorst, versoevende autorisatie, om te mogen vercoopen eenige ongelegene, ende minst profijit doende goederen, om daarmede de Havixhorst ende d'andere principaale ende best gelegenste goederen te vrijen." De Etstoel gaat daarmee akkoord. Waarschijnlijk is in deze periode ook De Wildenberg verkocht. In 1649 luidt een akte:

*Akte van belening door Henrick Munster Wilhelm van Bernsaw, heer van Ruinen, van Reinolt van Munster tot de Havixhorst met het erve Braemscamp vóór de Havixhorst in plaats van een deel van het erve Wildenberg.*³⁵

Reynolt, een zoon uit het eerste huwelijk was leenman van de heren van Ruinen. Uit een document uit 1461 weten we dat Reynolt en zijn vrouw, een Van Voorst (mogelijk Lutgert), niet alleen de Havixhorst, maar ook Ansen, Vleddering en tienden over de Meppeler marke nalieten. Deze goederen werden verdeeld onder hun zes zonen: Johan, Roelof, Steven, Cyse, Boldewijn, Harmen/Herman.³⁶

Arnolda of Arent(e) van den Clooster

Arnolda of Arent(e) van den Clooster, dochter van Reynolt, trouwde met Herman Hagen, dochter van Bertolt Hagen en Mechteld de Vos van Steenwijk.

Hun dochter Elisabeth was, voor zij trouwde met Volker Sloet, priorin van klooster Dikninge. Zij kregen vijf kinderen, van wie er vier jong stierven. Omdat zoon Arent kinderloos sterft komt het goed Dunningen van de familie Sloet in 1520 in handen van de zoon van de broer van Arnolde (Arente), Herman (getrouwd met Lyse de Vos van Steenwijk).

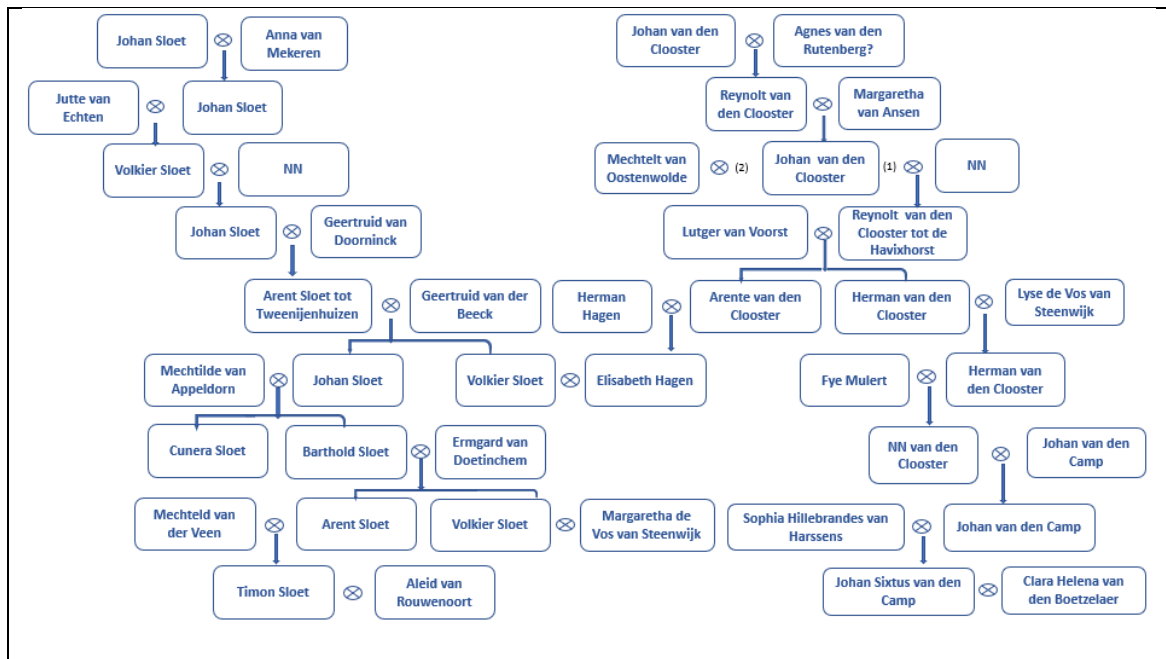
Deze Herman van den Clooster (getrouwd met Fye Mulert) was dus een neef van Elisabeth Hagen. Een niet met naam bekende dochter van Herman en Fye trouwde vermoedelijk met Johan van den Camp, van het huis Ten Clooster bij Coevorden.³⁷

³⁴ <http://www.wernertenkate.nl/wildenberg/>

³⁵ <http://www.wernertenkate.nl/wildenberg/>

³⁶ Zie ook het artikel over het huis Ansen.

³⁷ Zie het artikel over Sophia van den Camp.

Johan van den Clooster begiftigde, bij brief van 30 april 1481, het Heilige Kruisaltaar in de kerk te IJhorst met onderscheidene goederen in het kerspel de Wijk en een boterpacht uit een erf in het kerspel Koekange gelegen.³⁸

Herman van den Clooster trouwde met Lyse de Vos van Steenwijk, dochter van Johan de Vos van Steenwijk en Beerte van Echten en woonde op de Havixhorst net als hun zoon Reynolt, getrouwd (1) met Agnes van Ittersum en (2) met Anna de Vos van Steenwijk, dochter van Hendrik de Vos van Steenwijk en Johanna van Heest.

Johan, zoon uit het tweede huwelijk, trouwde met Anna Onsta en ook zij woonden op de Havixhorst. Zie onderstaand schema voor de complexe familierelaties.

Op 2 februari 1580 roept Claes van Burmania³⁹, drost van Coevorden en Drenthe zijn 'bijzonderen gunstigen zwaeger'⁴⁰ Johan van den Clooster van de Havixhorst op om op de landdag te Rolde te verschijnen op 5 februari. Nog hetzelfde jaar wordt Claes op 29 juli 1580 bij verraad in Delfzijl gevangen genomen, overgeleverd en lang daarna gerantsoeneerd (rantsoen = loskoop prijs). Hij stierf het jaar daarop.

Joost van Burmania (vader van Claes)

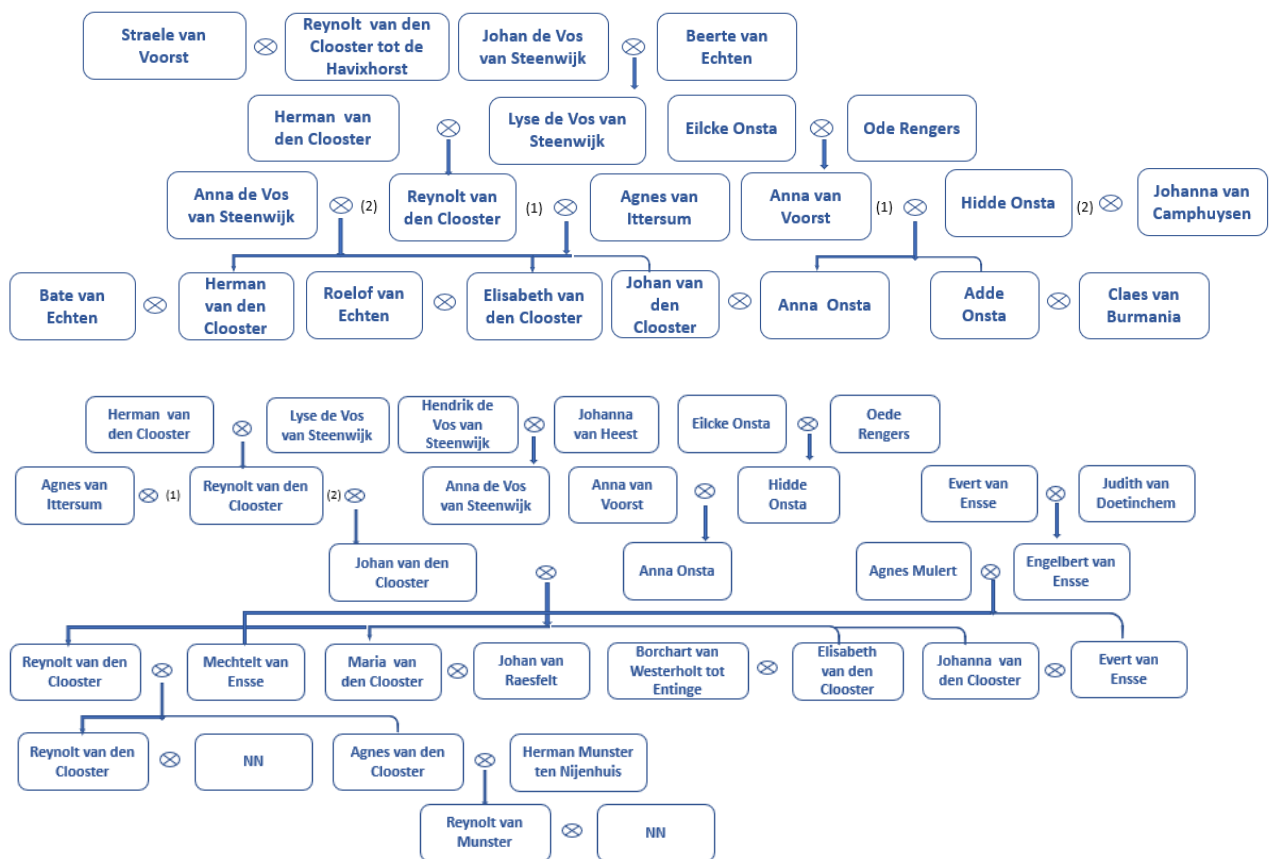
Eind jaren twintig van de 16^e eeuw kwam het, en niet voor de eerste keer, in Groningen tot een confrontatie tussen 'het volk' en het 'raadhuis.' Op de achtergrond ervan speelde de tegenstelling die ook in 1523 al tot onrust had geleid: die tussen de Gelderse oorlogspolitiek

³⁸ <http://www.webringreestdal.nl/historie/havixhorst.html>

³⁹ Zoon van Joost van Burmania en Bawe Cater, kleinzoon van Tjaert van Burmania en Tiets Unia. Hij was in juni 1541 student in Leuven. Hij trouwde met Adde Onsta (overleden in 1576) en erfde van zijn moeder de Reitsemaborg in Grijskerk.

⁴⁰ Claes was getrouwd met Adde Onsta, zus van Anna Onsta die getrouwd was met Johan van den Clooster.

en de belangen van Stad en Lande in ruimer perspectief. Sinds 1524 slaagde stadhouder Jasper van Marwijk erin het ontevreden en oproerige volk te manipuleren om zichzelf staande te houden en de Gelderse belangen te dienen. Aan de andere kant bleven, ondanks alle veranderingen in de personele bezetting van deze organen, de raad, gezworen meente en hoofdmannen oog houden voor de continuïteit van het beleid en Groningens afhankelijkheid van zijn relaties met de Ommelanden en naburige heren. Van Marwijk had, in samenwerking met 'zijn Groningers', de Friese edelman Joost van Burmania (de vader van Claes) gearresteerd, maar het 'raadhuis' was bang dat Stad en Lande hierdoor rechtstreeks betrokken zouden raken in de oorlog tegen Karel V. Dat zou funest zijn voor de handel en nering, die toch al op een laag pitje stonden. Het stadsbestuur eiste daarom de vrijlating van Burmania en werd daarbij gesteund door enkele grote Ommelander hoofdelingen, waarvan sommigen inmiddels zelf ook al in contact stonden met de Bourgondische partij. De gemoederen raakten verhit en er werd weer met messen gezwaaid, maar de stadhouder wist zijn zin door te zetten.⁴¹

Reynolt, zoon van Johan en Anna Onsta, trouwde met Mechteld van Ensse en woonde op de Havixhorst. Net als na hem hun zoon, ook weer een Reynolt die in 1627 kinderloos overleed.

⁴¹ Jan van den Broek (2007). Groningen, een stad apart. Het hoofdstuk Over afstand en de effecten ervan. <https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/2815311/c1.pdf>

Vissen in de Reest

In vroeger tijden schijnt de Reest zeer rijk aan vis te zijn geweest, vooral ook aan paling. Uit processen blijkt dat daarin sprake is van aalstallen. Dit zijn vernauwingen in een stroom, waarbij in de open gelaten middenruimte netten, fuiken of korven geplaatst konden worden. Het klooster Dikninge had een overeenkomst, dat het mocht vissen tussen de IJhorster brug tot de aalstal van het convent toe voor de grote kolk en deze inbegrepen. Reynold van den Clooster van de Havixhorst mocht vissen tot aan zijn eigen stal bij het Huis en benedenwaarts mochten beide partijen vissen, evenals tussen de IJhorster brug en Johan Alberts aalstal in De Stapel in de bocht van de Esphorster brug.⁴²

Havixhorst en Van Munster

Reynolt liet de Havixhorst na aan zijn zus Agnes. Zij trouwde met Herman Munster ten Nijenhuis, zoon van Wessel van Munster en Anna van Groothaus en daarmee kwam de Havixhorst aan de familie Munster. Lang heeft dit echter niet geduurd, want in 1658 ruilt hun zoon Reynolt van Munster, vanwege financiële problemen, de Havixhorst met Johan de Vos van Steenwijk⁴³, getrouwd met Wendele van Woldenburch, tegen het goed Ibinge te Echten. Van Steenwijk betaalde daar bovenop een som geld.⁴⁴

Wie er op Ibinge hebben gewoond en wat er met het goed is gebeurd is onduidelijk, want er dateert een akte uit 1694 waarin de erven van Roelof Ibinge en Grietje Geerts aan Rudolph van Echten het huis met goren en hof van Ibinge, een waardeel en een halve dagmaat hooiland in Benningemaat te Echten verkopen.

De Vos van Steenwijk

In een oorkonde van 22 maart 1260 vermeldt dat bisschop Henrick van Vianden het goed 'De Gore' schonk aan meester Arnold, hoofdpriester van de kerk te Steenwijk, om er een huis op te bouwen. Waarschijnlijk is deze Arnold later de deken van Oldenzaal geworden. De Gore zal als een landgoed zijn ontwikkeld en als leengoed terecht zijn gekomen bij Coenraed, een nazaat van de heren van Kuinre, Orch en Emelweert.

Deze Coenraed van de Ghore van Kuinre werd omstreeks 1300 geboren en hij stierf na 1354. Hij bezat vele goederen in en om Steenwijk, zoals de Coenraedshof en de Coenraedsmate en hij noemde zich naar het aan Steenwijk grenzende goed "De Goere".

Zijn leven stond in het teken van oorlog en partijtewisten. Steenwijk raakte in handen van de Friezen en in Drenthe kalfde de invloed van de bisschop af. Maar er waren ook genoeg Drentse heren die de bisschop bleven steunen. Zo vermeldt een oorkonde van 7 september 1324 de namen van Drentse edelen die bisschop Jan van Diest steunden in zijn strijd met de Drenten. Het waren Henric van Norch, ridder, diens zonen Arend, Henric en Roelof, Roelof van Langelo,

⁴² <http://www.webringreestdal.nl/dewijk/reest.html>

⁴³ Johan was de zoon van Reinolt de Vos van Steenwijk en Agnes Ripperda, kleinzoon van Hendrik de Vos van Steenwijk en Mechteld Mulert, achterkleinzoon van Coenraad de Vos van Steenwijk en Johanna van Isselmuden.

⁴⁴ <https://www.absolutefacts.nl/kastelen/data/havixhorst.htm>

Menso van Echten, Gerrit Clencke en diens broer Jan, Otto van Norch, Volcker (van Dwingelo), de zoon van vrouw Ermgard, diens broer Rutger en Echbrecht van Echten.

Op de lijst staan ook Coenraad van den Ghoere (van Steenwijk) en diens broer Jan. Zij zouden de bisschop van Utrecht en het Sticht van Utrecht trouw dienen en bijstaan. Zij zouden de oorlogsbuit met de bisschop delen en nooit een overeenkomst met de Drenten aangaan buiten de bisschop om. De bisschop beloofde op zijn beurt hetzelfde met twee aanvullende getuigen, Henric van Eelde en Herman Polman.

De ondertekenaars moesten jaren buiten Drenthe blijven. Ze werden "die lieden van Norch" genoemd en stonden aan de zijde van de bisschop tegen Reinald van Coevorden.

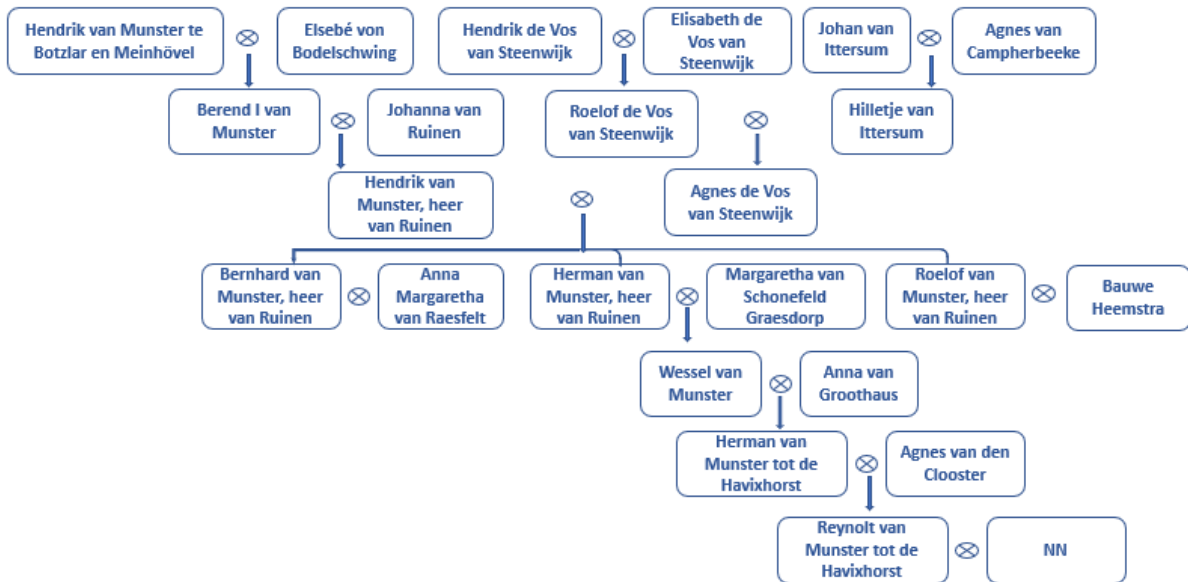
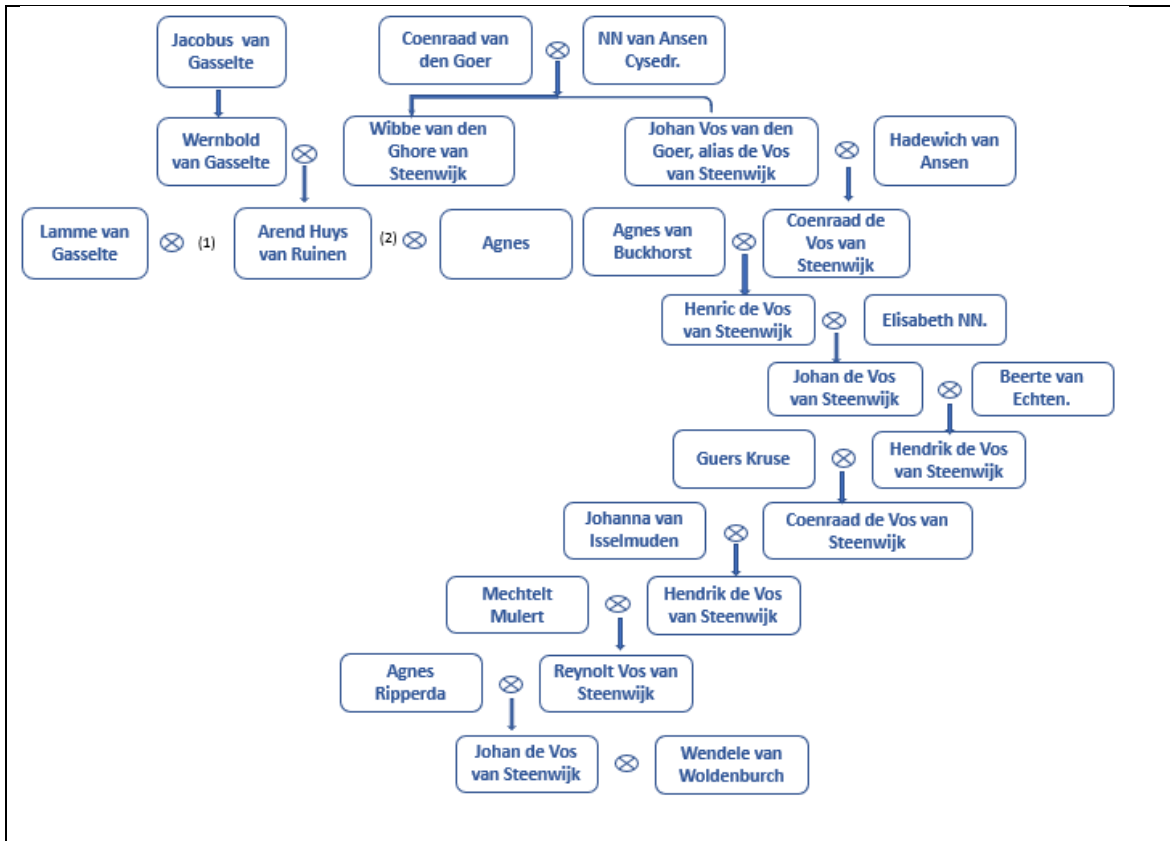
Op 24 november 1325 is Coenraad getuige als de bisschop van Utrecht het over de Drenten geveld vonnis laat aflezen. Als Otto van Norch op 25 maart 1334 de tienden te Hooghalen verkoopt, verzoekt hij zijn 'maghen' (familieleden) Coenraad van den Goer en Herman Polleman mede te zegelen.

Op 10 oktober 1340 verklaren Bertold Knasse van Eelde, Bertold van Ansen, Otto Haertinghe van Haren, Otto Dusewolt van Dilgt (bij Haren), Alf Mensinge en Coenraad van den Ghoere dat zij 1000 mark vredegeld van de stad Groningen hebben ontvangen vanwege de Friezen die hun vriend upper Borch hadden 'doodgeslaghen'.

Wibbe van de Ghore van Steenwijk, dochter van Coenraad, trouwt met Wernbold van Gasselte, wier dochter Lamme met Arend Huys van Ruinen trouwt. Deze Arend trouwt in tweede huwelijk met een Agnes, die mogelijk een De Vos van Steenwijk is, maar andere noemen haar Agnes van den Clooster.

Zoon Jan, die zich op enige moment De Vos van Steenwijk gaat noemen trouwde met Hadewych Ansen.⁴⁵

⁴⁵ Zie J. de Groot (1937). *Het geslacht de Vos van Steenwijk*; J. W. Schaap (1981). *De heren van Ruinen* en mr. A.N. baron de Vos van Steenwijk (1959). *Het geslacht de Vos van Steenwijk*.
<https://www.dorpshistorie.nl/JohanClencke.html>

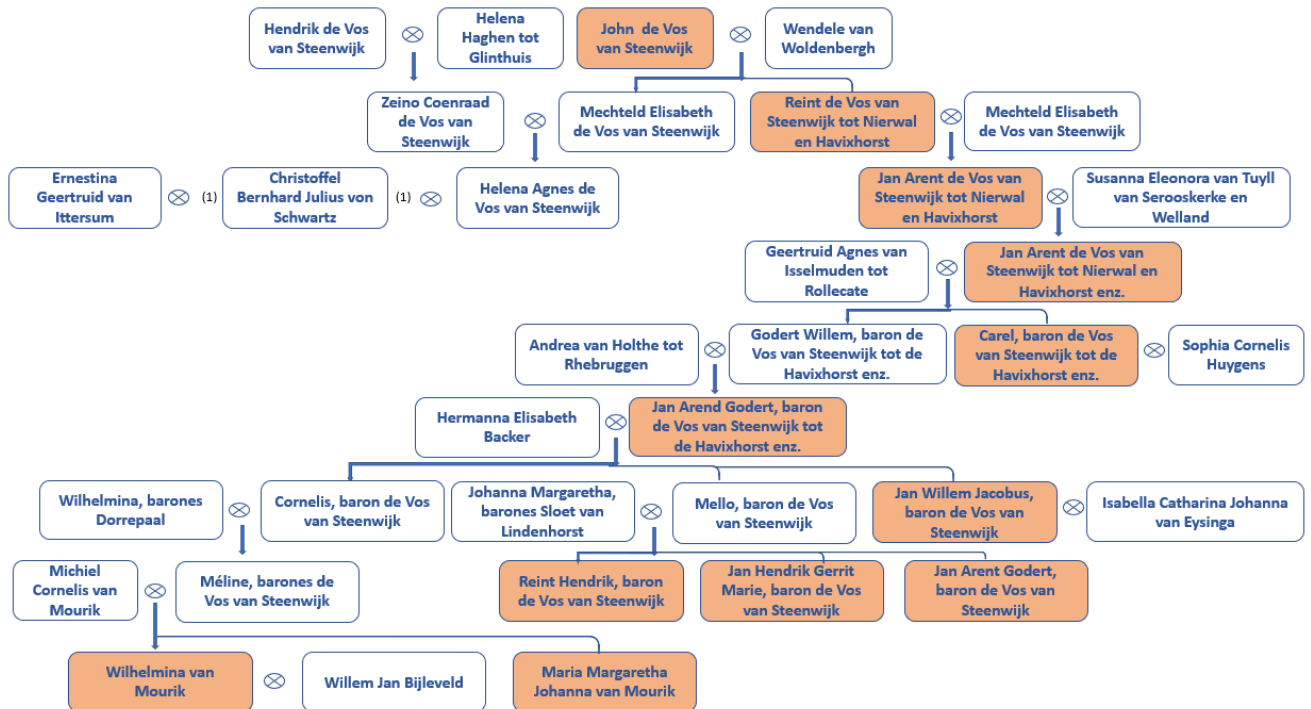

Havixhorst en de Vos van Steenwijk

De familie De Vos van Steenwijk, te beginnen met Johan de Vos van Steenwijk, bleef tot 1956 op de Havixhorst wonen. De namen van de bewoners zijn in het schema in oranje weergegeven.⁴⁶ Toen Jan Arend Gofert de Vos van Steenwijk in 1956 als laatste van de drie broers, die allen ongehuwd waren

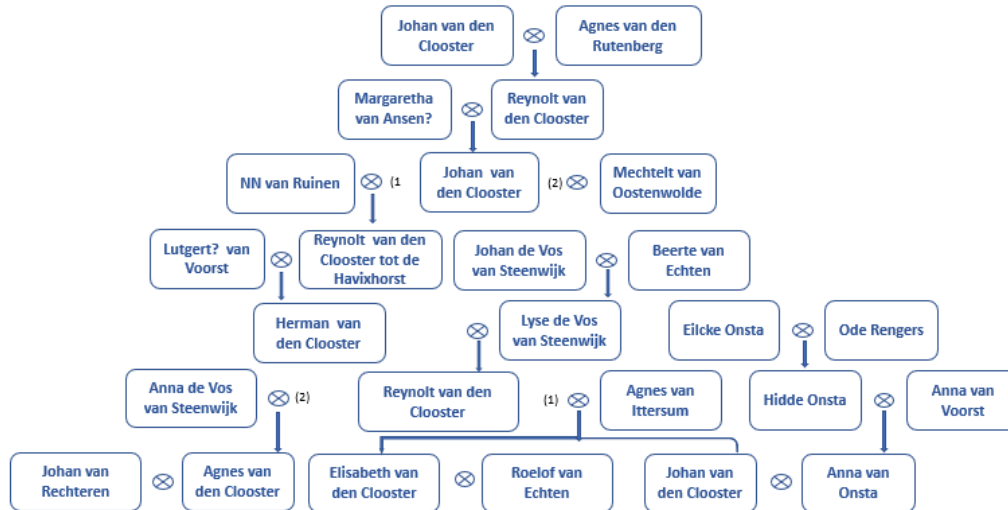
⁴⁶ <https://bit.ly/3QN4StB>

gebleven, overleed, vererfde de Havixhorst op twee achternichten, de zusjes Van Mourik, die de Havixhorst in 1963 verkochten waarna in de loop der jaren flinke herstelwerkzaamheden plaats hebben. In die periode is het afwisselend in gebruik geweest als bejaardentehuis, vakantieoord voor jongeren, opvangcentrum voor Vietnamese vluchtelingen, en is het uiteindelijk als hotel in gebruik genomen. In 1982 is de Havixhorst aangekocht door Het Drentse Landschap.

Agnes van den Clooster en Johan van Rechteren

Agnes van den Clooster, telg uit het geslacht Van den Clooster van de Havixhorst, trouwde met Johan van Rechteren. Zij waren, via Claus van Amsberg, voorouders van Willem Alexander.

Reynolt van den Clooster (ca. 1328-1364/1380), zoon van de eerste Van den Clooster, trouwde (voor 1371) met Margaretha van Ansen, dochter van Cyse Rudolfs van Ansen. Hij bezit omvangrijke allodia die hem naar alle waarschijnlijkheid zijn toegekomen door zijn huwelijk.⁴⁷ 1371 is het jaar waarin de Havixhorst voor het eerst wordt vermeld.

Hun zoon, Johan, trouwde twee keer; zijn eerste vrouw was een dochter van Arend Huys van Ruinene en lamme van Gasselte, zijn tweede vrouw heette Mechteld van Oostenwolde.

Reynolt, een zoon uit het eerste huwelijk was leenman van de heren van Ruinen. Uit een document uit 1461 weten we dat Reynolt en zijn vrouw, een Van Voorst (mogelijk Lutgert), niet alleen de Havixhorst, maar ook Ansen, Vleddering en tienden over de Meppeler marke naliet. Deze goederen werden verdeeld onder hun zes zonen: Johan, Roelof, Steven, Cyse, Boldewijn, Harmen/Herman.⁴⁸

Herman van den Clooster trouwde met Lyse de Vos van Steenwijk, dochter van Johan de Vos van Steenwijk en Beerte van Echten en woonde op de Havixhorst net als hun zoon Reynolt, getrouwd (1) met Agnes van Ittersum en (2) met Anna de Vos van Steenwijk, dochter van Hendrik de Vos van Steenwijk en Johanna van Heest.

Johan, zoon uit het tweede huwelijk, trouwde met Anna Onsta en ook zij woonden op de Havixhorst. Zie onderstaand schema voor de complexe familierelaties.

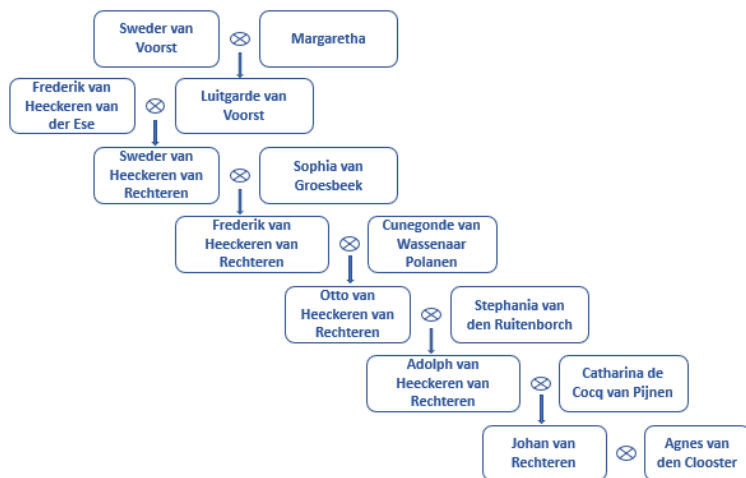
⁴⁷ Zie voor voorouders <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-van-der-galien-bootsman/1140807.php>.

⁴⁸ Zie ook het artikel over het huis Ansen.

Reynolt, zoon van Johan en Anna Onsta, trouwde met Mechteld van Ensse en woonde op de Havixhorst. Net als na hem hun zoon, ook weer een Reynolt die in 1627 overleed.

Zijn zus Agnes trouwde met Johan van Rechteren, zoon van Adolph van Heeckeren en Catharina de Cock van Opijnen.

Het kasteel Rechteren behoorde oorspronkelijk aan de familie Van Voorst die het in leen hadden van de bisschop van Utrecht. In 1345 trouwde Luitgarde van Voorst, dochter van Sweder, met Frederik van Heeckeren, de stamvader van de familie van Rechteren Limpurg. Johan van Rechteren was een nazaat van hen.

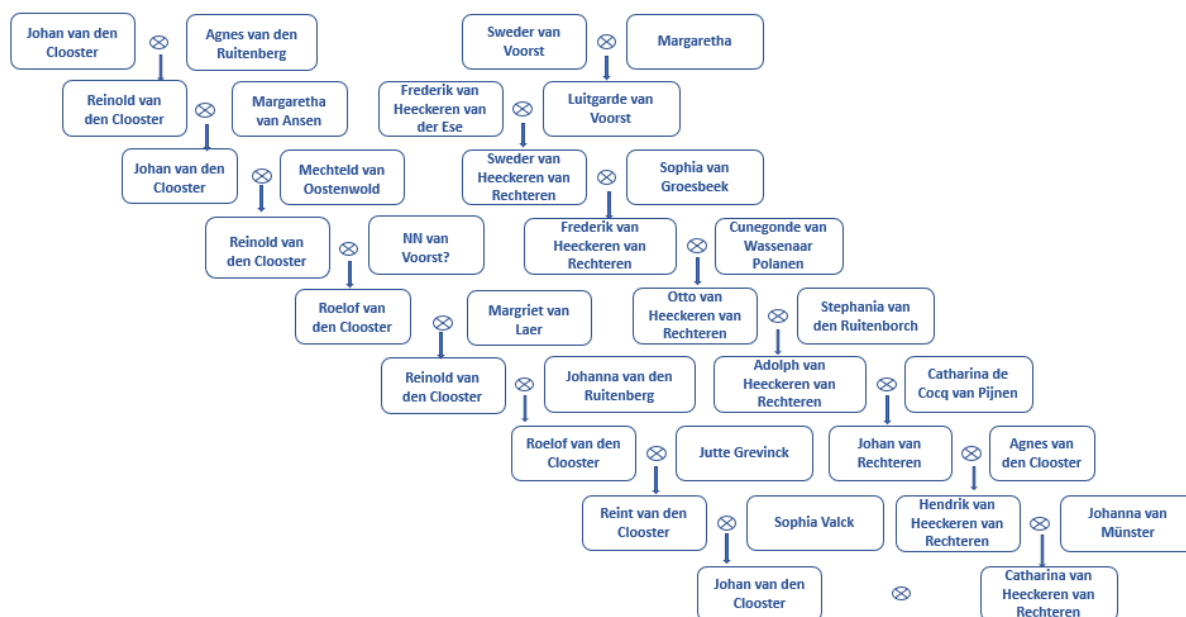

Agnes van den Clooster en Johan van Rechteren, geschilderd in 1558 door een anonieme schilder.

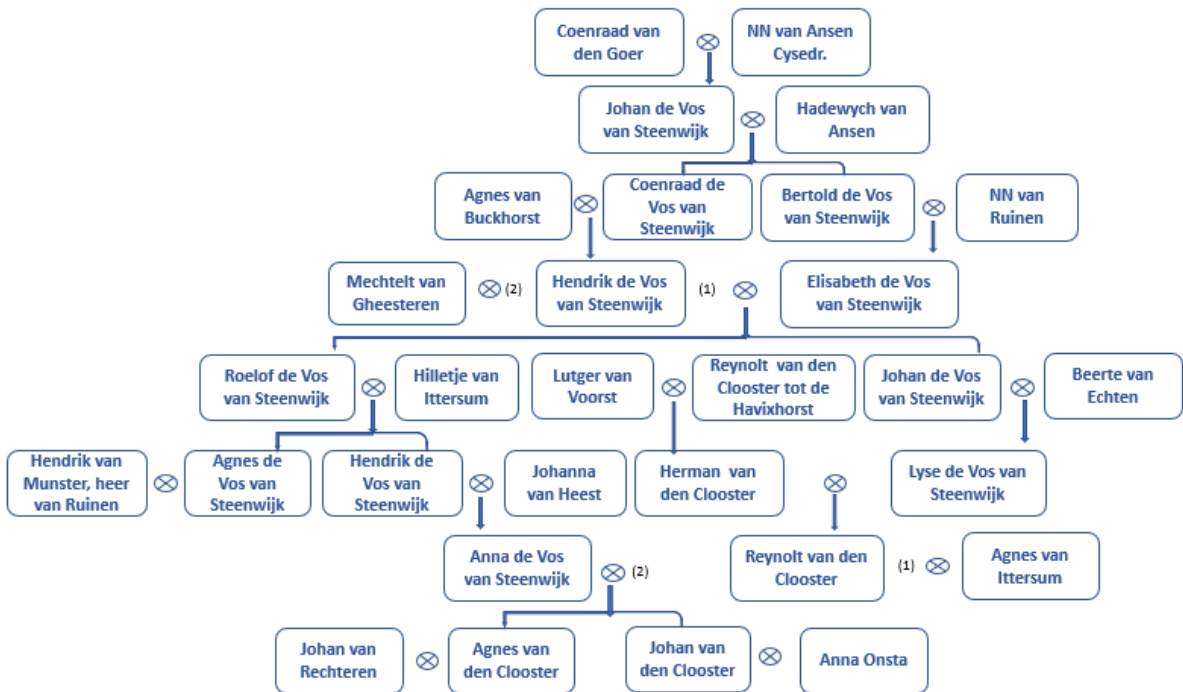
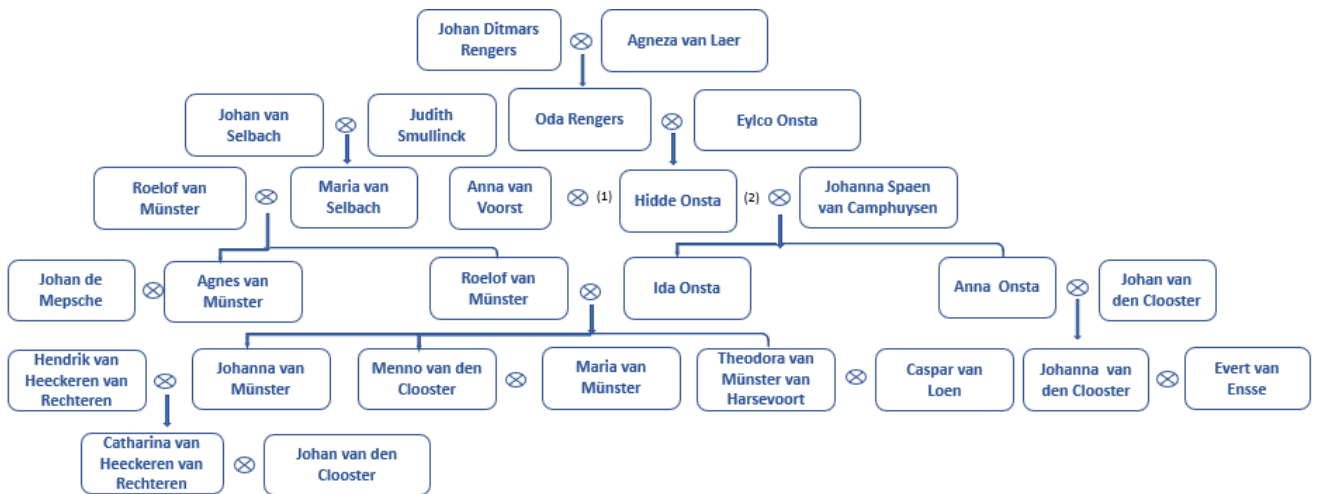

Kasteel Rechteren bij Dalfsen.

Een kleindochter van Agnes, Catharina van Heeckeren van Rechteren trouwde met Johan van den Clooster, die net als Agnes, een verre nazaat was van Reinold van den Clooster en Margaretha van Ansen.

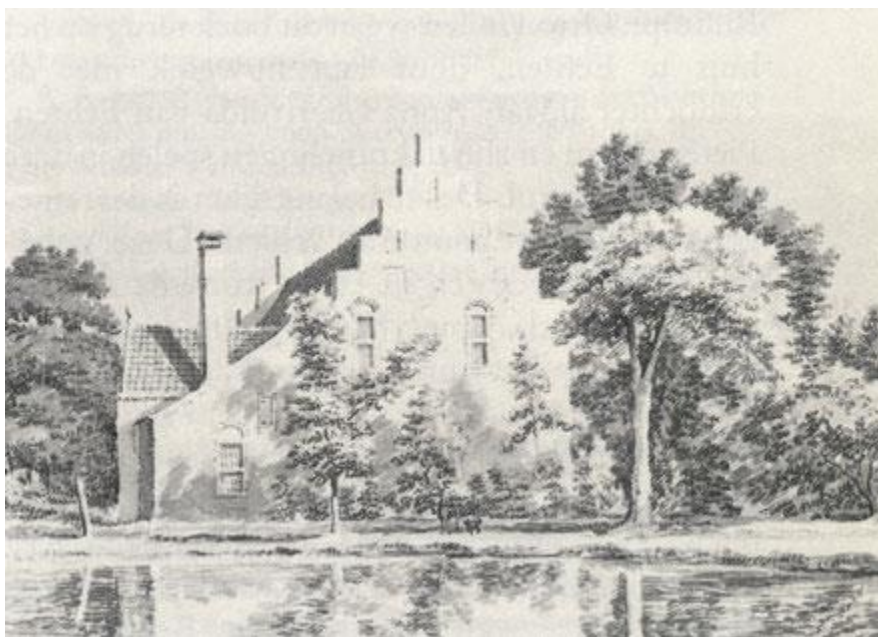
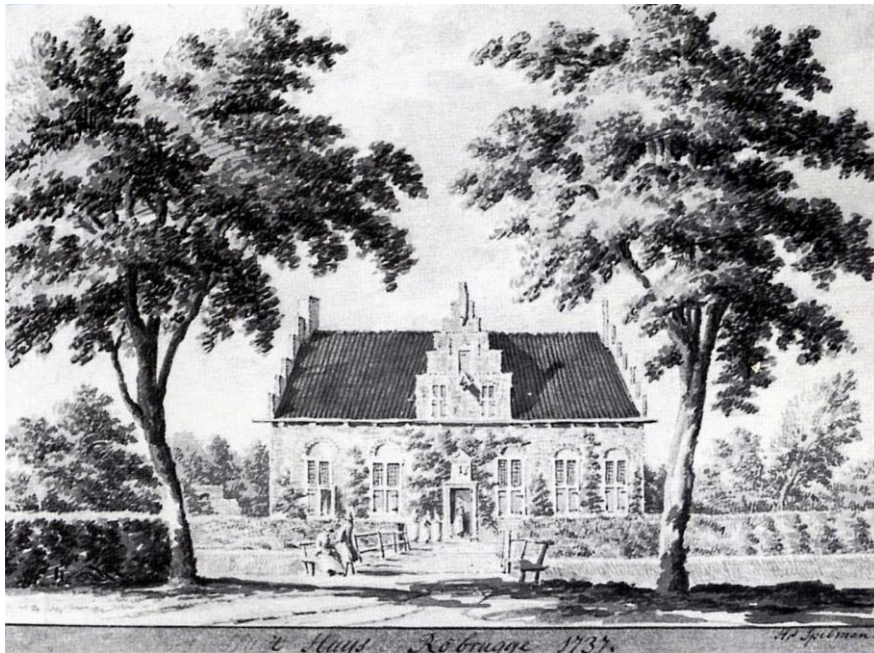

Maar er waren ook relaties tussen de Van Münsters, de Onsta's en de Van den Cloosters.

Van den Clooster en Rheebruggen

De naam Rheebruggen duikt voor het eerst op in 1436 (te reden bruggen), hoewel er al in 1382 voor het eerst werd gesproken over de betaling van tienden over Rederbroec. Over het bezit van Rheebruggen werd jarenlang geprocedeerd tussen leden van de families Van den Clooster en Van Echten, waarbij de Van den Cloosters steeds de winnende partij bleken.⁴⁹

De havezate Rheebruggen (achterzijde en zijkant), getekend door Hendrik Spilman in 1737.

⁴⁹ Zie Boivin, Bertus, *Landgoed Rheebruggen: Een goed bewaard geheim*, Assen, 2011

'Bij elke havezate hoort een legende. Zo was het hof van Rheebruggen volgens de overlevering aan het begin de 11 de eeuw eigendom van een gevreesde edelman genaamd Uffo van Lichtenberch, die resideerde op het nabijgelegen Hof te Uffelte. Met zijn twee broers voerde hij een schrikbewind over het toenmalige Drenthe. Tot de Duitse keizer hun wangedrag in 1040 zat was. Hij nam Uffo's bezittingen af en schonk deze aan de bisschop van Utrecht.

Fictie of niet, op vierhonderd meter ten zuiden van de huidige slotplaats bevindt zich inderdaad het restant van een middeleeuwse versterking: het Borgbarchien. Het is een motteheuvel van circa 3 meter hoog met afmetingen van ongeveer 25 tot 30 meter. Evenals de latere havezate was het gelegen aan het beekje genaamd de Scheidgruppe, die de grachten van water voorzag. Bij een onderzoek in 1998 werden er vondsten gedaan uit de 11e tot en met 13e eeuw.⁵⁰

Rheebruggen (ook R(h)obrugge) was een bescheiden havezate (zo'n 10 bij 14 meter) tussen de Drentse plaatsen Ansen en Uffelte in het Dieverderdingspel, net buiten de heerlijkheid Ruinen.

Mocht het huis zelf bescheiden zijn, dat gold niet voor het grondbezit. Volgens een grondschatting uit 1644 bedroeg de waarde van het landgoed 18.620 goudgulden, waarmee het van de achttien Drentse havezaten de achtste plaats innam, ruim vóór bekende havezaten als Mensinge te Roden en de Havixhorst in De Wijk. Onderzoeker H. Koops van 't Jagt schatte de omvang van landgoed op 107 hectare. De grootte zou in de 19de eeuw zelfs nog toenemen.⁵¹

Uit een boedelbeschrijving uit 1824 blijkt dat het huis op de benedenverdieping onder meer vier kamers had, waaronder een grote voorkamer, met in het achterhuis een keuken en enkele andere kamertjes. Ook op de bovenverdieping waren enkele kamers ingericht en er was een zolder. Bij het huis hoorden ook schuren, voor paarden, gerei en voorraden.⁵²

Van den Cloosters op Rheebruggen

In 1382 werd voor het eerst gesproken over de betaling van tienden over Rederbroec (door de Overijsselse edelman Evert van Essen), maar de naam Rheebruggen wordt pas voor het eerst genoemd in 1436 (te reden bruggen; rede betekent vermoedelijk rens en broec brug).

Over het bezit van Rheebruggen werd jarenlang geprocedeerd tussen leden van de families Van den Clooster en Van Echten, waarbij de Van den Cloosters steeds de winnende partij bleken.⁵³

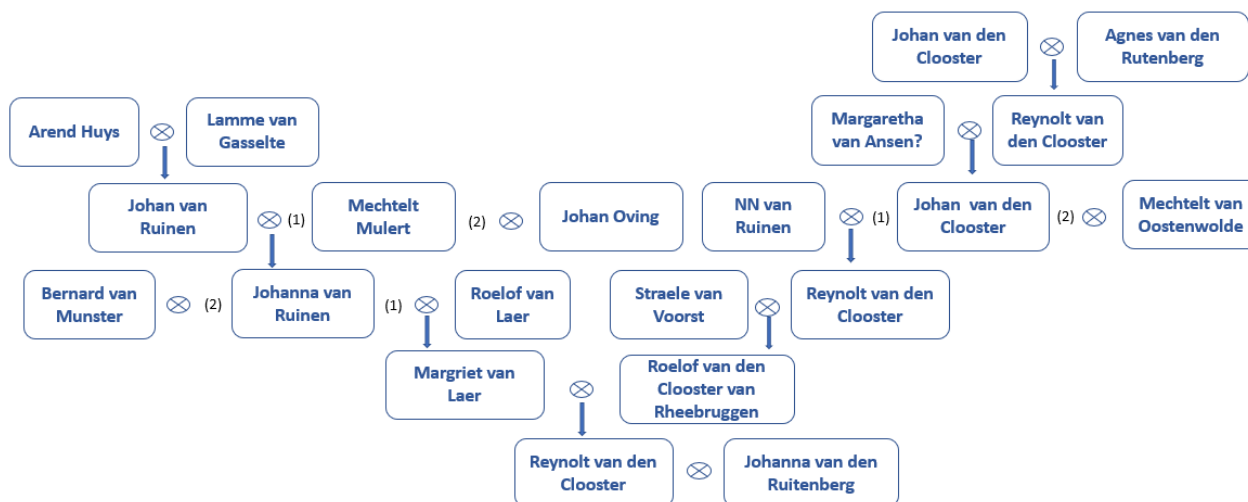
In 1437 deed de Etstoel uitspraak in deze zaak en werd Johan van den Clooster eigenaar van het landgoed. Hij woonde overigens niet o het landgoed, maar op de Havixhorst. Na zijn dood viel het tot de Havixhorst behorende Rheebruggen in delen uiteen. Cyse, getrouwd met Lutgard van Campherbeke, dochter van Johan Kampherbeke tot Vollenhove (burgemeester van Zwolle) en Mechteld van den Ruitenbergh, kreeg een derde deel van Rheebruggen en een derde van andere goederen, terwijl de Havixhorst in zijn geheel naar zijn broer Reynolt ging.

⁵⁰ <https://bit.ly/3qsPsQ8>

⁵¹ <https://bit.ly/3qsPsQ8>

⁵² <https://www.absolutefacts.nl/kastelen/data/rheebruggen.htm>

⁵³ Zie Boivin, Bertus, *Landgoed Rheebruggen: Een goed bewaard geheim*, Assen, 2011

Roelof van den Clooster, kleinzoon van Johan, bracht de delen echter weer bij elkaar. Zo kocht hij in 1468 van zijn neef Steven, zoon van Cyse, een zoon uit Johans tweede huwelijk met Mechteld van Oostenwolde een (derde?) deel van Rheebruggen, en in 1487 een ander (derde?) deel van Fye Polman⁵⁴, weduwe van Roelofs kinderloos overleden oom Roelof. Schaap⁵⁵ veronderstelt, dat Roelof zelf van zijn vader Reinold van den Clooster ook een (derde?) part van Rheebruggen zou hebben geërfd en constateert, dat Rheebruggen dus kennelijk in drie delen was uiteengevallen. In 1437 echter procedeerden voor de Etstoel een Johan van den Clooster en Reinolt van Echten inzake Rheebruggen. Aannemende dat het hier dan gaat om Johan, broer van Roelof en Cyse, ligt de ook overigens zinnige veronderstelling voor de hand, dat ook hij deel heeft gehad in de vererving van Rheebruggen en dat dit complex dus in vier delen was uiteengevallen.

Het proces voor de Etstoel maakt gewag van een onopgehelderde connectie van (voorgenomen) huwelijk tussen Johan en Reinolt van Echten, waarbij het betrokken deel van Rheebruggen door Johan aan Reinolt zou zijn toegezegd buiten de huwelijksvoorwaarden om. Het blijft voorts onduidelijk, of ook het deel van Rheebruggen dat heeft behoord aan Johan (die zonder aanwijsbare erfgenamen is overleden), door Roelof van den Clooster weer bij de overige is gevoegd.

⁵⁴ Simon Polman, vader van Fye, geeft aan de abdij te Dikningen voor hetgeen haar later na zijn overlijden en nu na de dood van zijn vrouw Stephan zou mogen toekomen met zijne dochter Myge (zus van Fye), non in de abdij: 1°. een stuk land op Wyldencamp te Runen geheeten de Cleyn Bolencamp; 2°. een stuk land op dien kamp grenzend aan den Bolencamp der abdij, beide den halven tiend opbrengend aan de abdij te Runen; 3°. een stuk land op dien kamp; 4°. eene "anewendynge" op Noertessche bij den Pesser weg; 5°. een stuk land op Noertessche bij den weg, welke beide laatste stukken aan die abdij ook den halven tiend opbrengen; 6°. in den Vutmaden 7 roeden hooiland, en de halve tienden over Nyehowyngkyp op Noertessche, in gebruik bij meester Rolef. Alles in de marke te Runen. 1428.

⁵⁵ https://www.rug.nl/research/kenniscentrum-landschap/voorstudenten/masterscripties/masterscriptie_dirk_schaap.pdf

Hoe dit ook zij, Roelof van den Clooster herenigde Rheebruggen en werd daarmee de grondlegger van de tak tot Rheebruggen. Toen zijn oudste broer, Johan (getrouwd met Sweder van de Water), overleed, ging de Havehorst (Havixhorst) over op de jongste broer Herman, waaruit Schaap afleidt dat Roelofs bezit, i.c. Rheebruggen, van meer betekenis werd geacht dan de Havixhorst.

Roelof bouwde er de havezate Rheebruggen, naar aangenomen wordt (door Heringa) voor 1560, het jaar waarin Roelof van den Clooster tot Rheebruggen genoemd wordt als ette in het Dieverderdingspel. *'Dit lijkt een merkwaardige hypothese'*, zeggen de auteurs van Bouwhuis of herbouwhuis van havezate Rheebruggen. *'Immers: waar heeft de adellijke behuizing zich dan bevonden in de drie eeuwen tussen het verlaten van het Borgbarchien en de bouw van de nieuwhavezate? Toch zijn de uitkomsten van het bouwhistorische onderzoek niet in tegenspraak met deze opvatting.'*⁵⁶

Roelof verkoopt in 1471 aan het convent Dikninge 'vijfdeel van de tienden gelegen in de Cralinger marke'. Als onderpand stelt hij zijn erf op de Weteringhe. In 1485 kregen Roelof en zijn 'zwager' Roelof van Laer het Habeldinge goed in Ruinen in erfpacht van hun neef Simon Polman.

De Van den Cloosters en het convent Dikninge waren burens en dat leidde nogal eens tot grensgeschillen. Zo verklaar Joost van den Belen, notarius publicus, in 1520 dat de dijk tussen het convent en Bleidensteden aan het klooster toebehoorde. Reint van den Clooster, zoon van Roelof had hierover met het convent een conflict.

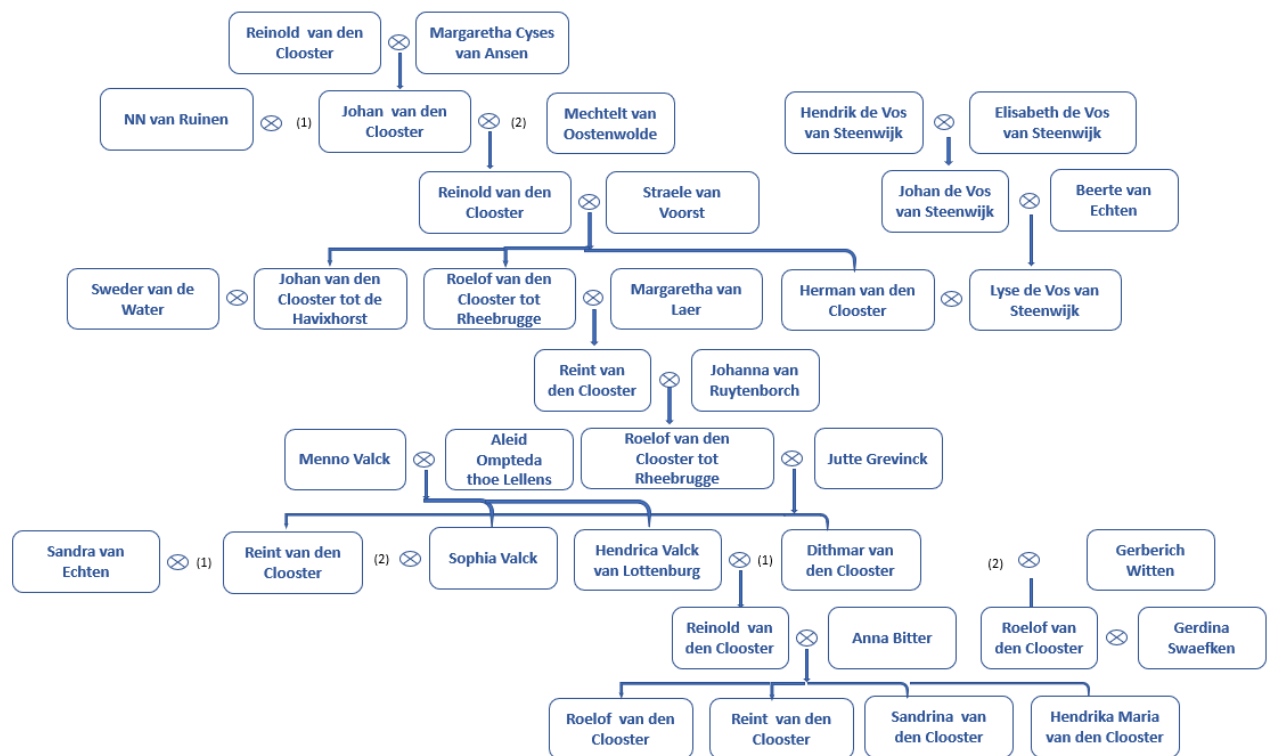
Op 12 augustus 1580??? roept Georg van Lalaing, graaf van Rennenberg, Roelof op om op St. Bartholomeus 's morgens om negen uur te verschijnen in Grollerholt. Tot in de 17^e eeuw vergaderden de bestuurders van de Landschap in de openlucht, in het heilige woud bij Grollo.

In 't holt van Grollo kwamen
Weleer van elke kant,
De Ridderschap en Eigenerfdn samen,
Om, met verstand,
De beste midd'len te beramen,
Ten oirbaar van het land;
Wijl ze onder 'r groene loof en 't blauw hemeldak,
Als Souverein van Drenthe, het heil des volks besprak,
En met en door het volk, zijn wetten en decreten
Van daar, alom deed weten.⁵⁷

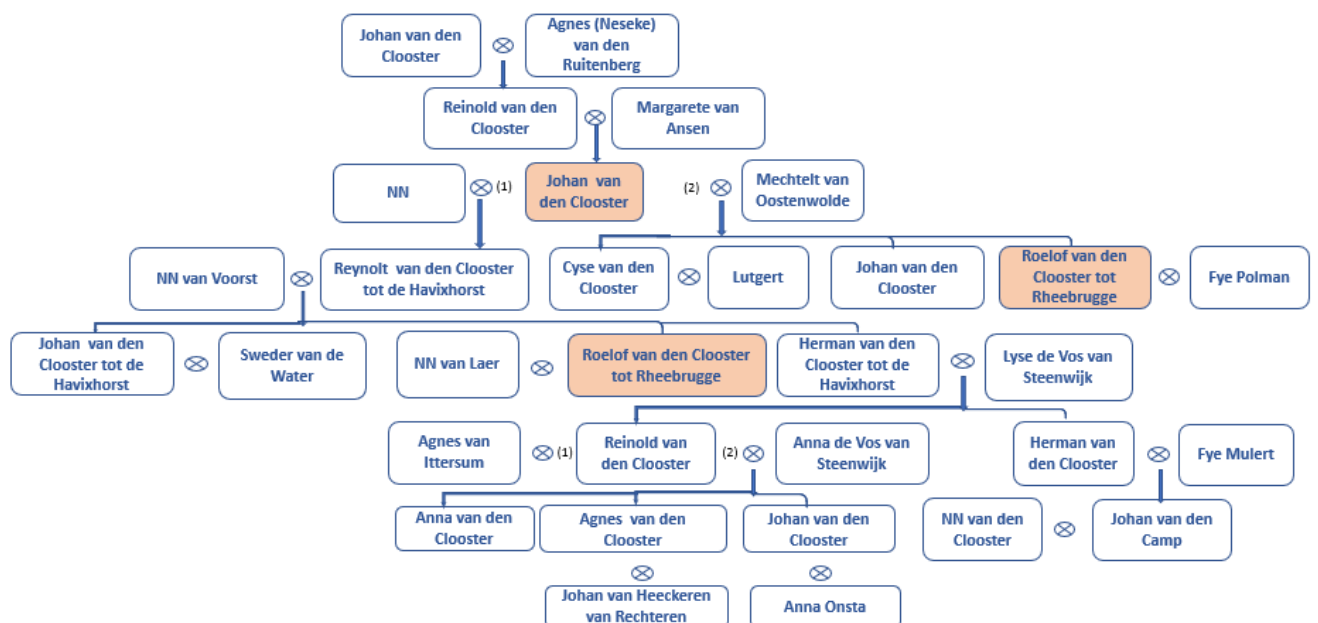
Op 30 juli 1584 sturen Hendrik de Vos van Steenwijk en Roelof van den Clooster tot Rheebruggen een brief aan Ditmar van den Clooster, de zoon van Roelof, met het verzoek om gezamenlijk naar Delft te reizen om over de toestand in Drenthe te praten. Twintig dagen daarvoor, op 10 juli, was Willem van Oranje in die stad vermoord.

⁵⁶ <https://bit.ly/3qsPsQ8>

⁵⁷ <https://www.oldgrol.nl/het-grollerholt>

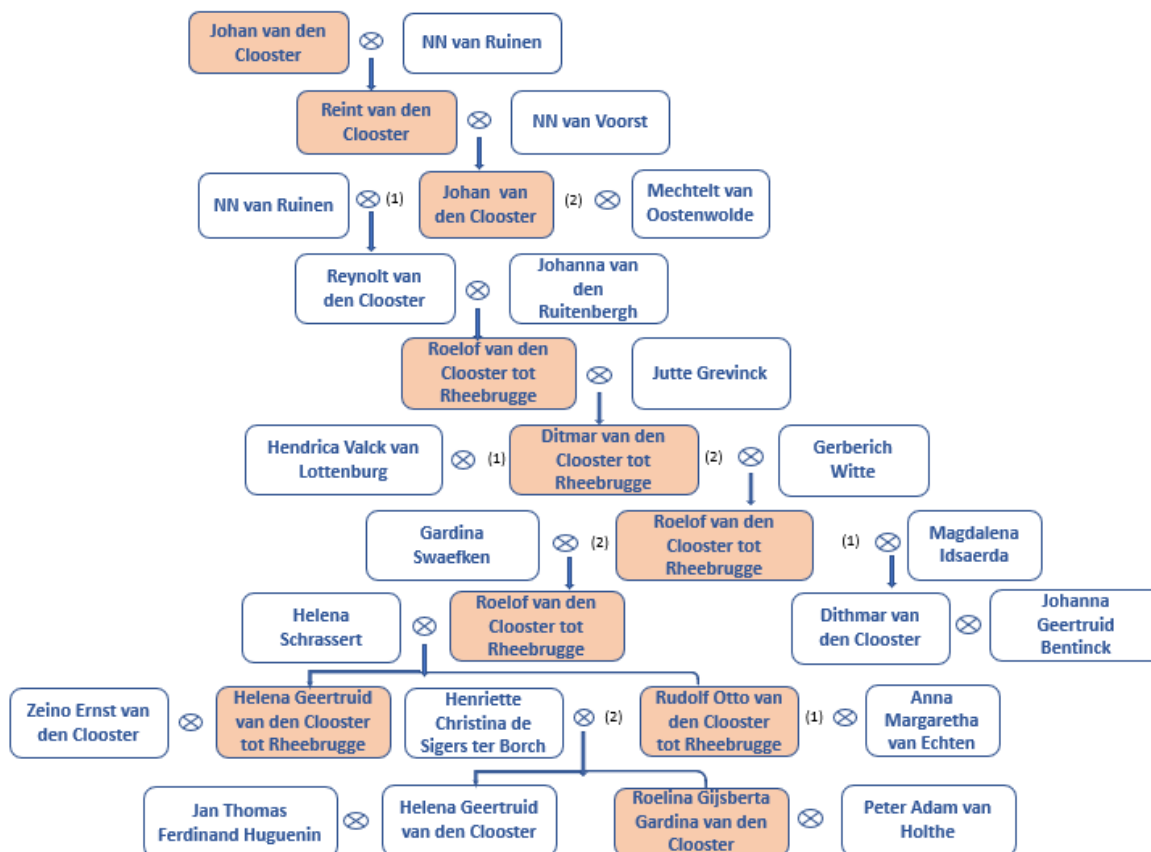

In 1616 werd het huis erkend als havezate. Reynolt van den Clooster van Rheebruggen werd in 1617 toegelaten tot de Ridderschap; hij woonde op Rheebruggen. Hij kon vooralsnog niet bewijzen dat zijn bezittingen in Dwingeloo riddergoederen waren, maar hij mocht als Riddermatige op de Landdag verschijnen zolang hij leefde. Maar zijn nakomelingen mochten zich hierop niet beroepen, tenzij hij alsnog overtuigende bewijzen kon leveren. Er zullen dus op zijn minst aanwijzingen zijn geweest dat Reinolt van den Clooster in Dwingeloo een adellijk huis had. Sandrina van den Clooster, Reinolts zuster, heeft er later nog jarenlang gewoond.

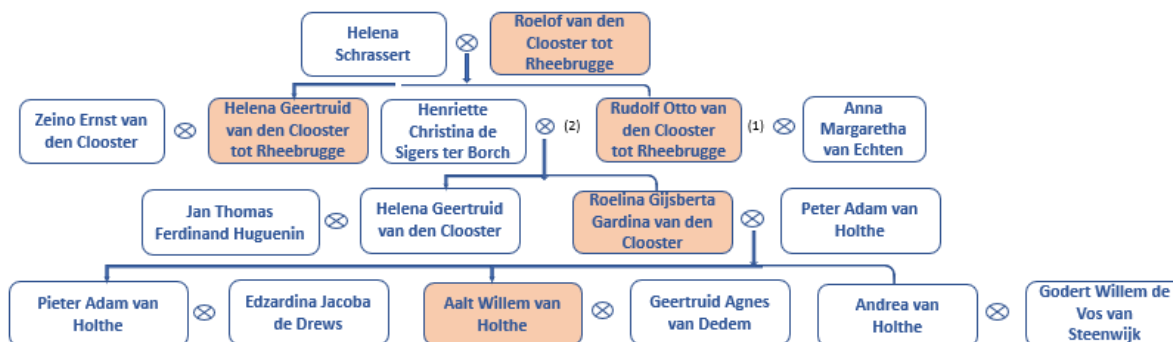
Herman van den Clooster

Herman van den Clooster, de broer van Roelof, trouwde met Lyse de Vos van Steenwijk⁵⁸, dochter van Johan de Vos van Steenwijk en Beerte van Echten. In 1466 koopt Herman het huis en hof Vledderingen van Hendrik Mulert tot de Marsch en zijn vrouw Boele. Zijn tweede zoon noemt zich als eerste Herman van den Clooster tot Vleddering.

Tot in het begin van de negentiende eeuw woonden er Van den Cloosters op Rheebruggen (zie schema hierboven). De laatste was Roelina Gijsberta Gardina, geboren op 12 april 1746 in Ruinen. Zij trouwde in 1771 Pieter Adam van Holthe, geboren op 3 februari 1749 op het huis Mulmer, zoon van Aelt van Holthe en Andrea Smits. Zij woonden op Rheebruggen, waar Adam op 27 augustus 1782 overleed.

⁵⁸ Zie het artikel over het huis Batinge.

Toen haar moeder in 1789 overleed, erfde Roelina het goed Rheebruggen, waar zij tot haar dood op 12 juni 1824 woonde. Hun dochter Andrea trouwde met Godert Willem de Vos van Steenwijk, zoon Pieter Adam trouwde met Edzardina Jacoba de Drews en Rudolph Otto trouwde met Anna Geertruida van Echten, dochter van Roelof van Echten en Anna Wilhelmina Tjarda van Starckenborgh.

Helena Gertruda van den Clooster van Rheebruggen

Helena Gertruda van den Clooster van Rheebruggen, zus van Roelina, werd gedoopt op 20 september 1744 in Ruinen en overleed op 23 augustus 1797 op Oldegaerden. Zij trouwde op 10 april 1783 met Jan Thomas Ferdinand Huguenin, geboren op 21 december 1759 in Venlo, overleden op 3 mei 1815 in Wolvega. Bij zijn huwelijk was hij luitenant bij de infanterie. Later was hij kapitein bij de infanterie in Nederlandse dienst, maar in 1787 in Hoorn ontslagen omdat hij de eed aan de Staten van Holland had gezworen. Hij nam als vrijwilliger (om een eerlijker ontslag te krijgen) deel aan de Franse veldtocht van 1792.⁵⁹ Hij bleef daarna ambteloos, behalve dat hij in 1812 burgemeester (maire in die tijd) van Sonnega is geweest. Zij kregen geen kinderen.

Jan Huguenin trouwde op 24 mei 1803 in Bolsward met Lamberdina Hendrietta Huber, geboren op 26 april 1769 in Leeuwarden, overleden op 18 mei 1853 in Franeker, dochter van Harmanus Ulricus Huber en Magraretha Barbera Emmen. Met haar kreeg hij wel kinderen.⁶⁰

Een van hun zonen was Herman Ulrich Huegenin, getrouwd met Sytske Meijer. Herman was rechter en enige tijd lid van de Tweede Kamer.⁶¹

Een andere zoon was dominee Jan Thomas Ferdinand Huguenin, getrouwd op 29 maart 1828 in Franeker met Elisabeth Catharina Maria Theresia Huber, geboren 1801/02 in Leeuwarden, dochter van Ulrich Herman Huber en Neeltje van der Vlist.

Hun zoon Jan Thomas Ferdinand Huguenin (1829 in Kubaard – 13 februrari 1875 Havelte) was burgemeester. Hij trouwde op 21 september 1863 in Hattem met Johanna Wijnanda Schmiedeman, dochter van Johan Albert Schmiedeman en Alijda Catharina Theodora Aletta le Cavelier.

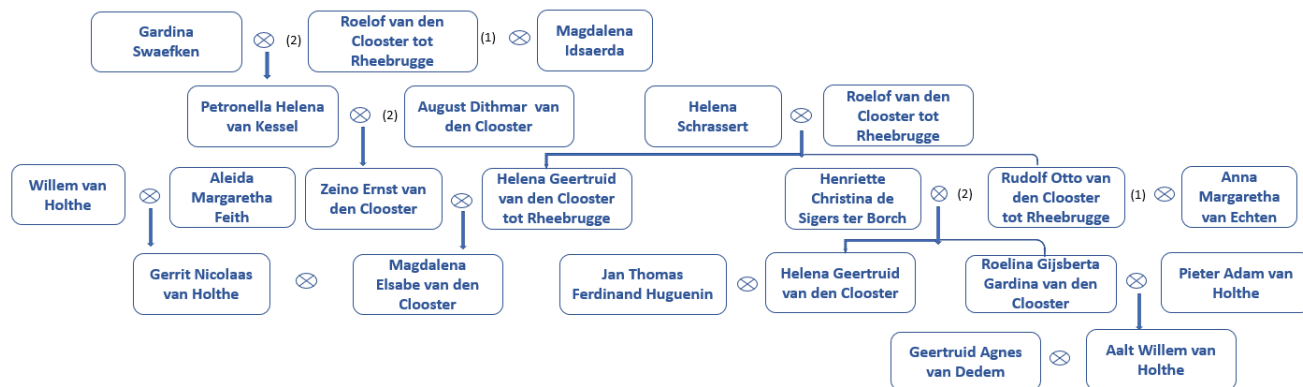
⁵⁹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Franse_veldtocht_in_de_Nederlanden

⁶⁰ Stamboek van den Frieschen, vroegeren en lateren, adel, uit oude en echte bescheiden en aantekeningen, 1846

⁶¹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Herman_Ulrich_Huguenin

Aalt Willem (burgemeester van Dwingelo), zoon van Roelina en Peter Adam, die in 1807 trouwde met Geertruid Agnes, barones van Dedem, erfde Rheebruggen, maar hij kocht het huis Oldengaerde in Dwingeloo, waar hij met zijn vrouw ging wonen. Hij vond niet snel genoeg een huurder en besloot Rheebruggen dan maar te slopen. Bertus Boivin gaat ervan uit dat dit in de winter van 1830 gebeurde.⁶² Naast Rheebruggen verwierf hij ook huis Batinge.⁶³

In de loop van de 19e eeuw kwam Rheebruggen in het bezit van de familie Westra van Holthe die het landgoed met vijf pachtboerderijen verpachtte. Behalve het Bouwhuis en de Meiersplaats waren dat De Horst, de Nieuwe Kamp en de Veldkamp. Sinds 1972 is Het Drentse Landschap eigenaar van het ruim 325 hectare grote Landgoed Rheebruggen. De stichting probeert het oude Drentse boerenbedrijf op het landgoed te herstellen.⁶⁴

⁶² <https://bit.ly/3qsPsQ8>

⁶³ Zie het artikel over Batinge.

⁶⁴ <https://www.eindjeomindrenthe.nl/assets/rheebruggen.pdf>

Van den Clooster en Batinge

Op het eind van de zestiende was Batinge gedurende korte tijd in handen van leden van de familie van den Clooster.

De familie de Vos van Steenwijk is een oude Drentse adellijke familie, die oorspronkelijk afkomstig was van het bisschoppelijk goed *'In den Goere'* nabij Steenwijk. Het oudste, ons bekende, lid van deze familie was Coenraad van den Goer, die vermoedelijk, rond 1325, in Peize trouwde met Hadewych Cyses van Ansen. Hij wordt vermeld in 1318 en was in het bezit van allodiale, dus niet leenroerige, goederen in en om Steenwijk en bij Kampen.

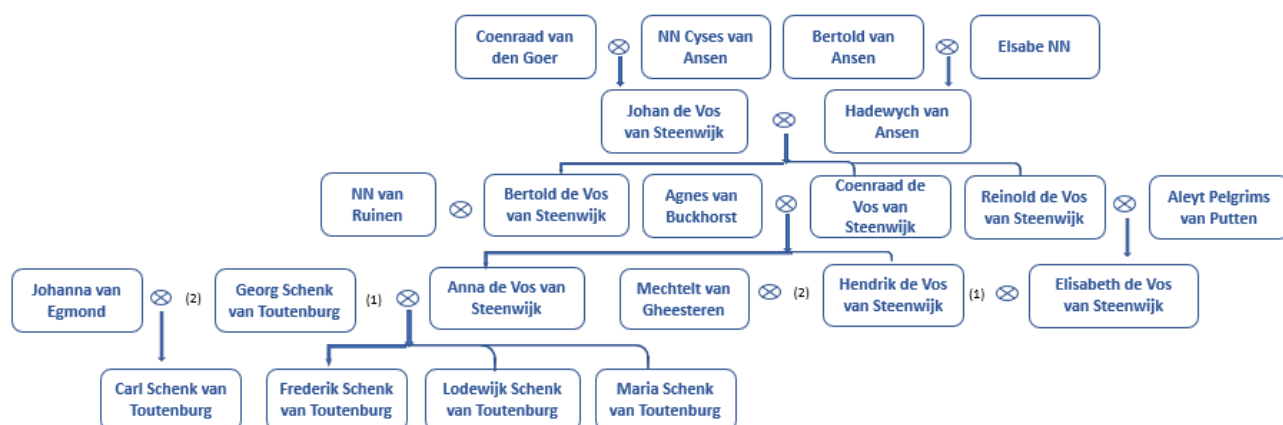
Zijn nazaten zijn o.a. terug te vinden op de Veluwe en in Vlaanderen⁶⁵, maar in dit artikel richten wij ons op de Drentse tak. Een van de zonen van deze Coenraad was een Johan die in oorkonden als eerste voorkomt als Johan van Steenwijk dictus Vos, geboren rond 1325 en overleden in 1397. Hij werd, vanwege zijn rode haar, de Vos genoemd. Hij trouwde met toestemming van paus Innocentius VI (2 april 1354) met Hadewych van Ansen.⁶⁶ Dat was, zeker in onze ogen, best wel bijzonder. Zij was, als dochter van Berthold van Ansen, namelijk een nicht in de vierde graad en deze canonieke vierde graad is naar huidige begrippen de achtste graad, dus kleinkinderen van volle neven.

De vader van Hadewych werd in 1353 door de bisschop van Utrecht beleend met *'den hoff toe Dwingeloe, die tienden toe Dwingeloe ende toe Leede aver die Vrijhuse ende die goederen toe Batingehuis, Endelinge ende Smedinge in dienst mans stadt'*.⁶⁷

⁶⁵ Deze takken zijn in de loop der eeuwen in mannelijke lijn uitgestorven.

⁶⁶ https://nl.wikipedia.org/wiki/De_Vos_van_Steenwijk. Zie ook het artikel over het Huis Ansen.

⁶⁷ Paleo-Aktueel, nr. 21. 2010. <https://ugp.rug.nl/Paleo-aktueel/article/download/36251/33708>

Dit hof, met bijbehorende boerderijen, kwam door het huwelijk van Johan met Hadewych, in 1354, aan de familie De Vos van Steenwijk. Het was het centrum van een groot landbouwbedrijf waar de horigen van de omliggende kleinere boerderijen als Batinge, Entinge, Smedinge en de Oosterhof (gekocht op 25 maart 1404 van Reynolt Hughinc, burger van Groningen⁶⁸) hun landbouwopbrengsten moesten inleveren.

Altaren en een vicarie

Op 30 november 1382 kregen Johan en Hadewych van pastoor Berent toestemming om een altaar te stichten in de kerk van Dwingeloo:

*'Allen luden, de desen brief zullen zijen ofte huren lesen, doe ic verstaen Berent, cureijt der kerken van Dwingelo, dat ic mijt mijnen vrien willen hebbe ghegheven ende gheve mijt desen open breve mijen consent daertho, dat Johan dije Vos van Steenwiic, Hadewiich van Ansen hebben ghemaket ende gherent een altaer in de kercke tho Dwingelo in sunte Marien ere doer God ende umme oere zielen willen tot eenre eweliken memorien, als wellic altaer Johan Hadewiich voerscr. ende oer gherecht eerfghenamen dije gave daeraf hebben zolen ende gheven moghen den se willen eerfliken ende ummermeer sunder ijenegherhande wedersegghen van mij ofte van ijenegherhande cureijten der kerken van Dwingelo, dije na mij comen moghen up dat dije vast, stede ende unghebroken blive, so hebbic mijen zeghel an desen brijef ghehanghen tot enen eweliken tughe deser waerheijt. Ghegeven in den jaer uns Heren dusent drehundert twe ende tachtentich up sente Andreasdach eens apostels.*⁶⁹

In 1388 stichtten Johan en Hadewych een vicarie voor Onze Lieve Vrouwe in Dwingeloo⁷⁰ en een memorie binnen het convent van Assen voor het zieleheil van heer Alef, gewezen pastoor te Rolde, waartoe zij aan het convent een stuk land, genaamd de Steenakker en gelegen op de Balloër Esch, schenken.⁷¹

⁶⁸ <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-schans/l11602.php>

⁶⁹ Het origineel van deze brief bevindt zich in het archief van de graaf van Merveldt op het slot Lembeck.

⁷⁰ Baron de Vos van Steenwijk, J.A.G. (). De kerk te Dwingeloo en de bezitters van Batinge. Blz. 24.

<https://bit.ly/44VvKvo>

⁷¹ <https://bit.ly/45HF6um>

Zij stichtten ook een altaar in de kerk van Steenwijk, waar Johans broer Egbert, kanunnik was. (Egbert was ook pastoor in Westerhesselen.⁷²)

Coenraad de Vos van Steenwijk, zoon van Johan en Hadewych, geboren rond 1355, was de volgende bewoner van Batinge. Hij was aanvoerder van de Drentse Vetkopers in de strijd met de Schieringers. Samen met zijn broer Reynold nam hij in 1415, aan het hoofd van de Drentse troepen, Groningen in. Hij werd van 1415-1417 burgemeester van Groningen en kreeg na zijn aftreden in 1417 onroerend goed in de stad als dank voor de door hem aan de stad bewezen diensten.⁷³ Hij trouwde met Agnes van Buckhorst.

Rond 1425 brak de familie De Vos van Steenwijk het horigenstelsel op en kwamen er nieuwe bestemmingen voor de boerderijen. Batinge en Entinge lagen op goed verdedigbare hoogtes in het beekdal van de Dwingeler Stroom. De familie ging deze boerenplaatsen versterken en bewonen, waardoor ze uitgroeiden tot havezaten. De hof werd vervolgens een gewone pachtboerderij onder de naam Hovinge.

De volgende bewoner van Batinge was Hendrik de Vos van Steenwijk die trouwde met zijn nicht Elisabeth de Vos van Steenwijk, dochter van Reynolt de Vos van Steenwijk en Aleyt Pelgrims van Putten.⁷⁴

In 1436 besloten hun kinderen, Johan en Roelof de Vos van Steenwijk, de nalatenschap van hun moeder en de toekomstige erfenis van hun vader Hendrik (overleden in 1457) te scheiden. Johan ontving Batinge met toebehoren en Roelof kreeg Entinge. Bepaald werd verder dat Johan alle leengoederen op het juiste tijdstip zou aangeven aan de rechtmatige leenheer, de bisschop van Utrecht. Daarna zou hij Roelof met diens deel der leengoederen belenen met 'ledige hand'. De eigenaar van Batinge werd zo de leenheer over het Entingergoed en bijbehorende boerenplaatsen.⁷⁵

Anna de Vos van Steenwijk, zus van Hendrik en tante van Johan en Roelof, verkocht Batinge in 1495, maar nadat zij in 1502 was getrouwd met Georg Schenck⁷⁶, baron van Toutenburg, kocht deze Batinge in 1509 voor haar terug. Hij veranderde de middeleeuwse hofstede in een verdedigbaar fort door het te omgeven met wallen en een slotgracht. Na de dood van Anna hertrouwde Georg met

⁷² Baron de Vos van Steenwijk, J.A.G. (). De kerk te Dwingeloo en de bezitters van Batinge. Blz. 30.

<https://bit.ly/44VvKvo>

⁷³ <https://www.wikiwand.com/nl/Batinge>

⁷⁴ <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-griffioen-koster/I226316.php>. Aleid erfde een groot deel van het bezit van de heren van Putten ondanks het feit dat zij tegen de zin van haar familie huwde met Reinalt den Vos van Steenwijk. Zij werd in 1420, na het overlijden van haar vader, beleend met de gruit te Elburg en met de huizen Puttenstein en Old Putten c.a. Deze belening duurde tot 1450 toen deze overging op haar zoon Hendrick. <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-familie-oortwijn/I503357.php>

⁷⁵ Paleo-Aktueel, nr. 21. 2010. <https://ugp.rug.nl/Paleo-aktueel/article/download/36251/33708>

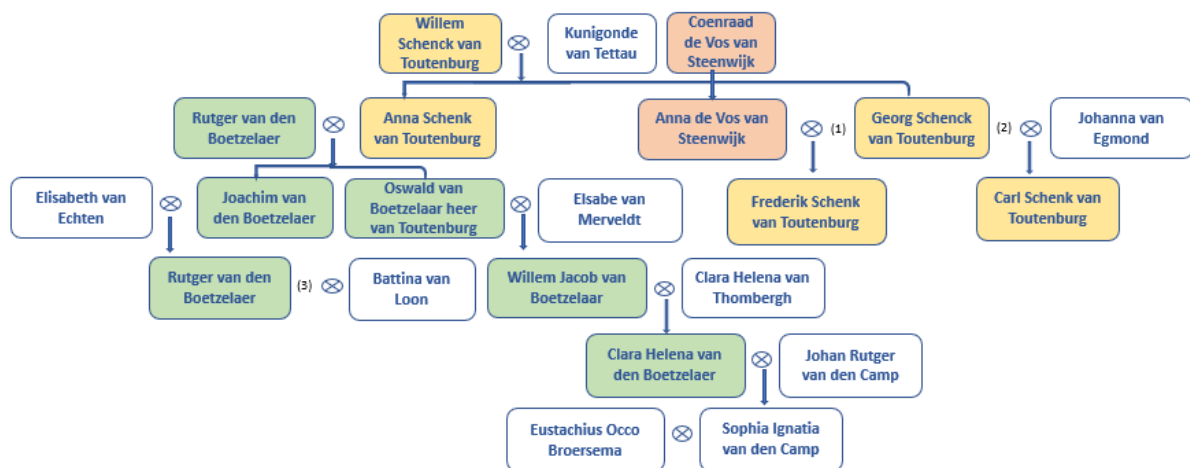
⁷⁶ Georg Schenck van Toutenburg veroverde in 1536 de burch Wedde in opdracht van Karel V en werd drost. In 1540 volgde zijn zoon Karel hem op als burchtheer en heer van Westerwolde. Hij werd, op zijn beurt, na zijn dood in 1562 opgevolgd door Jan van Ligne, graaf van Aremberg.

<https://www.deverhalenvangroningen.nl/alle-verhalen/de-roemruchte-wedderburcht>

Johanna, gravin van Egmond, dochter van graaf Jan III (de Manke), graaf van Egmond en Magdalena, gravin van Weerdenburg.⁷⁷

Georg en Anna hadden drie kinderen, Frederik, gepromoveerd in de beide rechten en aartsbisschop van Utrecht⁷⁸, Lodewijk die stierf in Spanje en Maria die abdis was in Rijnsburg.

Frederik droeg Batinge in 1527 over aan zijn vader op voorwaarde dat zijn 'nakinderen' het huis zouden erven. Om die reden werd Carel Schenck uit het tweede huwelijk van zijn vader in 1541 door de keizer met Batinge beleend. Frederik en zijn zus werden afgekocht. Carel stierf echter zonder kinderen na te laten en Frederik kreeg Batinge terug en werd er op 7 februari 1573 mee beleend.

Na de dood van Frederik, op 28 augustus 1580, werden Joachim, Steven en Oswald van den Boetzelaer, kinderen uit het huwelijk van Anna Schenk met Rutger van den Boetzelaer, vervolgens de erfgenamen van niet alleen Batinge, maar ook van de heerlijkheid Windischeschenbach in Beieren, het kasteel de Toutenburg bij Vollenhove, goederen in Friesland en renten in Egmond en Beijerland. De erfenis werd echter van diverse kanten betwist.

Van den Clooster op Batinge

In 1580 nam Johan van den Clooster van de Havixhorst het huis met behulp van zijn schoonzoon, Evert van Ense, en van zijn zoon Reinold, hopman van een vendel soldaten gewapender hand in. Zijn claim op Batinge was gebaseerd op het feit dat zijn betovergrootvader, Hendrik de Vos van Steenwijk, een broer was van Anna de Vos van Steenwijk, getrouwd met Georg Schenk van Toutenburg (zie schema hieronder).

Portret van Evert van Ense (1555-1606), de persoon links op dit detail van een altaarstuk, geschilderd kort na de verovering van Steenwijk in 1582. (Rijksmuseum).⁷⁹

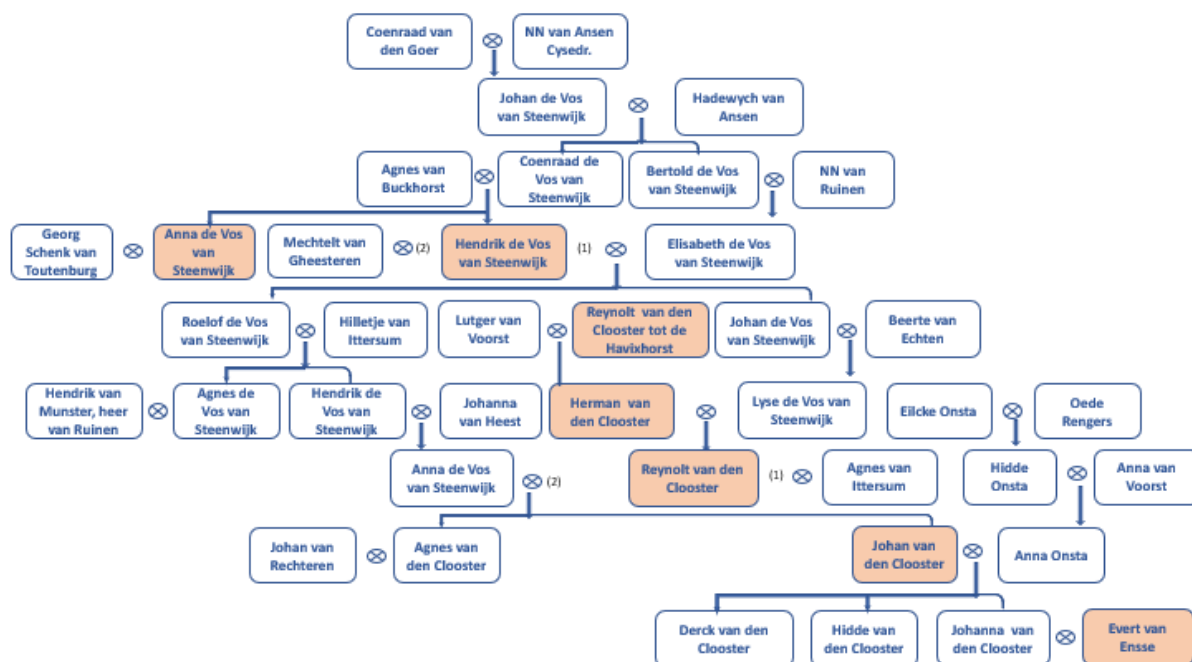
⁷⁷ Walburga, de zus van Johanna, trouwde met Willem (de Rijke), graaf van Nassau, zoon van Johan V van Nassau en Elisabeth van Hessen.

⁷⁸ <https://mijnstadmijordorp.nl/app/chclandvanvollenhove/verhalen/een-aartsbisschop-uit-vollenhove>

⁷⁹ <https://www.frieseregimenten.nl/officier/evert-van-ensse/>

Johanna van den Clooster en Evert van Ensse

Op 23 september 1590 kochten Evert van Ensse (drost van Coevorden en van de Landschap Drenthe, en Johanna van de Clooster van de abdij Dikninge twee erven in de buurschap Lee en 't kerspel van Dwingelo, genaamd Bartolserve en Ratinge, beide ledig en woest, met 15 a 16 dagwerk hooiland bij Leerbruuck over 't diep in de Emshoerner marke.

Natuurlijk tekenden de Van den Boetzelaers protest aan bij de stadhouder, maar in 1583 werden de Van den Cloosters door stadhouder Rennenberg zelfs officieel met Batinge beleend. Twee jaren later werden de aanspraken van de Van den Boetzelaers wel erkend.

Bij vonnis van 31 juli 1585 werd Batinge, met voorbijgaan van Frederiks bastaarden, toegewezen aan de zonen van Rutger van den Boetzelaer. Deze begonnen dan ook aan te dringen op verwijdering van de gebroeders Hidde en Derck van den Clooster (zonen van Johan), *'tegenwoordige occupateurs des Huises Batinge'*.

Nadat Hidde en Derck van den Clooster in 1601 met krijgsvolk van Willem Lodewijk uit het huis waren verdreven, kwam Batinge toe aan Joachim van de Boetzelaer. Het proces over de vergoeding van de vruchten', gedurende die twintig jaren door de Van den Cloosters genoten, werd evenwel met kracht voortgezet door Joachim van den Boetzelaer en zijn oudste zoon Rutger, totdat Harmen van Munster, de toenmalige bezitter van de Havixhorst, deze vergoeding in 1629 afkocht voor f1123.

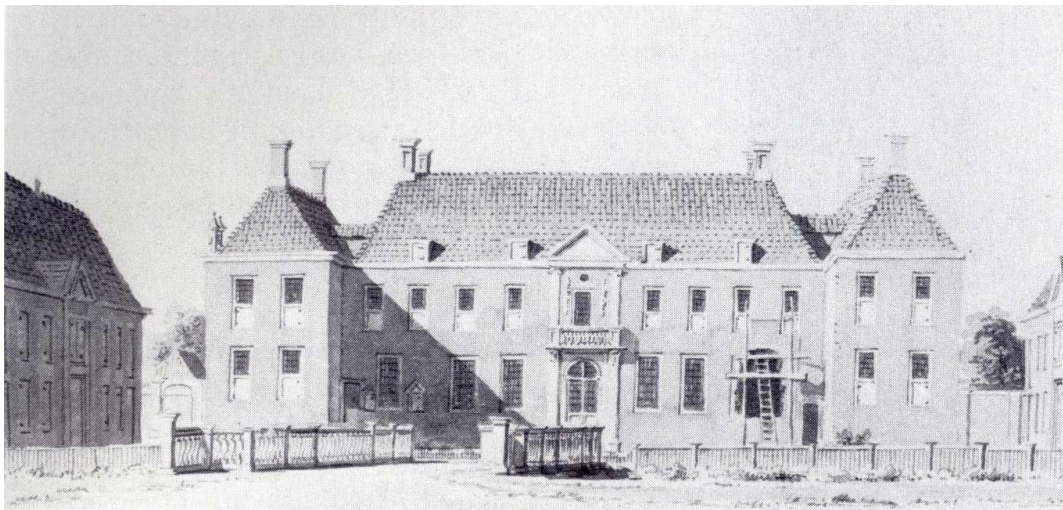
Rutger van den Boetzelaer trouwde drie keer. Zijn eerste vrouw was Henrica Ripperda, erfvrouw van Petkum, die in eerste huwelijk getrouwd was met Geert van den Clooster, die in 1595 in Emden dronken van de trap viel en ter plekke overleed.⁸⁰ Rutger trouwde in tweede huwelijk (in 1639) met Anna van Echten en ten slotte in 1639 met Battina van Loon/Loen, dochter van Casper van Loon/Loen en Theodora van Munster tot Harsevoort.

⁸⁰ <http://www.marceltettero.nl/rijkvanripperda/Genealogie.html>

Rutger, drost van Drenthe, liet het huis midden 17e eeuw aanzienlijk verbouwen en verfraaien. Ook de tuinen vergat hij niet; het door hem aangelegde grachten- en lanen stelsel is tegenwoordig nog in het landschap te bewonderen.

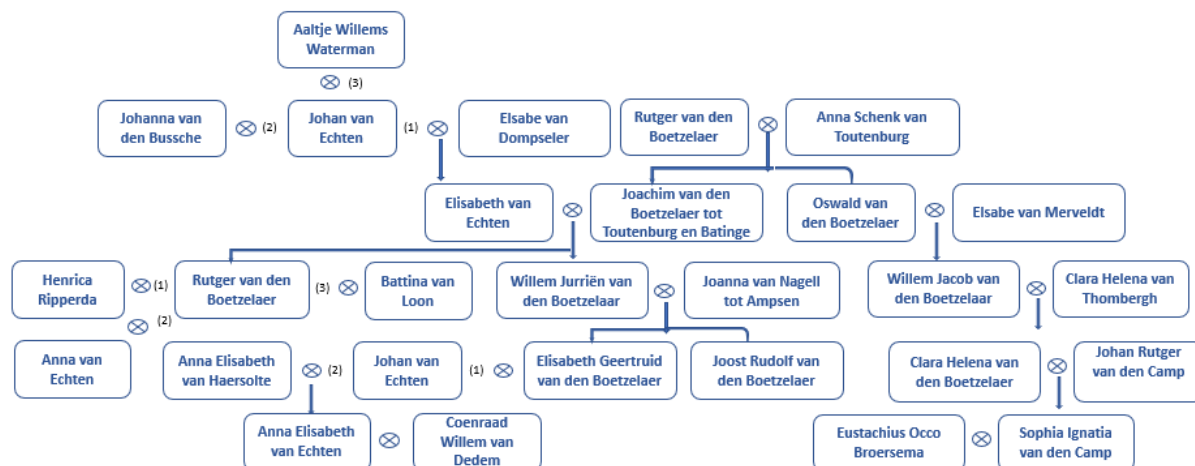

Rutger en Battina.⁸¹

Batinge, getekend in 1732 door Cornelis Pronk.

⁸¹ <https://onlinemuseumdebilt.nl/twee-portretten-van-van-boetzelaers-in-dwingeloo/>

Batinge ging vervolgens over op Joost Rudolph van den Boetzelaer, een neef van Rutger, die op 2 Maart 1669, door het bezit van Batinge, zitting kreeg in de ridderschap van Drente. Over deze erfenis was onenigheid ontstaan tussen de familie van Loen en Joost Rudolf, die er tegen protesteerde, dat hem alleen Batinge met alle schulden onder bezwarende voorwaarden werd gelaten, terwijl de familie van Loen Entinge zou erven met alle aangekochte en meubilaire goederen. Blijkbaar zijn de partijen tot overeenstemming gekomen, want op 10 november 1669 werd door de etstoel een akkoord, dat de vorige dag was gesloten, goedgekeurd. Volgens het lottingsprotocol van 16 Maart 1697 was er op 16 januari 1671 een scheiding gemaakt, waarbij Batinge aan Van den Boetzelaer en Entinge aan Rutger van Loen was gekomen, terwijl ieder blijkbaar de helft van de schulden zou dragen.

Op verschillende lottingen van de etstoel werd Joost Rudolf wegens deze schulden en wegens de door de drost gemaakte legaten aangesproken, op de landdag van 15 februari 1676 werd hem op zijn verzoek drie jaar toegestaan om zijn schuldeisers te voldoen, mits hij de renten betaalde. 26 februari 1684 vroegen de voogden van de kinderen van ritmeester van Echten, of zij op zijn goederen in Gelderland mochten procederen, omdat hij zijn bezittingen in Drente, waaronder Batinge, reeds in 1675 aan Roelof van Echten tot Echten had overgedragen.

Van den Boetzelaer antwoordde op 17 juni 1684 hierop, dat deze afstand geen voortgang had gevonden en dat hij zijn domicilie altijd in Drenthe had gehad, waarop de etten verklaarden, dat de zaak hier moest dienen.

In Gelderland bezat hij o.a. Halteren in de Over-Betuwe, waarmee hij op 15 maart 1666, na de dood van zijn broer Joachim, door Willem Thomas, vrijheer van Quadteet, was beleend.

Batinge na de Van den Boetzelaers

Van den Boetzelaer verkocht op 27 juni 1685 Batinge en alle bijbehorende bezittingen voor 2400 gulden aan Elbert Antoni van Palland en zijn vrouw Walburg, barones van Heeckeren, dochter van Evert van Heeckeren en Maria Torck.⁸² (overdracht op voor 6 Juli 1685, welke overdracht op de

⁸² <https://bit.ly/45N3hb5>

lotting van de etstoel van 6 juni 1688 was erkend) werd het proces gevoerd tussen de partijen van Echten en Palland. Van den Boetzelaer had toen geen zitting meer in de Drentse ridderschap.⁸³

Ellert Anthony van Palland vergrootte de havezate tot een paleisje van 'on-Drentse' allure.⁸⁴ Hij verleende asiel aan uitgeweken Franse hugenoten en bood in zijn havezate ruimte voor het houden van hun kerkdiensten. In Dwingeloo bouwde hij enkele huizen, de zogenaamde Franse huizen, voor deze uitgeweken Franse protestanten. Na zijn overlijden in 1701 kwam Batinge in het bezit van zijn vrouw Walburg van Heeckeren.

Op het einde van de 18e eeuw heeft Batinge meerdere malen leeggestaan.

In 1813 is de voormalige havezate nog bewoond geweest door Petrus Hofstede, voordat hij in 1814 benoemd werd tot gouverneur van Drenthe en in 1817 ging wonen op Vredeveld bij Assen.

In 1830 lieten de Van Heeckerens Batinge publiekelijk veilen en werd het voor f 36.171,50 verkocht aan Aalt Willem van Holthe tot Oldengaerde, burgemeester van Dwingeloo. Het ging de nieuwe eigenaar om de landerijen en niet om de havezate, die hij dan ook in 1832 liet afbreken.⁸⁵

Van den Clooster en Dunningen

Door het kinderloze huwelijk van Arent Sloet komt de havezate Dunningen in de eerste helft van de zestiende eeuw in handen van de familie Van den Clooster

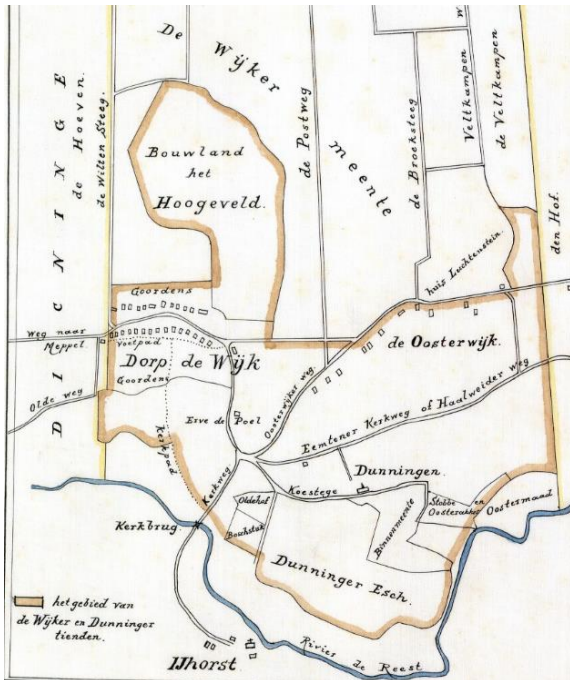
De Sloets op Dunningen

Dunningen was, naast de Havixhorst, de tweede havezate van het Drentse De Wijk. De oudste, ons bekende, bewoners waren de Sloets, die al genoemd worden in de dertiende eeuw. Een Johan Sloet (ongeveer 1275- ongeveer 1355) trouwde met Anna van Meekeren, met wie hij in ieder geval een zoon kreeg die ook Johan heette (ongeveer 1333- ongeveer 1387). Hij trouwde met Jutte van Echten.

⁸³ R.O. van Holthe tot Echten in de *Nieuwe Drentsche Volksalmanak XVII* (1899), 169.

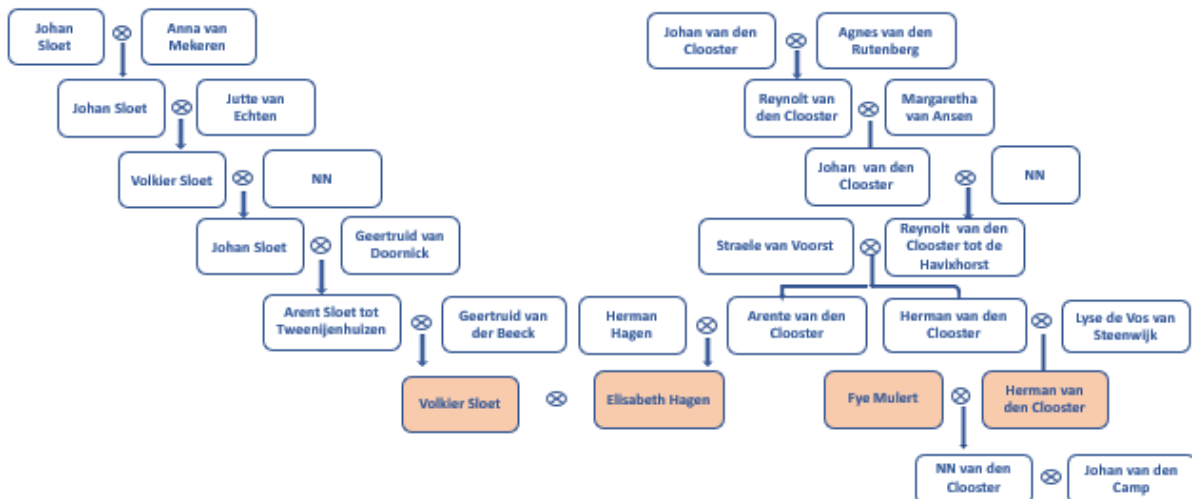
⁸⁴ <https://dwingelseigen.nl/bezienswaardigheden/batinge-batinge-6>

⁸⁵ <https://www.wikiwand.com/nl/Batinge>

Hun zoon Volkier Sloet (ongeveer 1360-1431) trouwde met een vrouw van wie we de naam niet kennen. Ook zij kregen weer een zoon Johan (geboren rond 1395) die trouwde met Geertruid van Doorninck. Hun zoon Arend Sloet (ongeveer 1422-1486) trouwde met Trude van der Beecke tot de Gelder.

Met hun zoon, Volker Sloet (ongeveer 1460-1533), naderen we het moment waarop Dunningen in handen komt van de familie van den Clooster.⁸⁶

Van den Clooster

Volker⁸⁷ trouwde met Elisabeth Hagen, dochter van Herman Hagen en Arent(je) van den Clooster die afkomstig was uit de familie Van den Clooster die op de Havixhorst woonde. Elisabeth was voor haar

⁸⁶ <https://stadvollenhove.nl/index.php/personen/21-het-geslacht-sloet-te-vollenhove>

⁸⁷ Op 23 september 1532 beleent Volker Sloet Herman van den Clooster Reinoldszoon, na de dood van zijn broer Derck, met de tienden van Den Westerhuis in Avereest en na zijn uytgang het convent Dikninge.

huwelijk priorin geweest van klooster Dikninge. Volker en Elisabeth kregen vijf kinderen, van wie er vier jong stierven. Zoon Arent⁸⁸ sterft kinderloos, waarna Dunningen (in 1520) in handen komt van Herman van den Clooster, de neef van Elisabeth Hagen.

Herman was een zoon van Herman van den Clooster en Lyse de Vos van Steenwijk. Als het juist is dat de oma van Herman, Straele van Voorst was (er is onzekerheid over haar voornaam⁸⁹), dan waren zijn grootouders neef en nicht (zie schema). Herman trouwde met Fye Mulert, een naam die je, behalve bij Schaap⁹⁰, nergens tegenkomt. Het is echter verleidelijk in haar een zus te zien van Lubbert Mulert, de man van de zus van Herman, Johanna.

Herman en Lyse

Herman van den Clooster, zoon van Reinold en Straele, werd rond 1430 geboren. Hij trouwde met Lyse de Vos van Steenwijk, dochter van Johan de Vos van Steenwijk en Beerte van Echten. Op 21 april 1466 kocht hij van Hendrik Mulert tot de Marsch en Bole Boelmans huis en hof te Vledderinge die vervolgens naar zijn jongste zoon gingen. Op 19 mei 1479 kopen Herman en Lyse een huis te Colderveen en in 1491 werd Herman, na afstand van zijn broeder Roelof van den Clooster, beleend met de Havixhorst.

Herman kreeg van zijn vader Reinold het erf Wildenberg, de tienden op Stannincsveen, de marke van **Dunninge**, de twee huizen in de Bloeme, het Woltland, de tins (rente uit een goed) van Dunninge, de tienden over de marke van Meppel en het huis van Koene, een vierdel boter in Hooghalen. Zijn broer Cyse kreeg het erf Dunninge, land in de marke van Dunninge (in gebruik bij Johan Schiphorst).

Herman van den Clooster maakt op 27 april 1495 zijn testament op en sterft in hetzelfde jaar voor 22 september.

Een andere Herman van den Clooster

Genealogisch onderzoek wordt, zeker in periode waar we het hier over hebben, vaak bemoeilijkt omdat familieleden vaak dezelfde naam dragen en het lastig te onderscheiden is met welke persoon we van doen hebben.

Zo leefde er gelijktijdig met 'onze' Herman nog een Herman van de Clooster, de zoon van Reinold van den Clooster. In de tweede helft van mei 1520 deed 'onze' Herman van den Clooster uitspraak in een geschil tussen enerzijds de abt van Dikninge en andere geërfdten te Overreesten (Avereest), onder wie nog een Herman van den Clooster, en anderzijds Aelt van

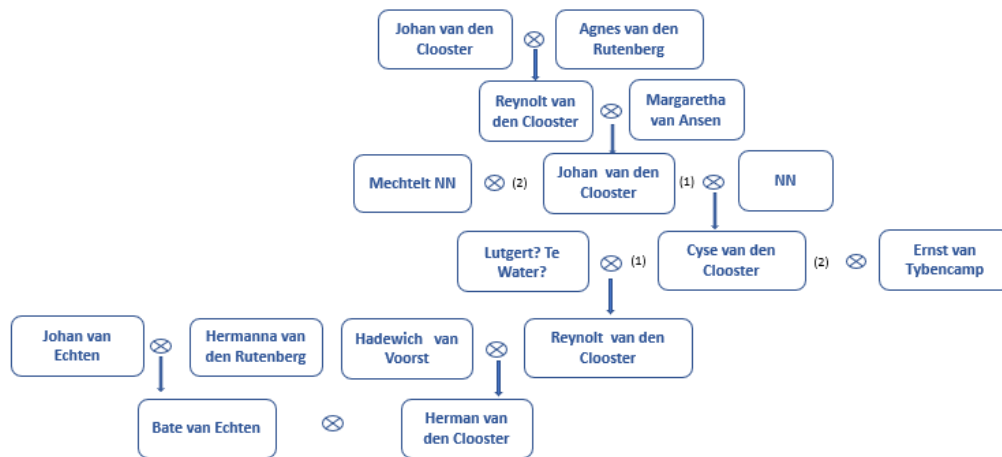
⁸⁸ Arent wordt op 22 juni 1538 door Aleyt van Kuenre, vrouwe van De Wilp en weduwe van Renesse, beleend met het half goed Hering.

⁸⁹ Zij wordt ook Lutgert genoemd, maar een regest uit Ruinen uit 1465 lijkt de naam Straele te bevestigen: *'Roelof van Laer heer te Ruynen en Johanna vrouwe van Ruynen verklaren, Johan van den Cloester te hebben beleend met een erf in het kerspel Norch in de buerschap Ede, onder de kerk van Venhuysen, behorend tot de heerlijkheid Ruinen, welk erf door Straele was nagelaten aan Reynolt van den Cloester, en geven hem kwijting voor het heergewaad.'* <http://www.dorpshistorie.nl/HistorieNorg.pdf>

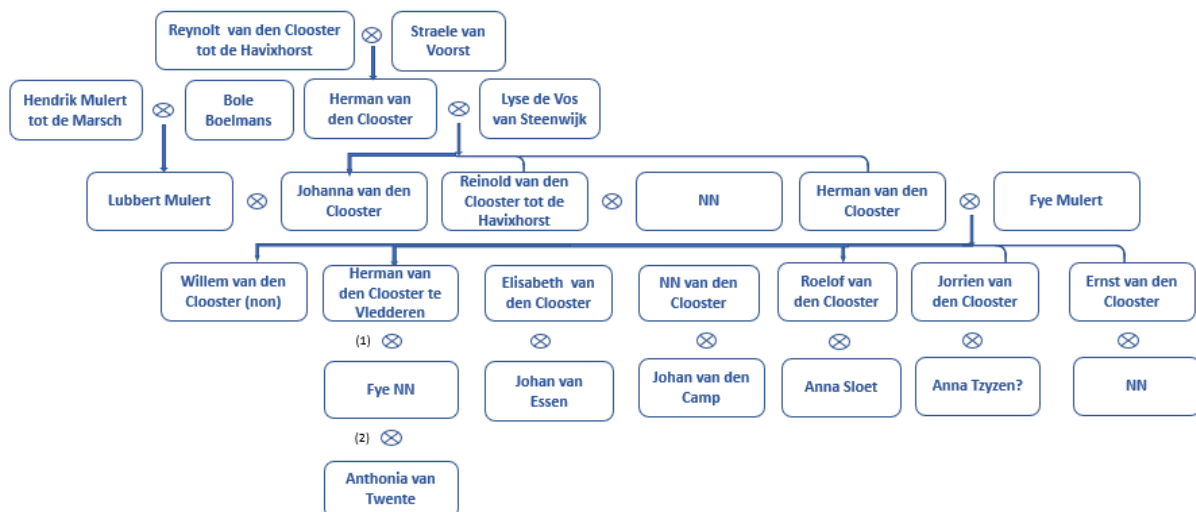
⁹⁰ Schaap, J.W. Het geslacht Van den Clooster. Een bijdrage tot een herziening van de oudste generaties (II). In *De Nederlandsche Leeuw*, 1994.

Herderwijck, pastoor van Overreesten. De tweede hier genoemde Herman zal Reinoldszoon zijn, aangezien deze in Overreesten gegoed was en derhalve moet de arbitrale Herman dan de Hermanszoon zijn geweest.

En aangezien het zich in een Hasselter situatie afspeelde, zal het ook Herman Hermanszoon zijn geweest, toen 14 maart 1532 Herman van den Clooster, George Schenck van Toutenburg, Lubbert Mulert, schout te Hasselt, een geschil regelden tussen Roelof Mulert te Hasselt en de abdij te Dikninge (Roelof Mulert bleek daarbij een rente van vijf goudgulden te hebben uit bezit van Herman van den Clooster in Drenthe).

In de zestiende eeuw trouwt een joffer Van den Clooster tot Dunningen met een Johan van den Camp. Hij ligt voor de hand in haar een dochter van Herman te zien, maar Schaap⁹¹ noemt haar niet, wel zes andere kinderen (zie schema hieronder).

⁹¹ Schaap, J.W. Het geslacht Van den Clooster. Een bijdrage tot een herziening van de oudste generaties (II). In *De Nederlandsche Leeuw*, 1994.

Met dit huwelijk komt Dunningen in handen van de familie Van den Camp tot den Clooster. Johan van den Camp zegelt op 8 oktober 1528 een brief over een beslissing in een geschil. Over dit echtpaar is nauwelijks iets bekend. Johan komt in 1543 voor als plaatsvervangend drost, maar daar moeten we het dan ook mee doen. Hij moet in of voor 1565 zijn overleden.

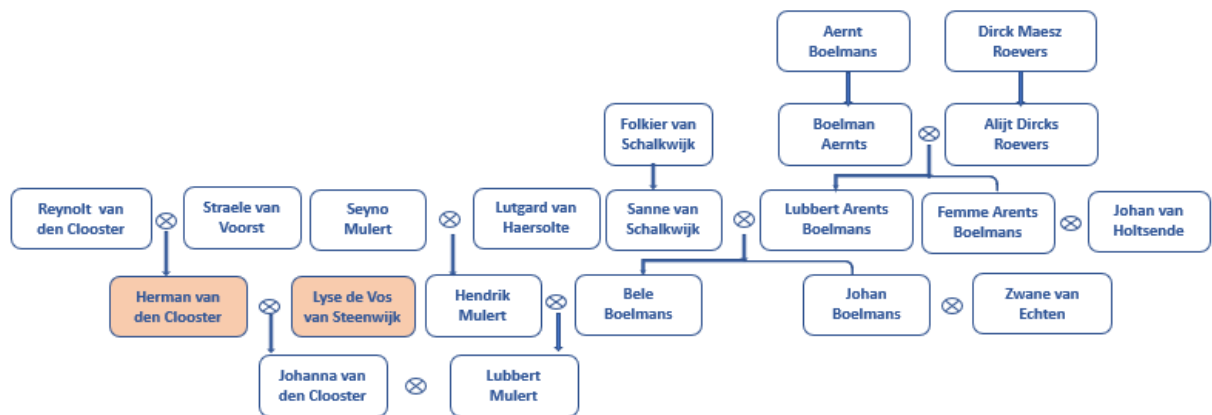
Deze zou tussen 1550-1580 opdracht hebben gegeven voor de bouw van een nieuw huis.⁹²

⁹² Meer informatie over de familie Van der Camp vindt u in het artikel over Sophia van den Camp.

Van den Clooster en Vledderinge

In 1466 kochten Herman van den Clooster en zijn vrouw Lyse de Vos van Steenwijk de havezate Vledderinge van Hendrik Mulert tot de Marsch en zijn vrouw Bele (Boele) Boelmans. Hiermee bleef de havezate toch nog enigszins in de familie. Zoon Lubbert was namelijk getrouwd met Johanna van den Clooster, dochter van Herman en Lyse als kreeg niet Johanna, maar haar broer Herman Vledderinge.

Vledderinge was een havezate in het nabij Meppel gelegen gehucht de Oosterboer. Niet bekend is wanneer de havezate exact is gebouwd, maar de naam Vledderinge komt al in het begin van de 13e eeuw voor. Een Henric van Vledderinge sneuvelde in 1227 in de slag bij Ane.⁹³

Vledderinge in een schetsboek van Abraham de Haen in 1732.

⁹³ Zie het artikel over Ansen.

Van Schalwijk en Boelman op Vledderinge

In ieder geval in 1437 (waarschijnlijk al voor 1414⁹⁴) was het goed Vledderinge een allodiaal bezit van Folkier van Schalkwijk (Scalcwijk), die er overigens zelf niet woonde. Hij woonde in de Hagen in Meppel. Folkiers dochter Sanne trouwde met Lubbert Arents Boelman (schout van Kampen) en na diens dood erfde hun dochter Bele/Boele diens bezittingen.

Bele trouwde met Hendrik Mulert tot de Marsch, zoon van Seyno Mulert en Lutgard van Haersolte en schulte van Hasselt.⁹⁵

Boelman Arntssoen

Op 29 juli 1411 kocht Boelman Arntssoen, getrouwd met Alijt Roevers, van Willem van Junne (schout van IJsselmuiden) en zijn vrouw Barbare en van Kerstken Hermans van Wilsum en Lubbe, diens vrouw, de helft van 32 voeder⁹⁶ velds, waarvan de koper de andere helft al bezat, gelegen op de Brinck tegenover Grafhorst⁹⁷ in IJsselmuiden. Hij had eerder al een vierde van zijn broer Roelof en een vierde van Wolter van Hasselt.

In hetzelfde jaar nog verkocht hij deze "*twe ende dertich voeder veldes*" aan Dirc Rover (zijn schoonvader). Dirc Rover kocht op 2 januari 1414 nog 8 voeder velds op de Brinck naast Grafhorst over.⁹⁸

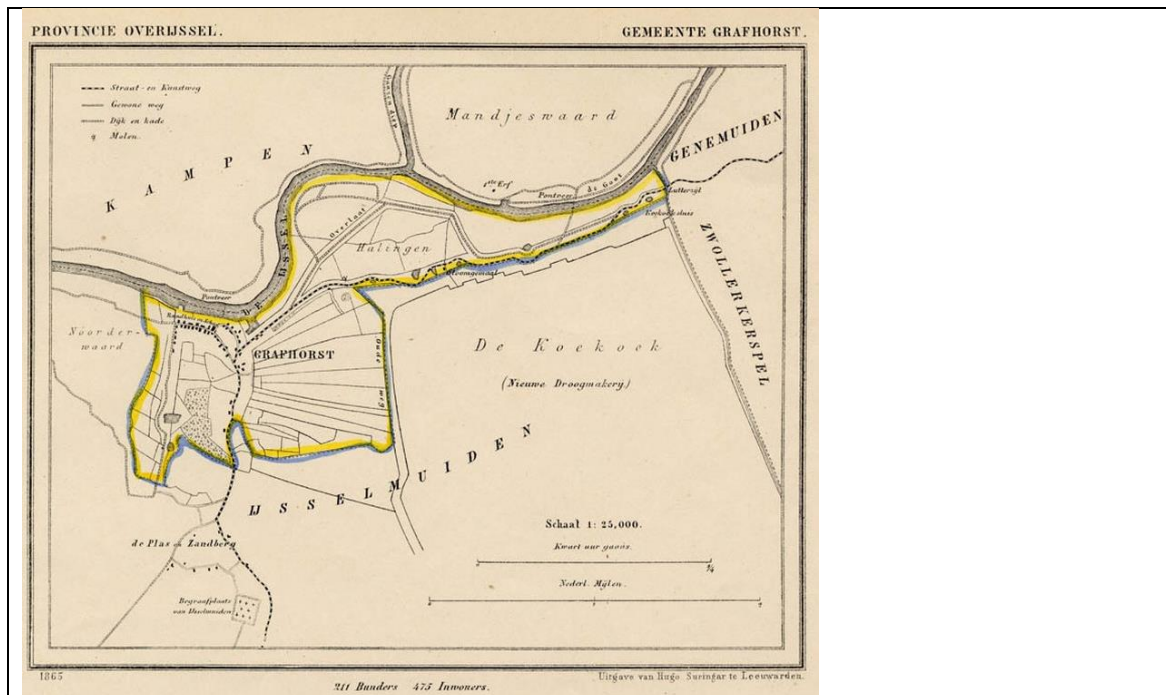
⁹⁴ <https://www.oudmeppel.nl/geschiedenis/de-geschiedenis-van-meppel/tijd-van-steden-staten/>

⁹⁵ <https://gw.geneanet.org/cofranssen?lang=en&iz=26471&p=henric&n=mulert>

⁹⁶ Voeder is de oppervlakte aan grond die nodig is om een voer hooi te oogsten, ongeveer 14 are (of een wagenvracht=wachene). G.A.J. van Engelen van der Veen (1921). Voedergronsen (de Mheen van Elburg)

⁹⁷ Ondanks dat Grafhorst altijd een kleine gemeenschap is geweest, kreeg het in 1333 stadsrechten van de bisschop van Utrecht, Jan van Diest. Enkele hoeven op een eiland tegenover Grafhorst behoorden aan particulieren en waren onder het schoutambt IJsselmuiden gelegen. Het zijn de Groote Esch, de Kleine Esch, de Brink en de Tichelkule. <https://www.dboveriijssel.nl/archieven/159>.

⁹⁸ <https://www.windgenealogie.org/re/re-000146.htm>

Grafhorst in 1865.

Op 22 januari 1423 beleende Boelman Arents de tienden te Harculo⁹⁹ de 'Holenberchstyenden toe Harkeloe' ten behoeve van de toen nog onmondige Arentken Brune, dochter van wijlen Alijt Holenberch (dochter van Aernt Holenberch¹⁰⁰), vrouw van Tideman Brunen. Arentken trouwde later met Dubbelt van Urck. Deze tiende waren eerder, op 29 januari 1419 beleend aan Alijt Holenberch (overleden in 1423).

Blijkbaar bezat Boelman ook de helft van een 'tome¹⁰¹ (toyme) te Westenrode op de Ysel', want op enig moment beleent bisschop Sweder Lubbert Jans Bast - wegens de diensten, door hem en zijn vader bewezen - met deze grond omdat deze door verzuim ledig was geworden.¹⁰²

Nadat Boelman Arentsz en zijn vrouw Alijt in 1433 uitstel van belening hadden verzocht voor hun goed De Hulset/Hulst in het kerspel van Olst, werd Alijt als weduwe, onder hulderschap van haar zoon Lubbert Boelmans daar in 1435 mee beleend. Het goed was Alijt aangeerd van haar vader. In 1451 werd Lubbert beleend met De Hulset.¹⁰³ Het goed De Hulset was in 1402 van Johan Hillingberg, die zei dat ook zijn voorvaderen het goed in bezit hadden.

Lubbert Boelmans

Op 21 april 1445 draagt bisschop Rodolf aan Lubbert Boelmansz het schoutambt binnen Kampen op. Voor niets ging de zon op, want Lubbert had de bisschop 150 oude schilden

⁹⁹ Harculo is een buurtschap ten zuiden van Zwolle.

¹⁰⁰ Arend Holenberch was schepen van Kampen.

¹⁰¹ Misschien wordt hier rijke visgrond bedoeld met tome (toom).

¹⁰² Geen jaar genoemd, maar het moet ergens tussen 1425-1433 zijn geweest: <https://bit.ly/3S1P9HG>

¹⁰³ K. Schilder, Het Kamper geslacht van Holtsende, Kamper Almanak 1994.

geleend.¹⁰⁴

In 1435 was Lubbert al beleend met een halve toom viswater in Westenrade in het kerspel Wilsum (na de dood van zijn vader Boelman Arentsz). Met deze halve toom was Lubberts grootvader Arent Boelmansz al in 1394 beleend.

Op donderdag¹⁰⁵ 21 januari 1447 verkopen Lubbert Boelmansz en zijn vrouw Sanne aan Claes Sachteleven¹⁰⁶ een huis en erf in de Oudestraat¹⁰⁷, tussen Claes voornoemd en Tydeman Gijbsbertsz, strekkende van de Oudestraat tot achter aan het huis en erf van Claes voornoemd. Uit het huis gaat een tins.¹⁰⁸

Op 8 maart 1455, de vrijdag na de zondag waarop men in de kerk het Invocavit zingt (de eerste zondag van de vasten), verkopen 'Lubbert Boelmanssoen en Sanna zijn wijf' en Lodewich Kruse¹⁰⁹, tevens haar momber, aan Johan van Holtesende¹¹⁰, *'48 voeder velds, waarvan Lodewich 3 vierendeel en Lubbert Boelmanssoen 1 vierendeel toebehoort, gelegen te Ysselmuden tegenover Grafhorst, geheten de Brinck.'*

Op dinsdag 20 april 1456¹¹¹ (Feria tertia post Jubilate) verkopen Lubbert Boelmansz en zijn vrouw Sanne aan Aerntken, de weduwe van Lambert Kannenghieter, een hof in de Hofstraat¹¹², tussen Arntken voornoemd en Johan Bosen, strekkende van de Hofstraat tot aan Foyse, de weduwe van Albert Sachteleven. De hof is vrij van tins.¹¹³

Op 8 november 1458 verkopen Lubbert Boelmanszoon en zijn vrouw Sanne aan priester Bernardus van Hout een *half Homborger vat goede roode pachtboter uit een weer lands geheeten Brandijck, in het kerspel Blanckenham.*¹¹⁴

¹⁰⁴ J. van Doorninck, Tijdkundig register op het oud provinciaal archief van Overijssel.

¹⁰⁵ Feria quinta (donderdag) post Anthonii (17 januari is de feestdag van de heilige Anthonius van Padua).

¹⁰⁶ In 1435 werd er hout gebracht naar, en werkzaamheden verricht aan het "rondeel neffen Claes Sachteleven", muurtoren zonder poortdoorgang in de muur langs de IJssel, gelegen tussen de Botervatsteeg en de Karpersteeg. Claas Sachteleven wordt in 1438 genoemd als belending van een huis met erf bij de St. Geertruidensteeg (=Karpersteeg) buitenwaarts gelegen. Buitenwaarts moet ons inziens als 'ten noorden van' geïnterpreteerd worden. Dit betekent dat Claas tussen de Karpersteeg en de, ten noorden ervan gelegen Botervatsteeg, aan de Oudestraat heeft gewoond. <https://www.dboverijssel.nl/archieven/16815>

¹⁰⁷ Vlakbij de IJsselkade in Kampen. Zie <https://www.oudekaarten.nl/hvh/kampen-stad/> voor een oude kaart van Kampen.

¹⁰⁸ K. Schilder, de topografie van Kampen in de 15e eeuw Nr. 312 Fol. 40.

¹⁰⁹ Lodewijk Kruse, getrouwd met Grete van Wilsem/Wilsum, was een zoon van Herman Kruse en Wobbeken. Hij was o.a. lid van de Raad van Kampen en bezat huizen in Kampen en land en erven in Kamperveen. https://www.kamperalmanak.nl/downloads/almanak1993/kamper_almanak_1993_11_kruse.pdf

¹¹⁰ https://www.kamperalmanak.nl/downloads/almanak2016/16_historischebijdragen_holtsende_ka16.pdf

¹¹¹ Feria tertia post Jubilate (= dinsdag na de derde zondag na Pasen).

¹¹² De Hofstraat loop parallel aan de IJsselkade in Kampen, zo'n 200 meter ervandaan.

¹¹³ Tins of Tijns is een belasting die een boer verschuldigd was aan de grondheer.

¹¹⁴ J. van Doorninck, Tijdkundig register op het oud provinciaal archief van Overijssel. Blankenham is een uitgestrekt dijkdorp in de gemeente Steenwijkerland.

Op maandag¹¹⁵ 7 mei 1459 verkopen Lubbert Boelmanssoen en zijn vrouw Sanna aan Gerbrant Heynensoen drie akkers land in Dronthen, tussen de kerkheer van Kampen en Johan Kay, strekkende van de Zwartendijk¹¹⁶ tot aan zee, afkomstig van zijn ouders. Het land is vrij van tins.

Bele/Boele Boelmans

Op 18 augustus 1497 wordt Boele, vrouw van Henrick Mulert, na de dood van haar broer Johan Boelmans beleend met *'Dat halve guet, geheiten die Holst, myt allen synen toebehoeren, gelegen in den kerspel van Olst'*. Hulder haar zoon Seyn Mulert.

Lubbert Mulert

Op 1 augustus 1505 staan Lubbert Mulert, schout van Hasselt en Seyno Mulert, kastelein van Kuinre hun neef Rudolf van Munster, drost te Coevorden toe de uitoefening van het recht op een kerkstoel hem door het kerspel Meppel gegeven, te aanvaarden.¹¹⁷

Op 1 maart 1533 verklaart Lubbert Mulert dat Alffer van Yselmuden¹¹⁸ hem 3 mud gerst heeft gelost van de rente van 17 mud uit Donckeringhekamp, waarvan Lubbert's broer Seyne de helft toekomt.¹¹⁹

Van den Clooster op Vledderinge

Hendrik Mulert tot de Marsch en zijn vrouw verkochten Vledderinge in 1466 (er stond toen zeker een huis) aan Herman van den Clooster en zijn vrouw Lyse de Vos van Steenwijk, de schoonouders van hun zoon Lubbert.

Bij het huis hoorde ook de weg van de Oosterboer naar Meppel, die gebruikt werd als kerkepad door de bewoners van Vledderinge en daarom het Jufferenpad werd genoemd.

Van den Clooster op Vledderinge

Herman en Lyse woonden zelf op de Havixhorst. Na de dood van Herman werd zijn tweede zoon, Herman, met Vledderinge beleend. Hij noemt zich als eerste Herman van den Clooster tot Vledderinge. Hij trouwde met Fye Mulert.

Vervolgens ging Vledderinge over op de oudste zoon Roelof, getrouwd in 1548 met Agnes (Anna) Sloet, dochter van Willem Sloet en Reiniera van Suurbeeck. Anna bracht in het huwelijk de havezate Marxveld in Vollenhove in. Het is twijfelachtig of zij er ook daadwerkelijk hebben gewoond, want

¹¹⁵ Feria secunda post Exaudi, de maandag na de zevende zondag na Pasen.

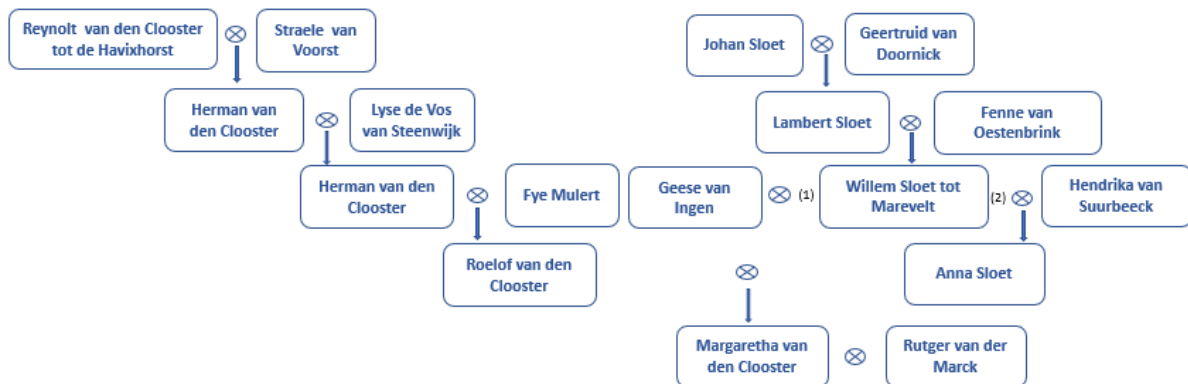
¹¹⁶ Zwartendijk ligt direct onder Kampen.

¹¹⁷ Gelders Archief 0001 Graven en hertogen van Gelre, graven van Zutphen 1714.1-0034.

¹¹⁸ Dit zal vermoedelijk Alfer II van Isselmuden zijn geweest, overleden rond 1535 en getrouwd met Maria Mulert.

¹¹⁹ G.J. ter Kuile, Huisarchief van de voormalige havezate De Berg. 1348-1850. Regesten (Typoscript, Zwolle 1961), nr. 41.

hun oudste dochter wordt geboren in Dalfsen. Mogelijk had Roelof een affaire met zijn dienstmeid Griete.¹²⁰ In 1557 had Roelof een geschil met Goossen van Raesfelt over het goed Ten Steen.

Van der Marck op Vledderinge

Margaretha, dochter van Roelof en Anna, trouwde met Rutger van der Marck (burgemeester van Ahaus), geboren rond 1560. Zij kreeg de havezate Marxveld aan de Bisschopsstraat in Vollenhove dat daarna Cloostermark werd genoemd.¹²¹ Dochter Gheertruit verkreeg, na het overlijden van haar vader in 1578, Vledderinge. Gheertruit was getrouwd met Otto van Heeckeren tot Rechteren. Het echtpaar woonde in Overijssel.

In 1646 kreeg Vledderinge het recht van havezate. Gheertruit en Otto stierven kinderloos, waarna Vledderinge in bezit kwam van Armgard (Ermengarde) van der Mark, een nicht van Gheertruit. Deze Armgard was gehuwd met Arend Sloet tot Tweenijhuizen, de rentmeester van de goederen van het voormalige klooster Sint-Johanscamp bij Vollenhove. Anna was net als haar ouders woonachtig in Overijssel. Vledderinge werd in deze periode verhuurd.

Na de dood van Arend kwam het huis aan zijn dochter Anna Gheertruit Sloet. Anna stierf in 1690 en wat er in de periode 1690-1701 met Vledderinge gebeurde, is niet helemaal duidelijk. In 1701 kocht Rudolph van den Clooster tot het Slot het huis van de erfgenamen van Anna Sloet. Hij had veel schulden en moest Vledderinge al in 1704 verkopen, aan advocaat Struuck.

Armgard was getrouwd met Arend Sloet tot Tweenijhuizen, de rentmeester van de goederen van het voormalige klooster Sint-Johanscamp bij Vollenhove. Het huis Vledderinge ging vervolgens over op hun dochter Anna Gheertruit Sloet. Anna was net als haar ouders woonachtig in Overijssel. Vledderinge werd in deze periode verhuurd.

Rudolph van den Clooster op Vledderinge

Anna's kinderen hebben Vledderinge verkocht aan Rudolph (Roelof) van den Clooster tot het Slot (tweede helft zeventiende eeuw), getrouwd op 25 augustus 1683 in Ruinerwold met Clementia Walburgh van Haersholte. Hij betaalde meer dan 3300 gulden voor het huis en bezat ook het Slot in de Oosterboer (bij Meppel).

Rudolph werd niet toegelaten tot de Ridderschap. *'Ridderschap en EygenErfden hebben wyders, na examinatie van de geproduceerde stukken, om het vitium in de permutatiebrief en om andere*

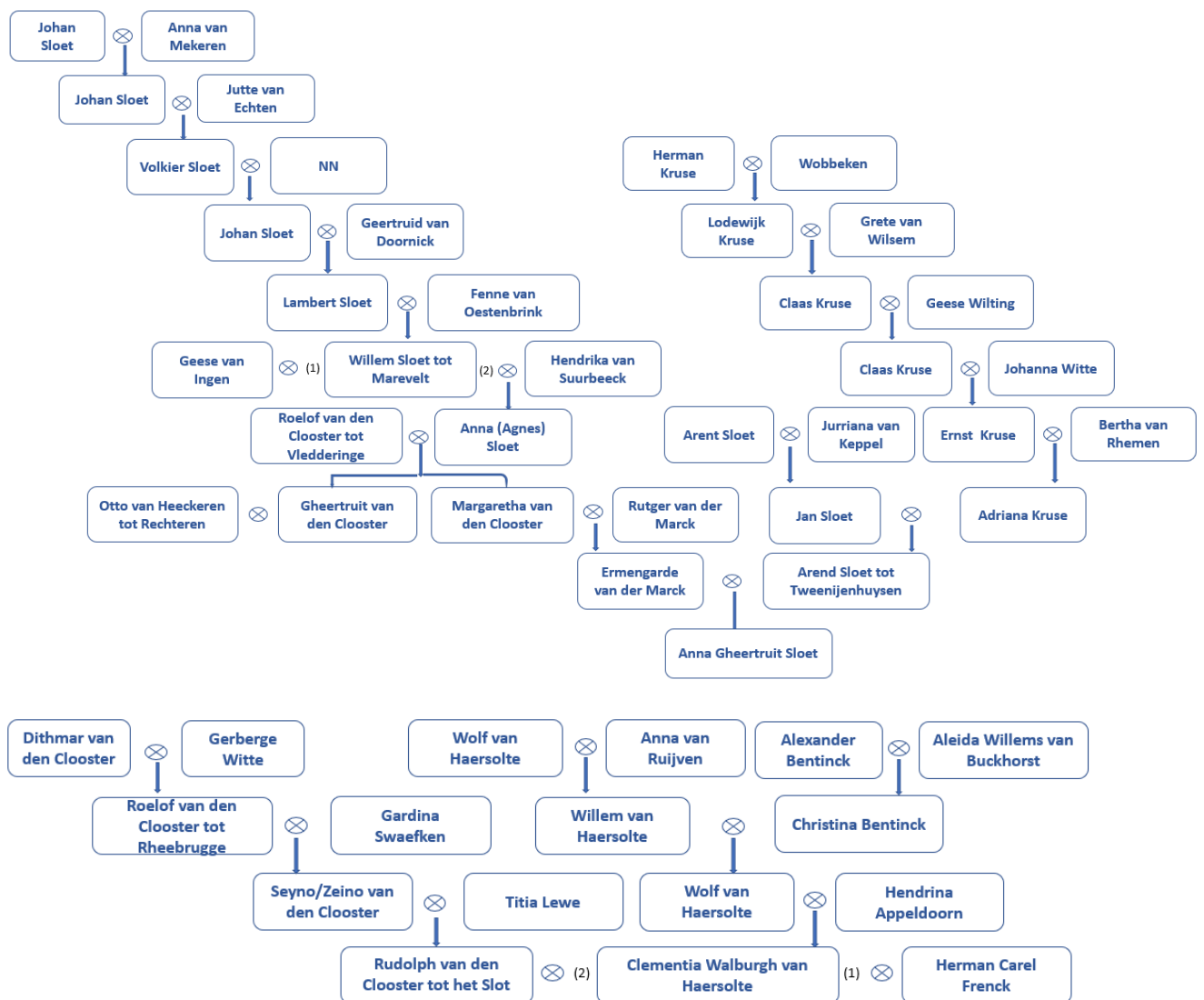
¹²⁰ <https://www.rug.nl/research/kenniscentrum-landschap/voor-studenten/masterscripties/2022-mascr-kastelenlandschap-zuidwest-drenthe-t-van-der-laan.pdf>

¹²¹ <https://stadvollenhove.nl/index.php/gebouwen/36-marxveld>

redenen, verstaan, bij de resolutie van de vorige Landsdagh te persisteren, en dientengevolge in de versogte admisse van de heer Clooster te difficulteren.'

De reden is duidelijk, meent Magnin.¹²² Rudolf heeft geweigerd of nagelaten om tot een bloedzoening te komen met Machtelt Losecate, douairiere van Isselt, vanwege de 'manslag' bij Kampen op haar zoon, Casyn Derck van Ysselt, een jongen zestien of zeventien jaar oud. Rudolf diende toen in het leger, maar verliet, na een pardon van koning-stadhouder Willem II de militaire dienst, waarschijnlijk daartoe door de krijgsraad gedwongen.

Hij werd ook door crediteuren achtervolgd. Om de schuld te vereffenen werden twee stukken hooiland, de helft van de schuur en het huis en hof verkocht. Rudolph ging niet op Vledderinge, maar op het Slot wonen.

Het slot in de Oosterboer

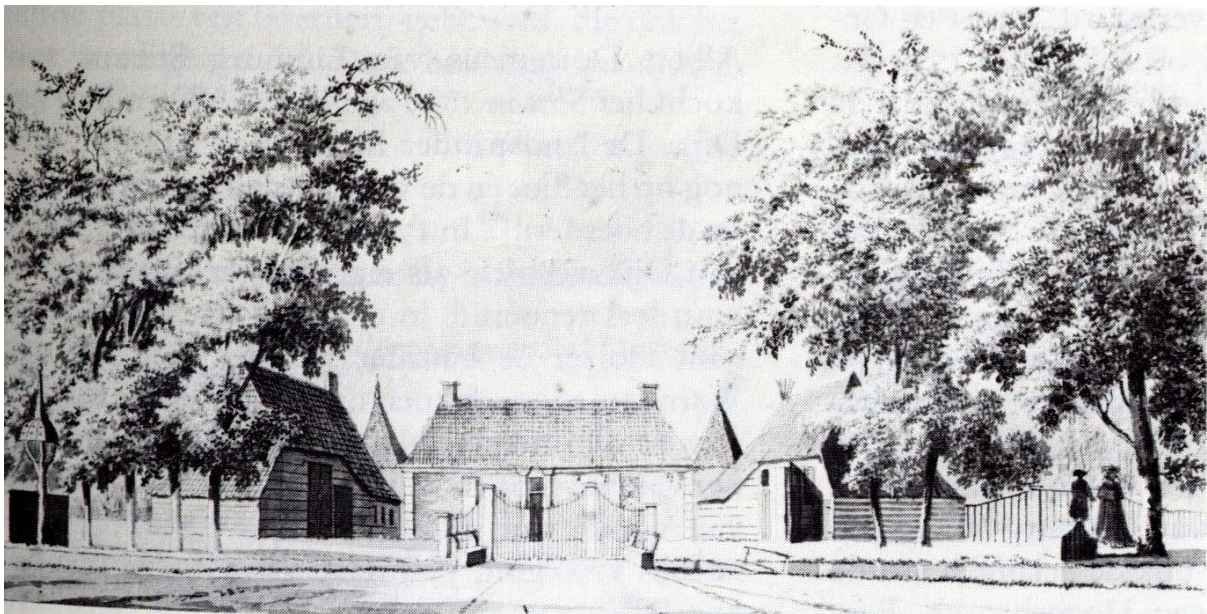
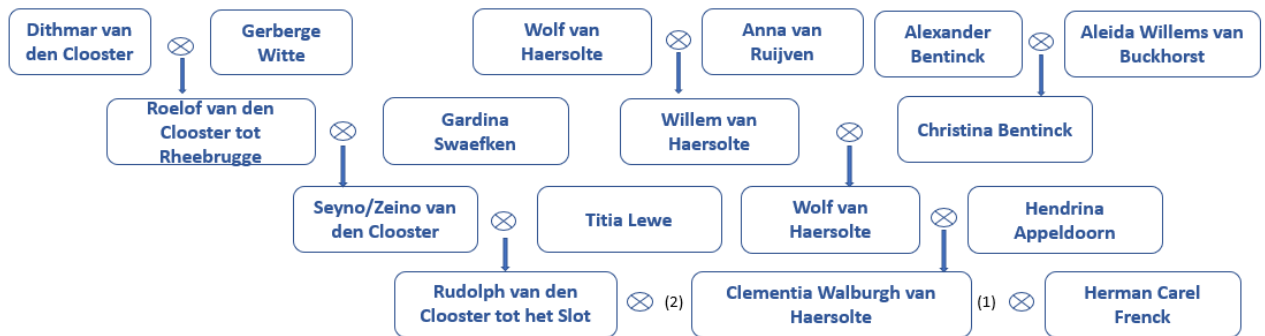
Er zijn weinig bijzonderheden bekend omtrent het Slot in de Oosterboer. In de huurcontracten om 1438 komt de naam voor als begrenzing van de hoeve Ramhorst, waardoor we niet veel wijzer

¹²² Magnin, J.S. (1856). *Losse bladen uit Drenthe's geschiedenis*. <https://bit.ly/3P1bUtm>

worden. Toen moet het al een ouder huis zijn geweest, behorende aan 'Johans Kijnder van de Cloester' (1440). Tot in het laatst der 17e eeuw behoort het nog aan het geslacht Van den Clooster.

Kapitein Rudolph van den Clooster wordt in een akte van 1686 genoemd als 'heer van 't Slot'. Hij liet het na aan Justus de Koning van Mensinga, gedeputeerde en ette van Drenthe.¹²³

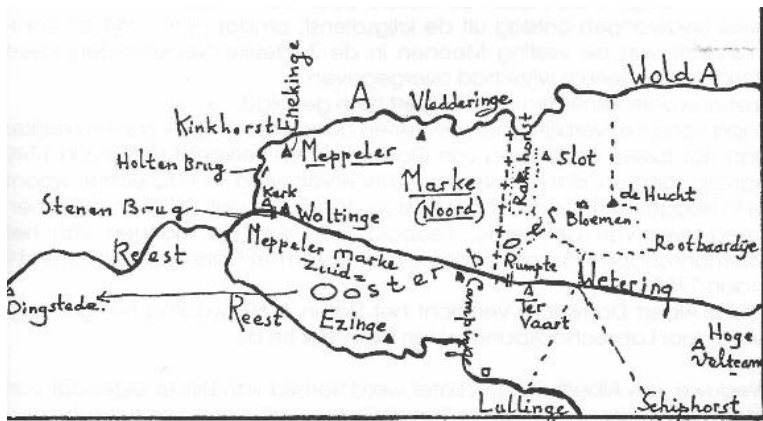
Justus verkocht 'seker erve het Sloth genaamd' aan Otto Ernst Gelder, graaf van Limburg Styrum (1685-1769) en zijn vrouw Anna Lucia van Klinkenberg (1698-1772).¹²⁴

Het Slot op een tekening van Hendrik Tavernier (1786).

¹²³ Zie het artikel over Mensinga.

¹²⁴ <https://www.historieruinerwold.nl/cgi-bin/periodiek.pl?ident=10648&search=VELD%20author%20Poortman,%20J.&sort=08&inword=2&display=list&istart=1>

Meppel 1437.

Gelmer Brunting kocht het geheel aan bezittingen vervolgens nadat hij een proces had aangespannen tegen de meier die in Vledderinge woonde. Clementia liet na haar overlijden in 1703 ook veel schulden na, waarna de drost en veertien etten besloten dat de andere helft van Vledderinge ook moest worden verkocht.

In 1704 kocht Struuck het gehele huis en bezittingen, maar al in 1706 werd het huis wederom te koop aangeboden en werd Zeino Joachim van Welvelde de nieuwe eigenaar.¹²⁵ In 1792 verkocht een B. Colenbrander Vledderinge aan T. Braspot, die het complex exploiteerde als zeepziederij. In 1830 werd het door zijn weduwe verkocht aan de firma Struben als 'zeepfabriek Rechteren', die later werd overgenomen door Unilever. In dat jaar bleek het huis te bestaan uit enkele grote kamers, een keuken, twee kelders en een zolder. Het huis werd gebruikt als zeepfabriek en met dit doel werden er allerlei gebouwen aan het oorspronkelijke huis toegevoegd. Toen Unilever het complex kocht, werd het huis, op oude oostelijke vleugel na, gesloopt. Dat deel werd geëxploiteerd door slagerij Dengerink, tot alles in 1975 werd afgebroken om plaats te maken voor bejaardenwoningen.¹²⁶

In 1646 kreeg Vledderinge het recht van havezate. Gheertruit en Otto stierven kinderloos, waarna Vledderinge in bezit kwam van Armgard van der Mark, een nicht van Gheertruit. Deze Armgard was gehuwd met Arend Sloet. Na diens dood kwam het huis aan zijn dochter Anna Gheertruit Sloet. Anna stierf in 1690 en wat er in de periode 1690-1701 met Vledderinge gebeurde, is niet helemaal duidelijk. In 1701 kocht Rudolph van den Clooster tot het Slot het huis van de erfgenamen van Anna Sloet. Hij had veel schulden en moest Vledderinge al in 1704 verkopen, aan advocaat Struuck.

Gedurende de rest van de 18e eeuw wisselde Vledderinge veelvuldig van eigenaar totdat Vledderinge in 1792 door B. Colenbrander aan T. Braspot werd verkocht, die het complex exploiteerde als zeepziederij. In 1830 werd het door zijn weduwe verkocht aan de firma Struben als

¹²⁵ Deze informatie is afkomstig van Tessa van der Laans masterscriptie Het kastellandschap van Zuidwest-Drenthe, waar ook de verdere bewoningsgeschiedenis te lezen is: <https://bit.ly/45wNFIJ>

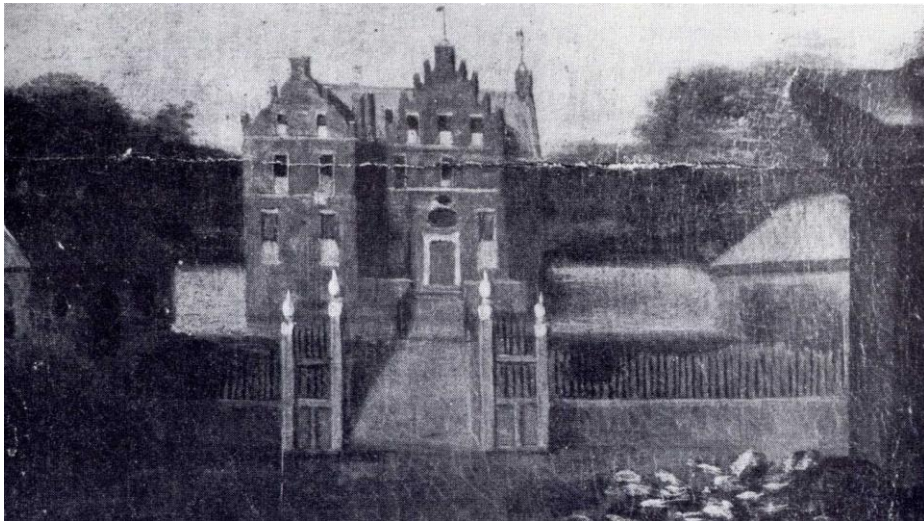
¹²⁶ <https://cchin.nl/kastelenlexicon/lexobject.xql?id=lx0065#mn>

'zeepfabriek Rechteren', die later werd overgenomen door Unilever. Na de sloop van een deel van het gebouw werd het huis geëxploiteerd door slagerij Dengerink, tot alles in 1975 werd afgebroken om plaats te maken voor bejaardenwoningen.

Van den Clooster op Peize, Mensinge, Mensinga

De status van de familie Van den Clooster wordt ook zicht als we kijken naar hun familiale banden met bewoners van andere belangrijke havezates in Drenthe.

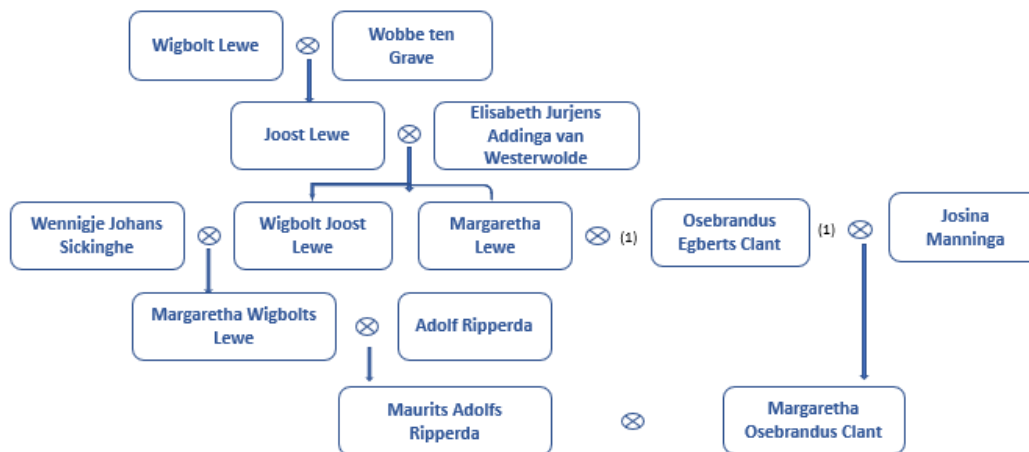
Het Huis te Peize

De havezate Huis te Peize detail van een schilderij van Herman Collenius in 1706.

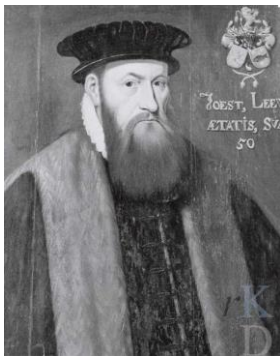
Foto van een schoorsteenstuk van het Huis te Peize. De tekening is gemaakt door Roelf Wartolt die rond 1850 schoolmeester was in Peize.

Het Huis te Peize was één van de grootste havezaten van Drenthe, in de 17e eeuw werd alleen Oldenhave in Ruinen hoger gewaardeerd. Er werden vergaderingen van de Etstoel (het Drentse gerechtshof vanaf de Middeleeuwen tot 1791) en de Landdag gehouden.

Het Huis te Peize werd tussen 1511-1529 gebouwd op de 'Borgklip' door de bewoners van het Huis Ter Hansouwe, Wigbolt Lewe en zijn echtgenote Wobbe ten Grave, vermoedelijk op de plaats waar al eerder een huis te Peize had gestaan.

Hun dochter, Oede Lewe, erfde Ter Hansouwe, en het Huis te Peize kwam aan zoon Joost van Lewe. Hij vluchtte in 1582, tijdens de opstand tegen Spanje, naar Groningen, waarna het schathuis van het huis door Westfriese troepen werd afgebrand.

Joost Wigbolts Lewe.

De volgende bewoners waren zoon Wigbolt en zijn vrouw Wennegien Sickinge.

All in the family

Margaretha, de zus van Wigbolt, trouwde met Osebrandus Egberts Clant die in tweede huwelijk Josina Manninga tot vrouw nam. Margaretha de dochter uit dit huwelijk trouwde met Maurits Adolfs Ripperda, kleinzoon van Wigbolt.

Osebrandus Clant en Josina Manninga.

Ripperda

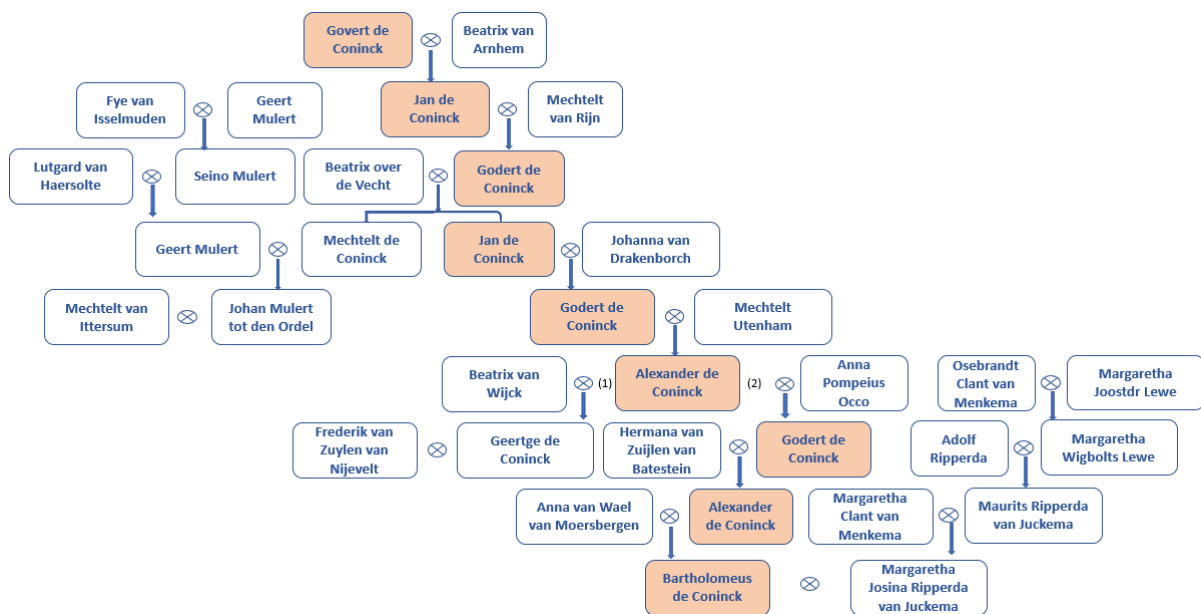
Na het overlijden van Wigbolt, kwam het Huis te Peize aan de enige erfgename, dochter Margaretha Lewe, die trouwde met Adolf Ripperda, zoon van Maurits Ripperda en Maria van Wylich. Na hun dood gingen alle goederen (tegen betaling van 30.000 Carolusgulden aan zijn broers en zusters¹²⁷) naar zoon Wigbolt, die kort voor zijn dood (in 1647 of 1648) trouwde met zijn dienstmaagd Catharina Beckers.

In 1625 vond in het Huis te Peize de buitengewone Landdag plaats, waar na het overlijden van prins Maurits, Ernst Casimir als de nieuwe stadhouder van Drenthe werd gekozen.

Hun, in onecht verwekt kind, Margarethe (Margriet Josina Ripperda van Juckema), trouwde in eerste huwelijk op 26 mei 1660 in Groningen met Derk Jacobs Clant van Hanckema, zoon van Edzard Jacob Clant van Hanckema en Bauwina Coenders van Helpen en in tweede huwelijk met Bartholomeus de Coninck, een telg uit een adellijk en rijk geslacht uit Utrecht, zoon van Alexander de Coninck en Anna van Wael van Moersbergen. ‘

127

<https://www.nazatendevries.nl/Genealogie/NazatenDeVriesWeb/huningaframeset.htm?huninga000380.htm>

De Coninck en Van den Clooster

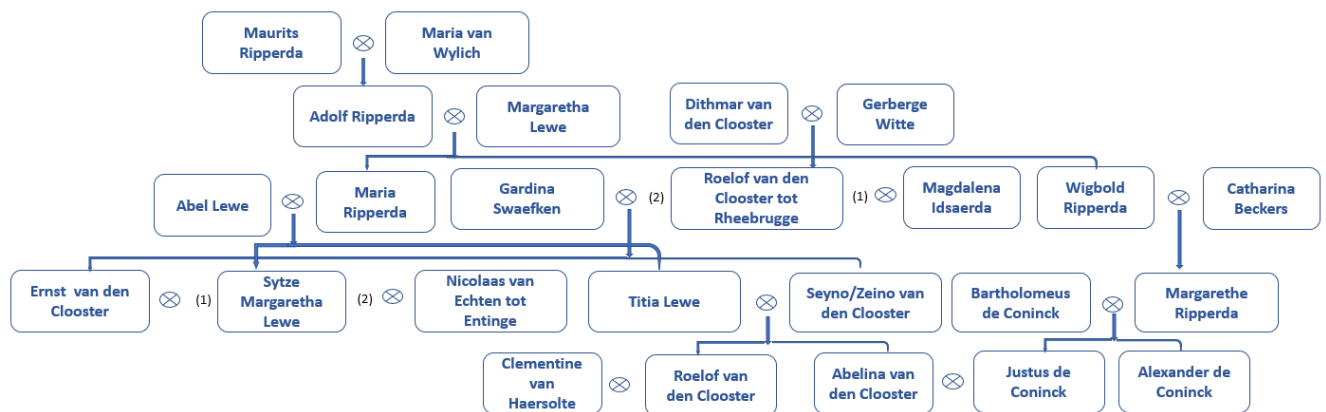
Bartholomeus slaagde erin om enkele vergaderingen van de Etstoel te verplaatsen naar deze havezate in Peize, in plaats van de gebruikelijke vergaderplaatsen, de Jacobuskerk van Rolde en de Magnuskerk in Anloo.

Na de dood van Bartholomeus in november 1679 werd zijn oudste zoon Alexander Wigbolt in eerste instantie de nieuwe eigenaar van de erfgoederen. Alexander had echter zijn oog laten vallen op een niet-adellijke schone en de familie keurde het voorgenomen huwelijk (met Jantien Boelens) niet goed, waardoor zijn erfrechten vervielen. Na veel geruzie werd uiteindelijk in 1684 besloten dat Alexander het Huis te Peize met de bijbehorende rechten en vrijstellingen en de andere bezittingen zou overdragen aan zijn jongere broer Justus de Coninck, getrouwd met Abelina van den Clooster.

Gevelsteen met het alliantiewapen De Coninck/Van den Clooster, afkomstig uit het Huis te Peize. 1706 (foto Bureau Monumentenzorg, beschikbaar gesteld door de Historische Vereniging Peize).¹²⁸

¹²⁸ <http://www.dekleibosch.nl/wp-content/uploads/2016/02/6.-Het-huis-Mensinga-te-Roderwoldede.pdf>

Justus de Coninck was assessor in de Etstoel en gedeputeerde van Drenthe.

De kinderen van Justus de Coninck en Abelina van den Clooster. Schilderij van Herman Collenius (1650-1723).

Justus werd als heer van Peize opgevolgd door zijn zoon Justus Zeino Abel, getrouwd met Barbara Elisabeth van Schratenbach en vervolgens door hun zoon Justus Bartholomeus, getrouwd met Theotarda Suffrida van Unia. Dit huwelijk bleef kinderloos en toen Theotarda in 1795 stierf ging het huis over naar de familie Kymmell. In datzelfde jaar verliest het huis zijn adellijke status door het opheffen van privileges als gevolg van het uitroepen van de Bataafse Republiek door de Franse overheersers. Nog in hetzelfde jaar werd het huis verkocht aan Jan Louis Trip in Wageningen, die het tot 1797 bewoonde en daarna verkocht aan Otto Ernst Graaf van Limburg Stirum. In 1803 werd het Huis publiek geveild. Eigenaar werd schulte Jan Willinge. Hij bewoonde het Huis vanaf 1804 samen met zijn vrouw Roelfien Vorenkamp.

Na het overlijden van haar echtgenoot in 1806 hertrouwde Roelfien eind 1806 met timmerman Geert Kemkers. Het Huis raakte daarna steeds verder in verval. Het werd nog vermeld op een Franse geniekaart uit 1812. In de jaren daarna, in ieder geval voor 1818, werd het Huis door Geert Kemkers afgebroken. De vrijkomende materialen werden onder meer gebruikt voor het huis dat nu aan de Brinkweg 2 staat. De oude gevelsteen, ook wel alliantiesteen genoemd, werd in dit nieuwe huis verwerkt.¹²⁹

Mensinge en Mensinga

Justus woonde in het Huis te Peize, maar hij bezat ook de havezate Mensinge in Roden en Mensinga in Roderwolde.

Mensinge

De eerste vermelding van Mensinge stamt uit 1381-1383, wanneer het wordt vermeld in een door de bisschop van Utrecht opgestelde lijst van leenmannen: *'Item Steven Zighers hout Mensinghe-goet dat geleghen is in der kerspel van Roeden in Drenthe. Ende dat is een borchleen to Vollenho.'*¹³⁰

In 1392 werd deze Steven opgevolgd door een vrouw genaamd Goesen, getrouwd met Roelof Dusewolt¹³¹ en vervolgens door Fosse Pijpens (of Fosse Sijgers, gehuwd met een Pipe), een zus van Steven. Na haar overlijden ging het huis op 24 juni 1408¹³² over op haar dochter Ghisel, de weduwe van Johan Hidding, wat best bijzonder mag heten want Johan was een vijand van de bisschop.¹³³

Hun zoon, Herman Hidding (Hermen Hyddinge Pypen), was de volgende op Mensinge. Op 12 april 1454 en 21 april 1457 werd vervolgens zijn zoon Johan(nes) Hidding beleend met Mensinge en na zijn dood zijn zus Vosse op 24 juli 1478, onder hulderschap van haar zoon Wigbolt. Johan was pastoor van de Martinikerk in Groningen en hij was verbonden aan het fraterhuis van de Broeders des Gemenen Levens.

In 1485 verkocht Wigbolt Wigboldes, zoon van Vosse Hidding, het huis aan de machtige Groningse jonker Onno van Ewsum. Het huis, dat verschillende keren opnieuw werd opgebouwd, bleef in handen van dit geslacht tot 1721. In 1721 werd Mensinge door de erfgenamen van Willem van Ewsum verkocht aan Justus de Coninck van Peize, getrouwd met Abelina van den Clooster. Van

¹²⁹ https://peize.fandom.com/wiki/Huis_te_Peize

¹³⁰ Een borchleen betekent dat het een verdedigbaar gebouw van steen was, omringd door een gracht.

<https://www.mensinge.nl/landgoed>

¹³¹ De naam Dusewolt komt o.a. voor in een document van 10 oktober 1340. Hierin verklaren Bertold Klaas van Eelde, Bertold van Ansen, Otto Haerthinge van Haren, Otto Dusewold van Dilgt (bij Haren), Alf Mensinge en Coenraad van den Ghoeren dat zij 1000 Mark vredegeld van de stad Groningen hebben ontvangen, omdat de Friezen hun vriend Upper Borch doodgeslagen hadden.

¹³² <http://www.homanfree.nl/hidding/hidding-frm2.htm>

¹³³ Jonkheid, V.E.J. (2015). Havezate Mensinge en haar bewoners. Uitgeverij kleine Uil.

1721 tot 1777 bezat Mensinge het recht van havezate niet meer, omdat het door de Coninck was verlegd naar Mensinga in Roderwolde.

In 1727 werd het door Justus' weduwe, Abelina, verkocht aan Ida Elisabeth Ripperda, de weduwe van Onno van Ewsum. Zij liet het huis verbouwen, maar dat kostte zoveel dat zij wegens schulden gedwongen was het in 1739 te verkopen aan Johan Philip Meisterlin. Na diens dood verkocht zijn Nicolaus Wilhelm Schröder¹³⁴, die getrouwd was met Comelia Geertruida Meisterlein, dochter van Johan Philip, het huis in 1764 voor 11.000 gulden aan haar oom, Coenraad Wolter Ellents (getrouwd met Gesina Oldenhuis), die het recht van havezate terugkoopt van Wolter Kymmel, die in het bezit was van het recht van havezate van Mensinga. Wolter overleed in 1784, en zijn weduwe Gesina Oldenhuis liet Mensinge na aan haar neef, Jan Wilmsonn Kymmell, getrouwd met Alida Gezina Willinge. De familie Kymmell bleef tot 1985 in het bezit van Mensinge.

Jan Wilmsonn Kymmell, schulte van Roden.

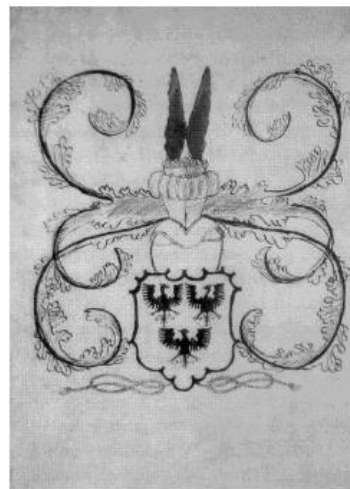
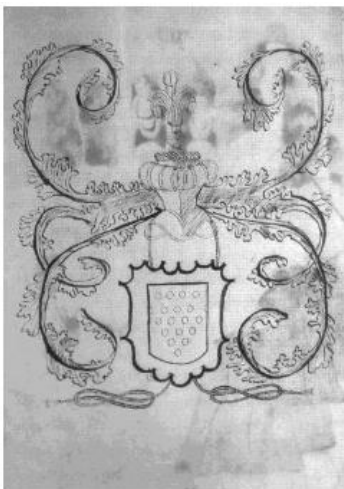
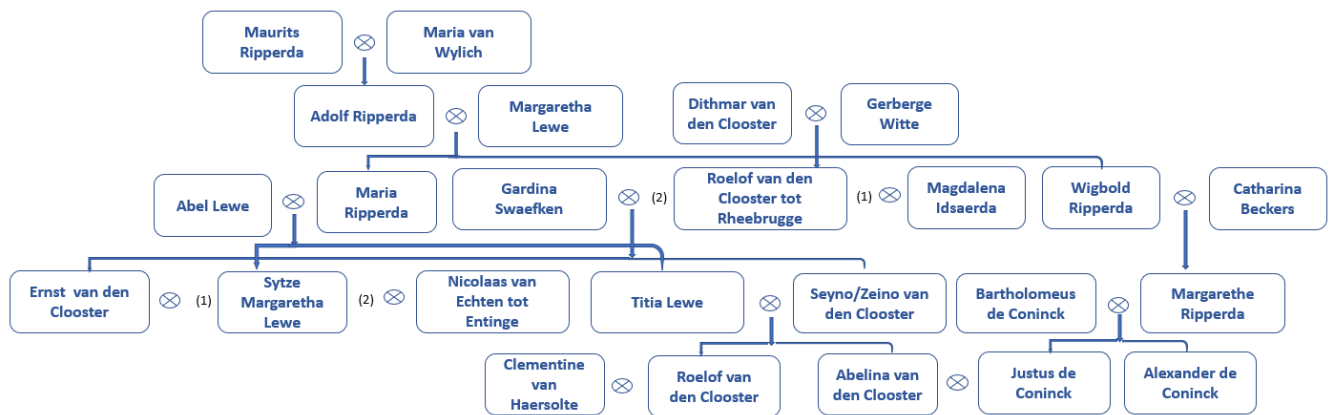
¹³⁴ Geboren in 1721 in Marburg, hoogleraar oosterse talen in Groningen.

Havezate Mensinge in Roden.

In 1722 verkreeg hij toestemming om het recht van havezate te verleggen van het huis in Roden (Mensinga) naar Mensinga in Roderwolde. Daarmee regelde hij, dat zowel hijzelf als zijn zoon, die in Roderwolde woonde, toegang kregen tot de Ridderschap van Drenthe. Na zijn overlijden in 1724 (begraven in de kerk in Peize) verkocht zijn vrouw het bezit in Roden, maar behield het recht van havezate op het huis in Roderwolde, dat zij in 1734 overdroeg aan haar zoon. Na 1743 procedeerden haar kleinkinderen om het bezit van Mensinga. In 1795 werd Mensinga verkocht. Maar voor die tijd was het recht van havezate al verkregen door de toenmalige eigenaar van Mensinga in Roden, de landschapssecretaris Coenraad Wolter Ellents. Deze kreeg in 1777 toestemming om het recht van havezate weer te verleggen naar Mensinga in Roden (zie ok het kader).

Het huis Mensinga kwam aan de familie De Coninck door het huwelijk van Justus met Abelina van den Clooster. In 1662 hadden haar oom Ernst van den Clooster en zijn vrouw Sytze Margaretha Lewe een huis met landerijen in Roderwolde gekocht. Vermoedelijk stond dit huis niet op de plaats van het latere Mensinga maar een halve kilometer noordelijker, op de plaats waar nu de boerderij van Dolf Boxen aan de Kruiskamp ligt. Het huis van Jan Jansen lag langs het pad dat oorspronkelijk liep van de oude pastorie naar het zuidoosten. Enkele jaren later breidden ze hun bezit uit met een kamp land en een stuk groenland, de Legevenne.

De Wapenschilden van de families Van den Clooster en Van Echten uit de 'Groninger codex'. (Groninger Archieven. Handschriften in folio, inv.nr. 271) (foto's uit Waardeel jrg. 25, nr. 3, 2005).

Na de dood van Ernst van den Clooster in 1672 hertrouwde Sytze Margaretha met Nicolaas van Echten tot Entinge, een man van groot aanzien in Drenthe. Hij bekleedde tal van functies in het Landschapsbestuur en werd ouderling van de kerk in Roderwolde en was medeondertekenaar van het Diaconieregister. Hij trad op namens het dingspel Noordenveld als Ette en Gedeputeerde. Nicolaas en Sytze Margaretha breidden gestaag hun bezittingen uit in Roderwolde. In de loop van enkele jaren kochten zij een grote boerderij, een keuterijtje en landerijen in de streek tussen de oude pastorie en de Kruiskamp.

Zij hebben zelfs enkele jaren daadwerkelijk in de grote boerderij gewoond. Nicolaas van Entinge liet zich in deze periode graag 'Heer van Roderwolde en Dwingelo' noemen. De boerderij werd voor een halve plaats aangeslagen voor de grondschatting met daarbij de speciale vermelding dat de Heer van Entinge vier paarden had, een uitzondering in die jaren.

Uiteindelijk was het boerenleven in Roderwolde hen misschien toch iets te beperkt. In 1684 kochten ze het huis Entinge in Dwingelo en vertrokken ze uit Roderwolde. Nicolaas en zijn vrouw overleden in hetzelfde jaar zonder kinderen na te laten. Zij werden in 1705 begraven in de kerk van Dwingelo en lieten een vorstelijk bedrag van driehonderd Carolus guldens na aan de Diaconie van de kerk.

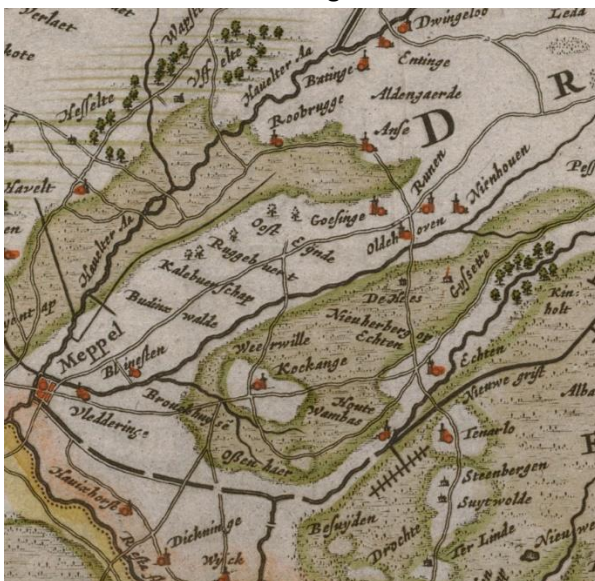
Huis Entinge in Dwingelo

In de 14^e eeuw was Entinge, een van de vijf havezaten in Dwingeloo, in het bezit van de familie De Vos van Steenwijk. Deze familie bezat ook de havezate Batinge en het Huis te Ansen (zie de artikelen over deze huizen). De havezate zelf werd in de tweede helft van de 15e eeuw gebouwd door Roelof de Vos van Steenwijk. Via vererving kwam Entinge in het begin van de 16e eeuw in het bezit van de Westfaalse edelman Borchart van Westerholt, die onder meer ette namens het Dieverdingspel was. Ook al vertrok Borchart uit Drenthe Entinge bleef wel in het bezit van de familie Westerholt. Bij wijze van uitzondering werd een zoon van de laatste Borchart, Hendrik, in 1617 toegelaten tot de Drentse Ridderschap. Omdat niet hijzelf, maar zijn vader in het bezit was van de havezate Entinge werd uitdrukkelijk bepaald, *'dat dit exempel in de toekomstige tijden niet sal strecken tot consequentie en prejudictie.*

In 1640 verkochten de erven Westerholt Entinge voor 15.900 carolusgulden aan Rutger van den Boetzelaer tot Batinge.¹³⁵ Na diens overlijden kwam Entinge na een uitgebreide juridische procedure in het bezit van Rutger van Loen. Vanwege financiële problemen moest deze Entinge in 1680 Entinge verkopen aan Nicolaas van Echten, zoon van Johan van Echten tot Oldengaerde.

Nicolaas bleef vooreerst wonen op Mensinga te Roderwolde, maar verhuisde eind 1683 ook daadwerkelijk naar Entinge. Hij bleef echter nog enkele jaren ette voor het Noordenveld.

Nicolaas overleed kinderloos en na het overlijden van zijn weduwe kwam Entinge in handen van zijn petekind Nicolaas Harmen van Echten genaamd van Dongen. Deze had in 1724 nabij Gieten, in het plaatsje Bonnen, een huis gekocht. In 1725 verzocht hij het recht van havezate te mogen verleggen naar dit huis in Bonnen, dat na verkregen goedkeuring, de status van havezate en de naam Entinge overnam.

¹³⁵ Rutger was de betovergrootvader van Sophia van den Camp. Zie het artikel over haar.

Mensinga ging over op de nicht van Ernst, Abelina van den Clooster. Na 1795 heeft het huis diverse bewoners gehad. De bekendste van hen was de Groningse hoogleraar, Jacobus de Rhoer¹³⁶, die het huis in 1795 voor 1505 gulden kocht en het als buitenverblijf in de zomermaanden gebruikte. De laatste eigenaar van Mensinga was de diaconie van de hervormde kerk van Roderwolde, die het huis in 1888 liet afbreken. Zij bouwde op de plek een armenhuis, dat inmiddels ook is verdwenen.

¹³⁶ De theoloog Jacobus de Rhoer was o.a. predikant in Delden, hoogleraar in Deventer en Groningen, waar hij ook Latijn en Griekse en geschiedenis doceerde.

Van den Clooster Sloet tot Everloo

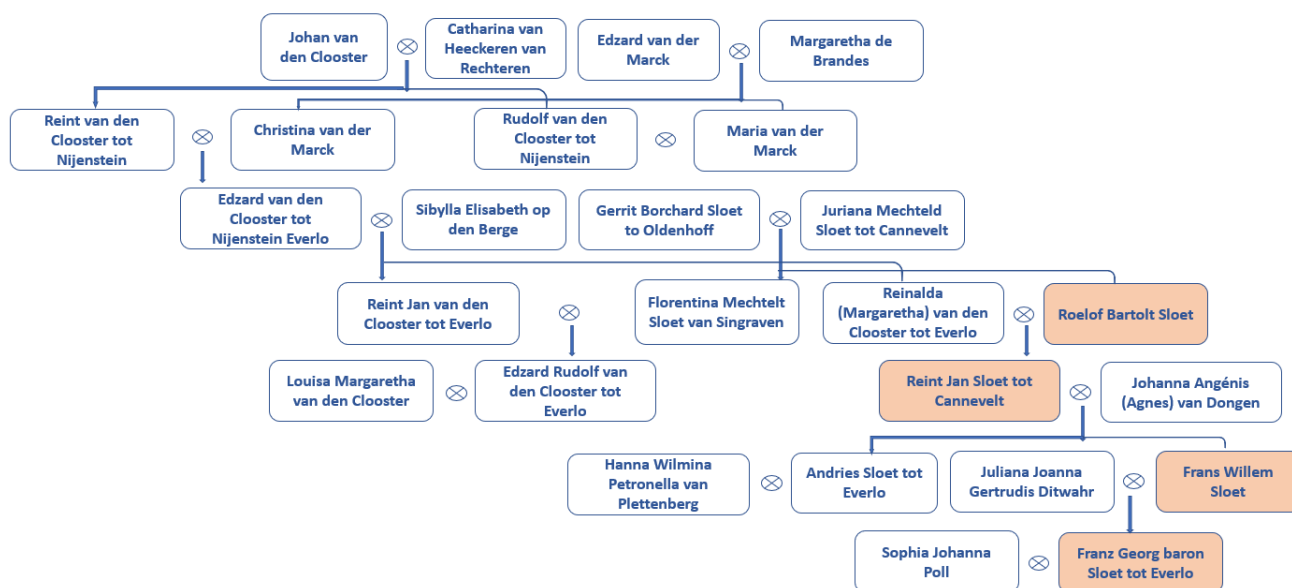
In de buurschap Volthe, halverwege de Everlostraat tussen Rossum en Beuningen, lag aan de rand van het natuurgebied Het Roderveld de havezate Everloo, ontstaan uit de leenroerige goederen Hamsink, Smedink en Helledink. Aanvankelijk behoorden deze erven toe aan de familie Van Coeverden, vervolgens kwamen de eerste twee via de families Van Wullen en Ter Hamme in bezit van de van oorsprong Duitse adellijke familie Van der Marck. Door het huwelijk van Christina van der Marck, dochter van Edzard, kwam het Everloo begin 17^e eeuw aan de familie Van den Clooster.

Van der Marck en het Everlo

Edzard van der Marck, getrouwd met Margaretha de Brandes, voegde in het begin van de 17de eeuw aan de goederen de naam "tot Everlo" toe. Hij bouwde op de katerstede Smedink een havezate, waarvan de naam "Ever-lo" zou zijn afgeleid van de jong overleden zoon van Edzard van der Marck, Everhard. De toevoeging "lo" betekent "gelegen in het bos".

Via Christina van der Marck, dochter van Edzard, kwam het Everloo begin 17^e eeuw aan de familie Van den Clooster, oorspronkelijk afkomstig van het huis Ten Clooster bij Coevorden. Christina trouwde met Reint van den Clooster tot Nijenstein tot Ootmarsum, zoon van Johan van den Clooster van Nijenstein en Catharina van Rechteren van Hoenhorst. Maria, zus van Christina, trouwde met Rudolf, broer van Reint van den Clooster.

Edzard van den Clooster, geboren op 2 augustus 1716 in Denekamp, was de achterkleinzoon van Reint. Hij werd in het midden van de achttiende eeuw het slachtoffer van wat een heksenjacht lijkt.

Edzard ging op 21 juli 1748 in Norden (Oostfriesland) in ondertrouw met Louisa Margaretha van den Clooster-Langhaus,¹³⁷ een telg uit de Oostfriesse tak van familie Van den Clooster. Dit huwelijk duurde slechts zeer kort, omdat Edzard vermoedelijk homo was. Over zijn homo zijn kwam Edzard niet alleen in conflict met zijn familie, maar ook met Gerrit Ryckhof, zijn rentmeester op Everlo.

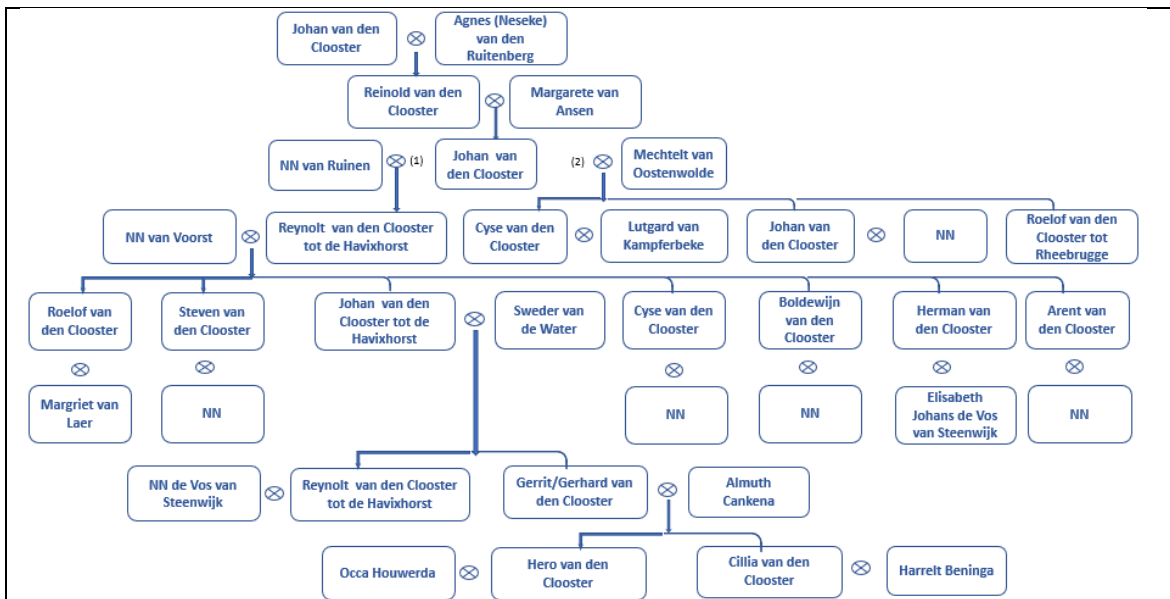
Gerrit of Gerhard van den Clooster

Gerrit of Gerhard van den Clooster, de stamvader van de Oostfriesse tak van de Van den Cloosters, vestigde zich in 1485 in Oostfriesland. Zijn wapen werd in 1495 door keizer Maximiliaan vermeerderd met dat van Dornum.

Hij was in dienst van graaf Edzard I, die hem tot heer van Groningen en de Ommelanden benoemde en tot drost van het Oldambt. Hij trouwde met Almuth Cankena, erfdochter van de Norderburg in Dornum.

Hij nam in 1514 deel aan de verdediging van Appingedam en werd bij de bloedige verovering door de Saksen neergesabeld. Zijn zoon Hero (gestorven in 1568) kreeg na de dood van zijn moeder in 1556, die haar broer Hicko Cankena tot erfgenaam had gemaakt, de heerlijkheid Dornum.

¹³⁷ Nederlandsche Leeuw, 1919 en Ferwerda, Abraham (1763). *Adelyk En Aanzienelyk Wapen-Boek Van De Zeven Provincien; Waar By Gevoegt Zyn Een Groot Aantal Genealogien Van Voornaame Adelyke En Aanzienelyke Familien.* <https://bit.ly/3DWUlyB>

Gerhard van den Clooster, zoon van Hero en Occa, viel op 30 december 1594 in Emden dronken van de trap, een val die hij niet overleefde. Hij werd begraven in Dornum.¹³⁸

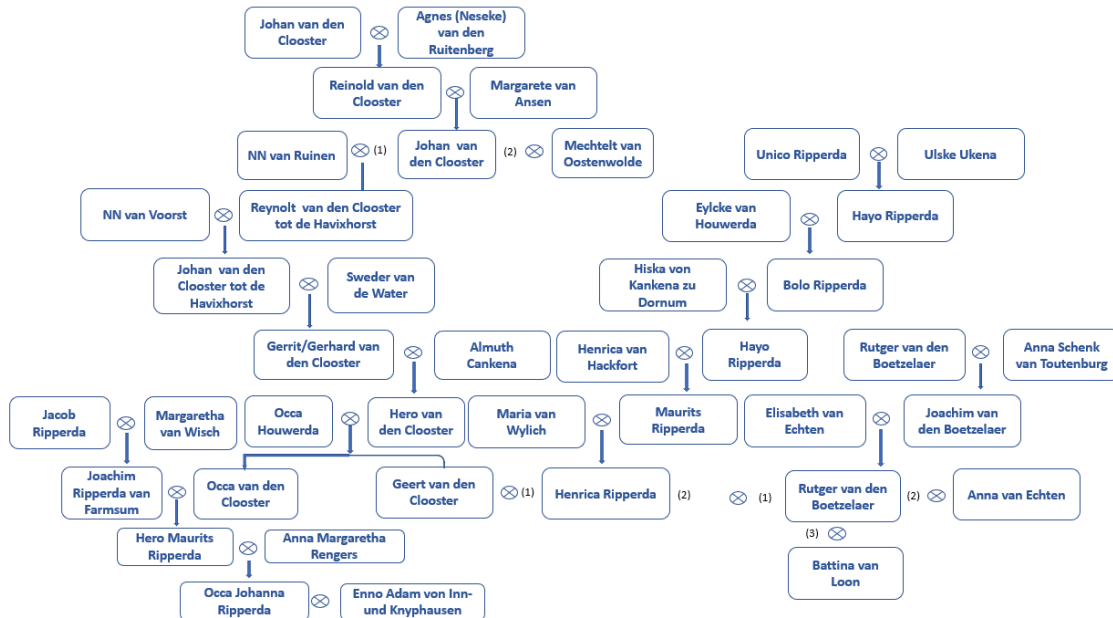
Occa van den Clooster, zus van Gerhard, was vrouwe van de helft van Dornum en Petkum. Zij trouwde in 1588 met Joachim Ripperda van Farmsum en Petkum, die in tweede huwelijk getrouwd was met Elisabeth tho Schwartzenberg. Joachim was een zoon van Jacob Ripperda en Margaretha van Wisch.

Occa overleed op 15 september 1596.

¹³⁸ Agteren, Pieter W.G. van (2014/2017). *Genealogie van het geslacht Ripperda*.

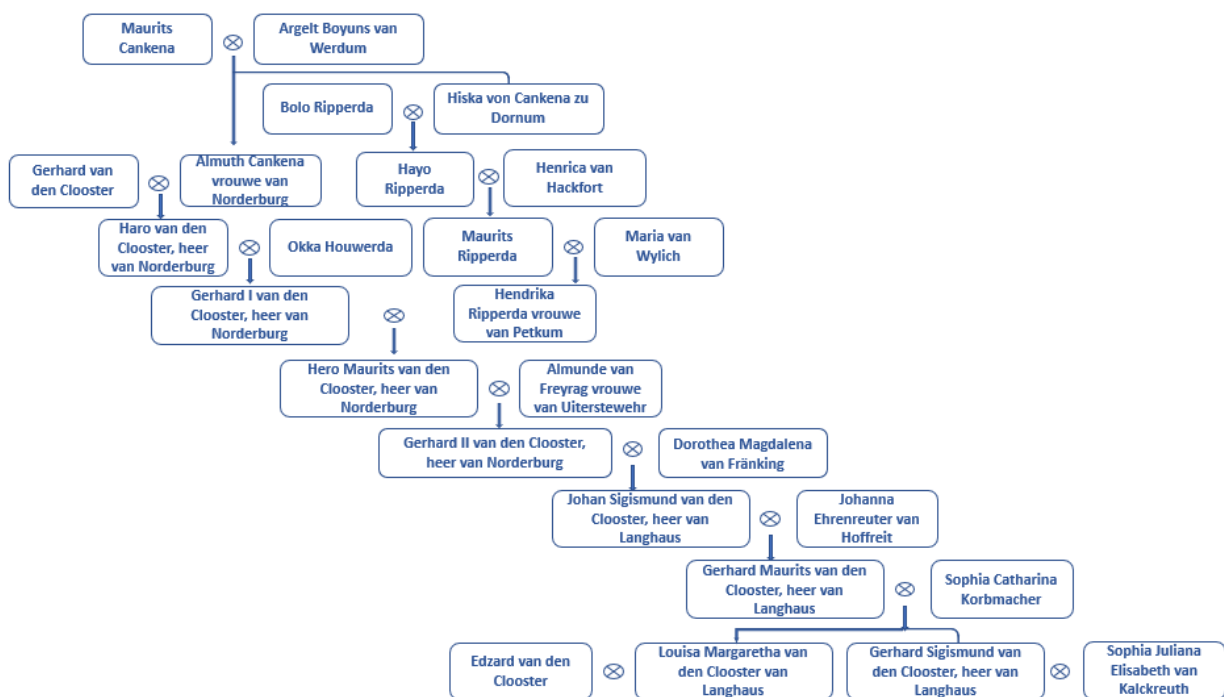
De bekende Occa Johanna Ripperda¹³⁹ was een kleindochter van Occa van den Clooster. Zij was de dochter van Hero Maurits Ripperda van Farmsum en Anna Margaretha Rengers. Van Hero, zoon van Joachim Ripperda en Occa van den Clooster en diens broer Jacob zijn grafzerken teruggevonden in de kerk van Farmsum.¹⁴⁰

Occa Ripperda als Minerva.

¹³⁹ <https://www.occaripperda.nl/index.html>

¹⁴⁰ <https://www.farmsum.net/site/jacob-ripperda/>

Dramatische ruzie over vermeende homofilie

Gerrit Rykhof, in 1748 getrouwd met Anna Schrevelius, moet een heetgebakerd mannetje zijn geweest, gezien de conflicten waarbij hij betrokken was. Zo stak hij in 1742 een Evert Heinink neer in het huis van Nijhuis in Volthe.

Erger nog was de ruzie tussen hem en Edzard in 1750. In de nacht van 23 op 24 maart waren verschillende knechten en boeren in het bouwhuis van havezate Everlo bijeen, onder wie Gerrit Rijkhof. 's- Avonds laat, na veel onenigheid en ruzie, waarbij het tussen diverse personen nog net niet tot handtastelijkheden was gekomen, gaf Rijkhof uiting aan zijn ergernis over de relatie van Edzard van den Clooster met 'zwarte Gerrit' (de jager Gerrit Mensink) en dreigde hem in hechtenis te laten nemen. In grote woede schoot Rijkhof met een geweer in de richting van Gerrit. Het schot hagel miste hem op een haar na, zijn hemd werd verschroeid, maar trof wel zijn eigen vrouw Anna Schrevelius, die ter plekke overleed.

Toen Rijkhof zag wat hij had gedaan, bedreigde hij de anderen met een degen en riep dat de Heer van Everlo en 'zwarte Gerrit' de oorzaak waren van de dood van zijn vrouw. Vervolgens vluchtte hij naar het buitenland, waarschijnlijk naar het graafschap Bentheim.

Eind maart 1750 schrijft de advocaat van Rijkhof een brief aan de Ridderschap met een heel andere versie van het gebeuren:

'Op de requeste van Doctor van Ludik, advocaat tot Nijenhuis (Neuenhaus) als last en procuratie hebbende van Gerhard Rijkhoff, rentmeester van Edzard Rudolph van den Clooster toe Everlo, houdende dat gem. deszelfs principael op den 23 Maart deses jaars (1750) ten zelve huise zodanig ware mishandelt, dat door 3 boeren en van deselve geschofden en geslagen, dat hij een snaphaan in een gemak deszelve huises staende, heeft moeten gebruiken tot deszelfs defensie tegen deselve boeren, welke geladen geweest zijnde, het ongeluk zoude gewilt hebben, dat door afgaan van

deselve, deszelfs huisvrouw in een ander gemak van den zelven huise zittende, zodanig ware getroffen, dat daer door 't leven gelaten zoude hebben, hetwelk gem. Gerhard Rijkhoff als onmogelijk voorgekomen sijnde, egter sig had geabsenteerd .oog (?) soo vermeinde in staat wijl ook daer toe geen de minste redenen had gehad, zig dienaengaende in allen dele te cunnen verontschuldigen, als waarom deszelfs geblevene trouwen broeder de Capitain Mettenberg (m.i. Plettenberg) zig ook met hem, Gerhard Rijkhoff, wel had willen versoenen. Versoekende dat haar Ed. Mo. ten einde voorsr.: et ad finem usque litis (?) aen gem. deszelfs principael vrijgeleijde gelieven te verlenen.'

Omdat de brief niet vergezeld ging van bewijsstukken gunde de Ridderschap hem de gevraagde vrijgeleide niet.

De familie van Edzard liet hem vanwege 'gebeurtenissen' die verband hielden met zijn homofilie enige tijd opsluiten. Om te voorkomen dat zijn geaardheid aan het licht zou komen, wat een grote schande voor de familie zou betekenen, lieten zijn ooms de generaal-majoor Balthasar van den Clooster en de majoor Jan Hendrik van den Clooster, hem gevangen nemen en opsluiten in het 'krankzinnigengesticht' de 'Vurige Colom' Lange Nieuwstraat 119 in Utrecht wegens liederlijk gedrag. Zijn goederen werden onder toezicht gesteld van de plaatsvervangende landrentmeester van Twente Hendrik Jan Bos.

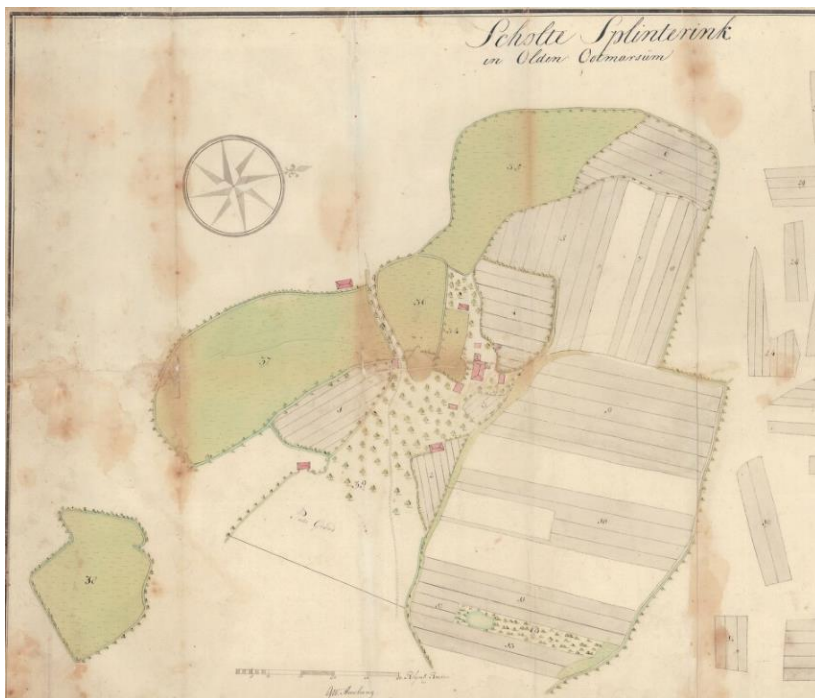
De poort van het pand Lange Nieuwstraat 119 in Utrecht.

Al zijn bezittingen werden onder financiële curatele van de provincie gesteld. Edzard wist in 1757 uit de ook wel als "verbeterhuis" aangeduide inrichting te ontsnappen en week vervolgens uit naar Frankrijk. Om in zijn onderhoud te kunnen voorzien, vroeg hij vanuit zijn nieuwe verblijfplaats aan de Staten van Overijssel toestemming voor het verkopen van de havezate Everloo. Die werd verleend, mits hij zijn verdorven tronie nooit meer in Overijssel zou vertonen. In Frankrijk kocht hij een wijngoed. Hij stierf na 31 maart 1761.¹⁴¹

¹⁴¹ <https://resources.huygens.knaw.nl/repertoriumambtsdragersambtenaren1428-1861/app/personen/11958>

Deze kwestie stond niet op zichzelf. Zo'n twintig jaar daarvoor (in 1731) was een Rudolf de Mepsche, in zijn functie als grietman van het onderkwartier Oostlangewoldsteradeel, hoofdpersoon in het monsterproces van 't Faan waarin het ging om homofilie. De Mepsche ontwaarde opeens dat het Groningse Westerkwartier een broeinest was van de *'grouwelijke zonde van sodomie'*! Opgezwepen door de plaatselijke predikant, de calvinistische scherpstrijper Van Bijler, een studievriend van De Mepsche, begin hij een proces tegen de *'daders'*. Als gevolg daarvan werden op 24 september 1731 op de gerichtplaats van Zuidhorn 21 mannen wegens homoseksuele handelingen ter dood gebracht (gewurgd en daarna verbrand; sommigen eerst nog in het gezicht geblakerd).¹⁴²

Gerrit was in 1767 opnieuw betrokken bij een dodelijk incident. Hij was met vrienden naar Ootmarsum geweest naar het zogenaamde maaksmaal¹⁴³ van de familie Scholte Splinterinks (in Oud-Ootmarsum). Op de terugtocht naar Volthe, door drank verhit, begon Gerrit, zonder enige aanleiding, met een stok te slaan, waardoor Wense Rijnink aan het hoofd werd verwond. Uit angst voor verdere mishandeling liep Wense en werd de volgende ochtend gevonden in een sloot, gewond en onderkoeld. Hij overleed enige tijd daarna. Gerrit Rijkhof vluchtte opnieuw naar Duitsland; hij werd bij verstek veroordeeld tot verbanning uit de provincie.¹⁴⁴

Sloet op Everloo

Edzards neef Reint Jan Sloet tot Cannevelt (1722-1796)¹⁴⁵, zoon van zijn tante Reinalda en haar man

¹⁴² <https://www.deverhalenvangroningen.nl/alle-verhalen/groninger-boegbeeld-16-rudolf-de-mepsche>

¹⁴³ Feestelijke bijeenkomst waar de huwelijksvoorwaarden bepaald worden.

¹⁴⁴ Zie ook dit artikel over Homofilievolvingen in de achttiende eeuw:

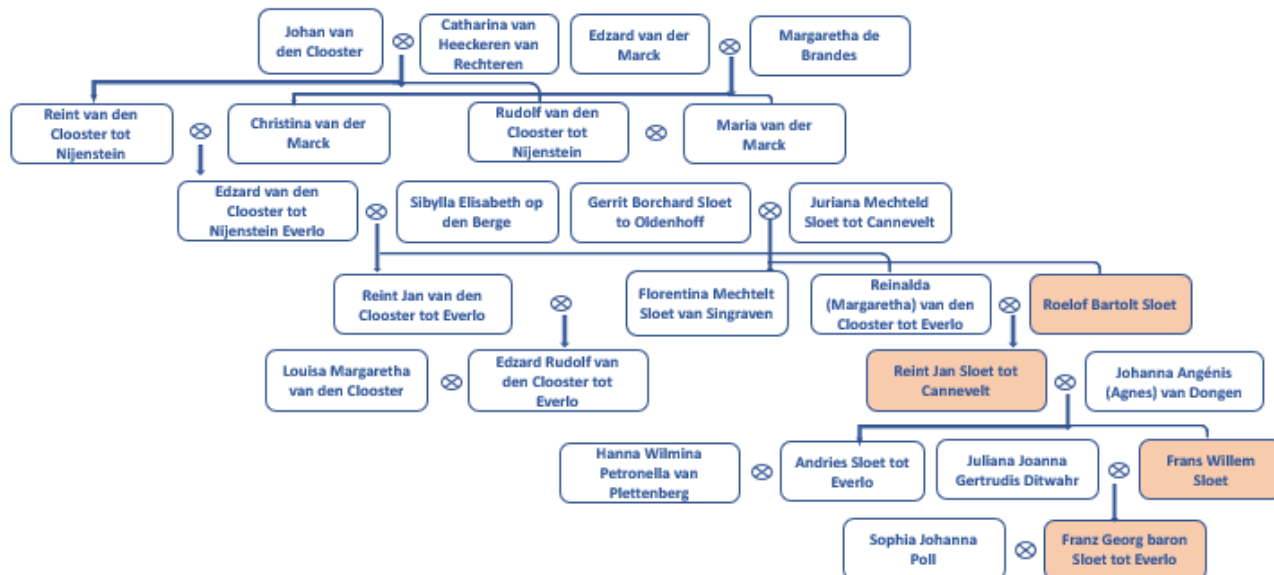
<http://www.geschiedenisbeleven.nl/homovervolgingen-in-de-republiek-van-de-18e-eeuw/> en

<https://expreszo.nl/homoseksueel-in-de-achttiende-eeuw-gaybars-en-sodomieprocessen/>

¹⁴⁵ Cannevelt was een havezate in Vollenhove en tussen 1644 en 1863 in bezit van de familie Sloet:

<https://stadvollenhove.nl/index.php/gebouwen/46-cannevelt>

Roelof Sloet, kocht het Everlo van de familie Van den Clooster en in 1762 ook de erven Smedink en Hamsink. Bij de havezate hoorden ook de erven Roelvink, Ligtenberg, Rykhof, Vrehof, Schoppink en Roesthuis.

In 1796 komt Everloo in handen van Reints zoon, Andries baron Sloet toe Everlo, wiens opa, Roelof Bartolt, getrouwd was met Reinalda van den Clooster tot Everlo. Zie bijlage 2 voor de voorouders van Reinald en Roelof. Andries Sloet, getrouwd met Hanna Wilmina Petronella van Plettenberg, was aanvankelijk ontvanger der directe belastingen, maar deze functie was niet verenigbaar met zijn lidmaatschap van de Staten van Overijssel (1814-1861).

Everloo werd in 1811/12 afgebroken en het linker gedeelte van het Bouwhuis (het boerderijgebouw met stallen) werd daarna geschikt gemaakt voor bewoning. Maar de familie Sloet voelde zich er niet thuis.

Uiteindelijk werd Johannes Palthe¹⁴⁶, predikant te Oldenzaal, in 1831 voor 7325 gulden¹⁴⁷ eigenaar van Everloo om er zijn zoon Frederik te laten wonen. Een nazaat van Palthe meent dat Johannes het Everloo alleen maar kocht om te verhinderen dat een katholiek het zou kopen.¹⁴⁸ Een aantal generaties Racer Palthe bestierde het erve tot 2005 en maakte er een café-restaurant van met de naam Havezathe Het Everloo.¹⁴⁹ Boven de deur van het Bouwhuys vindt men de wapens van de Sloets en van de Van der Marcks in Bentheimerzandsteen. Twee griffioenen omklemmen die wapens.

De relatie tussen Van den Clooster en Sloet tot Everlo

¹⁴⁶ Zie ook het artikel over Borgbeuningen.

¹⁴⁷ In een artikel in het Algemeen Dagblad van 14 maart 1987 wordt het bedrag van 8700 gulden genoemd.
<https://bit.ly/48daZgS>

¹⁴⁸ Algemeen Dagblad van 14 maart 1987. <https://bit.ly/48daZgS>

¹⁴⁹ <https://www.canonvannederland.nl/nl/overijssel/twente/weerselo/adellijk-drama->

De familie Sloet verdwijnt van het Everloo, maar met Arnoldus Leonardus Nicolaas, zoon van Franz Georg, baron Sloet tot Everlo, keert de naam van den Clooster terug.

Bij Koninklijk Besluit van 25 mei 1889 had Franz Georg al toestemming gekregen om 'tot Everlo' bij zijn geslachtsnaam te voegen. Dat wekt verbazing als we weten dat het zijn oom Andries, de broer van zijn vader Frans Willem (1775-1820), was die op Everloo woonde. Franz Georg werd in 1810 geboren in Bentheim (Duitsland). Het jachtslot Everloo werd al afgebroken toen hij hooguit een of twee jaar oud was. Zijn vader Frans Willem is vermoedelijk wel geboren op het Everloo, maar bij zijn dood in 1820 woonde hij op de Beugelscamp bij Denekamp.

Zijn zoon Arnoldus ging echter nog een stap verder en vroeg en kreeg, bij Koninklijk Besluit van 5 mei 1903, toestemming om voor zich en zijn wettige nakomelingen de naam Van den Clooster voor die van Sloet tot Everlo te plaatsen.¹⁵⁰ Reinalda (Margaretha) van den Clooster was de vrouw van Arnoldus' betovergrootvader, Roelof Bartolt Sloet.

Arnoldus Leonardus Nicolaas van den Clooster baron Sloet tot Everlo werd geboren in Denekamp op 25 mei 1855 en overleed in Hilversum op 25 oktober 1913. Hij trouwde in Amsterdam op 20 november 1890 met Josephine Anna Maria Gompertz, geboren in Schiedam op 9 juli 1867, dochter van Johannes en Adriana Cornelia Nolet.

¹⁵⁰ <https://geneagraphie.com/pedigrees/Adelsboeken/1964JG57.PDF>

Van den Clooster en Westrup

Schuin tegenover de Franse huizen, aan de noordzijde van Dwingeloo, staat de witgepleisterde havezate Westrup. Zoals het gebouw er nu uitziet heeft de oudst bekende bewoner, Reint van den Clooster, het echter nooit gezien. Reint was de zoon van Roelof van den Clooster tot Rheebruggen en Jutte Grevinck.

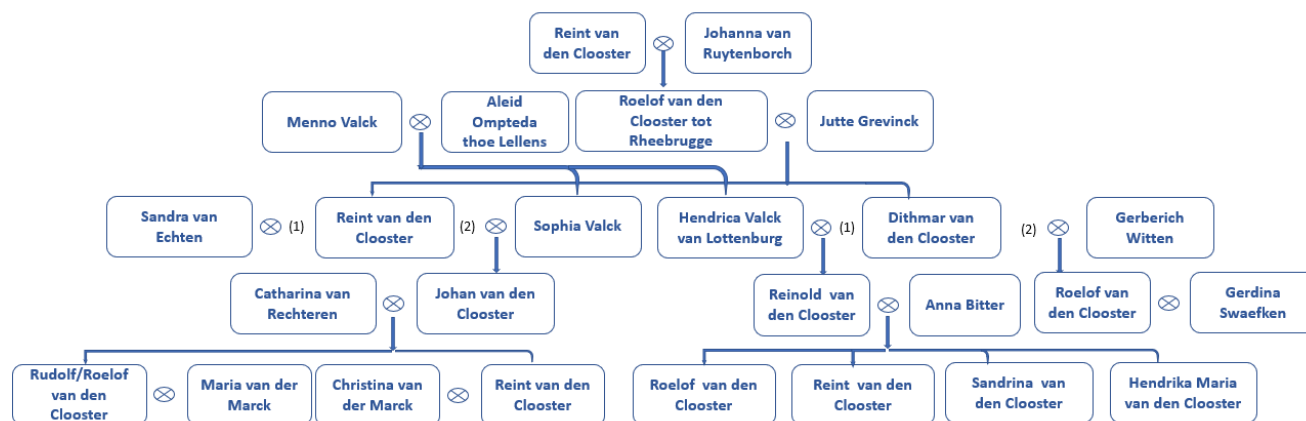
Hoewel Reint soms van Rheebruggen werd genoemd, bezat hij deze havezate niet. Die vererfde in 1596 op de weduwe van zijn broer, Dithmar, getrouwd met Henrica Valck, en haar kinderen. Henrica was een zus van de eerste vrouw van Reint.

Westrup in 2010. De kaart dateert uit 1795.

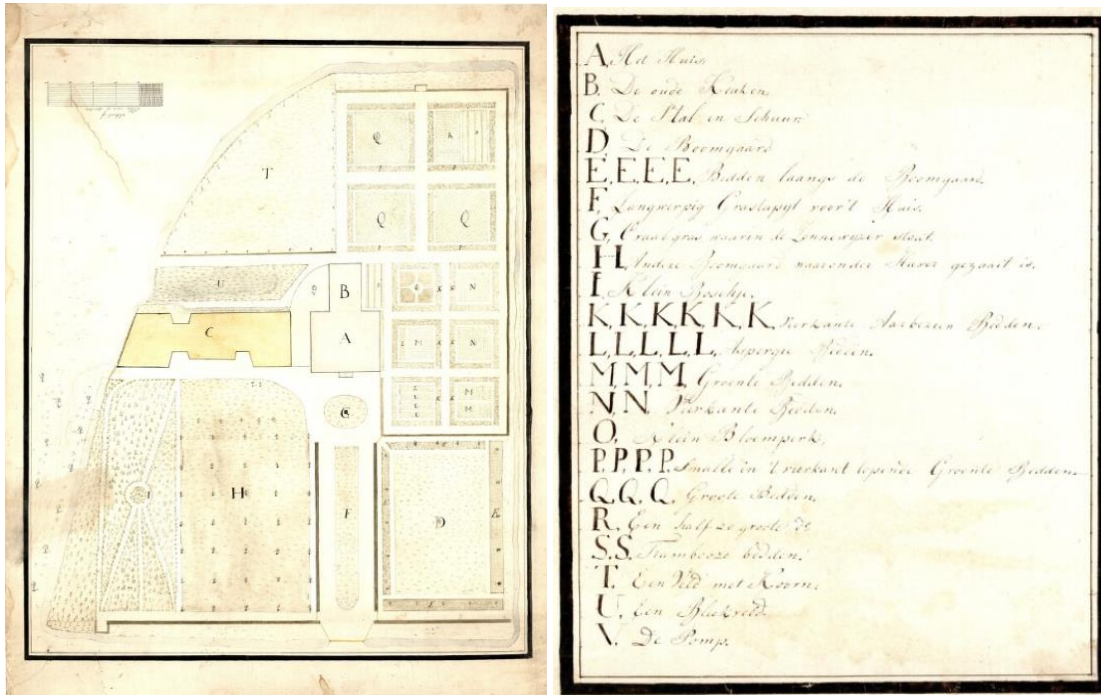
Hij werd rond 1530 geboren en stierf op 30 november 1596. Hij trouwde (1) met Sandra van Echten en (2) met Sophia Valck. Uit het tweede huwelijk werd zoon Johan geboren die op 17 juni 1610 in Zutphen trouwde met Catharina van Rechteren. Johan was heer van Hoenhorst en Nijensteen. Twee zonen van Johan trouwden met twee zusjes Van der Marck. Zie voor hen het hoofdstuk over Van den Clooster Sloet tot Everloo.

Reint liet op het familiegoed te Dwingeloo een eenvoudig huis bouwen zonder bovenverdieping dat niet de status van havezate bezat. Dat stoorde Ridderschap en Eigenerfden wel, echter na een onderzoek in 1617, stonden zij hem toch toe als riddermatige te worden verschreven zolang hij leefde. Maar zijn nakomelingen mochten zich hierop niet beroepen, tenzij hij alsnog overtuigende bewijzen kon leveren.

De erfgenamen van zijn Reints zoon, Roelof, burgemeester van Harderwijk, verkochten het huis aan het eind van de zeventiende eeuw. In de jaren twintig van de 18^e eeuw werd oud-majoor Frans Willem Carpenter eigenaar. Zijn weduwe Barbara Dorothea von Kalckreuth overleed in 1738 en kort daarna verkochten de erfgenamen het goed aan Cornelis van Dongen tot Oldengaerde.¹⁵¹

Van Dongen knapte het huis op tot een, zoals de Dwingeler predikant Cornelis van Schaick beschreef, lusthuis, niet groot, maar lief gelegen en zeer logeabel. Van Dongen woonde zelf op de havezate Oldengaerde in Dwingeloo en beheerde beide havezaten.

Tuinplan van Westrup uit ongeveer 1740 met legenda.¹⁵²

Zijn schoonzoon Isaac van Dongen, rentmeester der Domeinen, bezat de havezaten Entinge en het Huis te Ansen. Hij verkocht, als erfgenaam, in 1781 Oldengaerde en verzocht in 1783 om het recht van havezate te mogen verleggen van Westrup naar zijn hiernaast gelegen huis (heden Entingheweg 8), waarvoor Van Dongen tot zijn dood in 1792 in de Ridderschap bleef verschreven.

Twee keer Westrup

Cornelis van Dongen tot de Oldengaerde had op 18 maart 1740 de havezate Westrup in Westdorp nabij Borger gekocht. Dit huis met het recht van havezate was eerder eigendom van de bekende families De Mepsche en Rengers en werd waarschijnlijk eind 18^e eeuw afgebroken. Van Dongen verzocht de Drentse landdag om het recht van havezate te verleggen op het door hem gekochte huis

¹⁵¹ <https://dwingelseigen.nl/bezienswaardigheden/havezate-westrup>

¹⁵² <https://bit.ly/405GYMa>

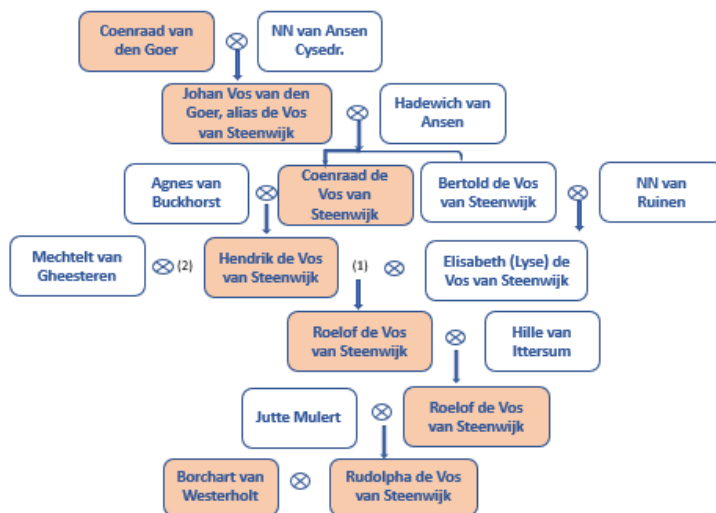
in Dwingeloo. Nadat dit werd toegestaan verhuisde de naam Westrup mee naar Dwingeloo. Vanaf 1740 stond het huis, als havezate, bekend onder de naam Westrup of Westdorp.¹⁵³

¹⁵³ Zie voor de verdere bewoningsgeschiedenis <https://dwingelseigen.nl/bezienswaardigheden/havezate-westrup> en [https://nl.wikipedia.org/wiki/Westrup \(havezate in Dwingeloo\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Westrup_(havezate_in_Dwingeloo))

Van den Clooster en Entinge

In de tweede helft van de zestiende eeuw is er, in de persoon van Elisabeth, dochter van Johan van den Clooster en Anna Onsta, een kortstondige relatie tussen het geslacht van den Clooster en Entinge. Later was er, in de persoon van Geert van den Clooster, nog een zijdelingse connectie tussen Entinge (Van den Boetzelaer) en Van den Clooster.

Honderd meter ten oosten van de havezate Batinge lag de havezate Entinge. Tot circa 1457 loopt de geschiedenis van de Entinge synchroon met die van Batinge (zie het hoofdstuk over Batinge). Na een boedelscheiding in dat jaar werden beide goederen verdeeld, waardoor Entinge toeviel aan Roelof de Vos van Steenwijk. Zijn kleindochter Rudolpha huwde in 1513 met de uit Westfalen afkomstige edelman Borchart van Westerholt, heer van Brockhaus, Coppel en Dinckelburg.

Van Westerholt

Slot Westerholt in Westerholt.

Borchart werd door de bisschop van Utrecht als opvolger van zijn buurman Georg Schenck van Toutenburg tot drost van Vollenhove benoemd. Het Westerholt was een havezate op de hoek Bentstraat/Groenestraat in Vollenhove, aan de zijzijde van wat nu de Canneveltstraat is.¹⁵⁴ Borchart was vermoedelijk de eerste eigenaar van Westerholt. Hij trouwde, zoals gezegd, met Rudolpha de Vos van Steenwijk en stierf op 17 december 1540, waarna hij werd begraven in de kerk van Vollenhove.

Beide heren hebben te Dwingeloo enkele geschillen met elkaar uitgevochten, bijvoorbeeld over het collatierecht van de Sint Nicolaaskerk. Het collatierecht van het Sint Maartensvicarie en de bijbehorende kapel in de kerk behoorde wel alleen toe aan de eigenaar van Entinge.

Hendrik Borchart van Westerholt, zoon van Borchart en Rudolpha was schout van Zutphen en trouwde met Agnes Margaretha van Raesfelt, dochter van de bekende Goosen van Raesfelt en zijn vrouw Jacoba van Hackfort. door dit huwelijk kwam kasteel Hackfort in de familie Westerholt waarin het tot de laatste telg in 1981 zou blijven. Daarna kwam het aan Natuurmonumenten.¹⁵⁵

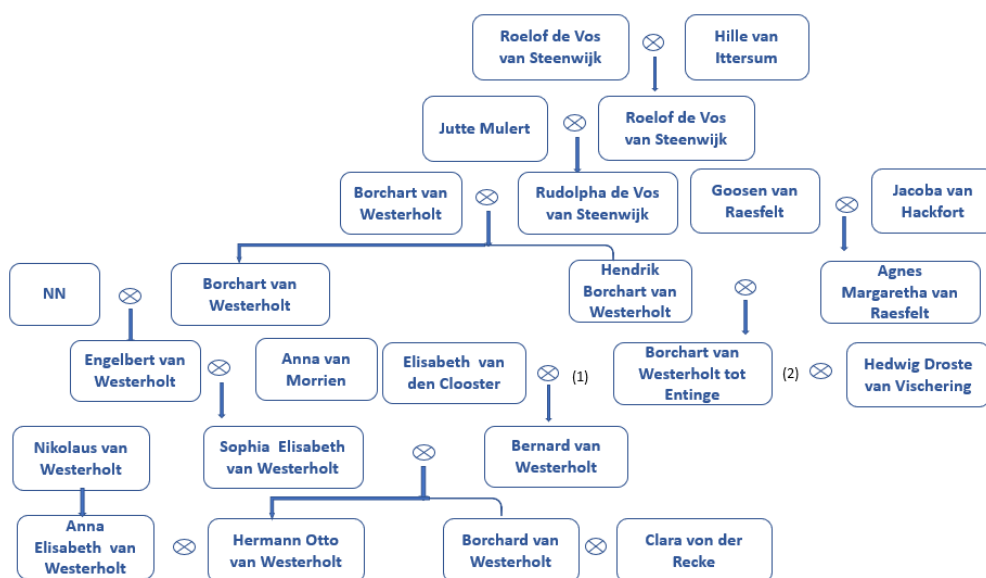
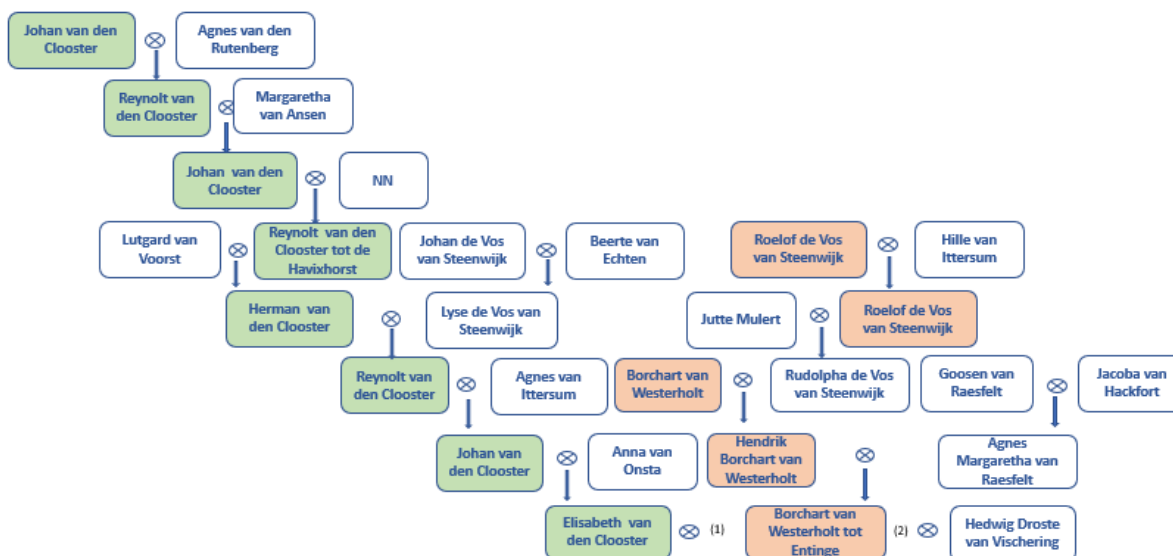
Borchart, zoon van Hendrik en Agnes, en net als zijn vader schout van Zutphen, trouwde met Elisabeth van den Clooster, geboren rond 1550 en overleden op 7 mei 1602, dochter van Johan van den Clooster en Anna van Onsta.

De laatste Van Westerholt op Entinge was Bernhard Hackfort van Westerholt, de zoon van Borchard en Elisabeth. Hij was vrijheer van Hackfort, heer van Entinge en Lembeek en keizerlijk generaal-majoor en getrouwd met Sophia Elisabeth van Westerholt, erfgename van Alst en Haselünne. Zij was een dochter van Engelbert Georg van Westerholt en Anna van Morrien tot Ottenstein en

¹⁵⁴ <https://stadvollenhove.nl/index.php/gebouwen/63-westerholt>

¹⁵⁵ https://nl.wikipedia.org/wiki/Kasteel_Hackfort

kleindochter van Borchard van Westerholt en achterkleindochter van Borchard van Westerholt en Rudolpha de Vos van Steenwijk.

Hendrik van Westerholt

Hendrik van Westerholt was een zoon van Borchart en Elisabeth. Hij werd in 1590 geboren op kasteel Hackfort en overleed op 30 december 1658. Hij was heer van Hackfort, Bahr en

Lathum. Hij trouwde rond 1615 met Alida van Scherpenzeel, dochter van Johan van Scherpenzeel en Margriet van Essen.

'De Van Westerholts op Hackfort bij Vorden betoonden in de eerste eeuwen van hun heerschappij betoonden zij zich veelal driftig, twistziek en bij vlagen uiterst geweld dadig. Latere generaties gedroegen zich even eens anders dan 'gewone mensen' en leefden in toenemende mate teruggetrokken in zich zelf, het hoofd afgewend van de wereld. Deze ogenschijnlijke afwijking op Hackfort van het 'algemeen menselijk patroon' zorgde menigmaal voor bevreemding, niet alleen bij buitenstaanders, maar ook bij aanverwanten', aldus Conrad Gietman'.¹⁵⁶

Hendrik werd in 1633 gedwongen het al door zijn voorouders in pandschap gehouden schoutambt van Zutphen op te geven omdat hij niet gereformeerd was. Daarmee kwam deze eergevoelige, driftige man in de marge van het Gelderse politieke leven te verkeren, een isolement dat nog werd versterkt toen hij enkele jaren later, in 1636, een tiendpachter van de Rekenkamer doodstak tijdens een ruzie over de inning van tienden. Het slachtoffer had er geen rekening mee gehouden tot wie hij sprak en een brutaal antwoord op een vraag van Van Westerholt gegeven, waarna deze om 'geen affront te lijden' zijn degen had Getrokken. Hendrik moest vervolgens het hertogdom moest ontvluchten.¹⁵⁷

Hendriks zoon en opvolger Borchard Willem (overleden op 4 oktober 1675 in Zutphen) trouwde op 18 januari 1649 een gereformeerde vrouw uit het Sticht, Anna Helena van Renesse van Elderen, dochter van Willem van Renesse van Elderen en Margarita van Renesse van der Aa. Zelf was hij toen kennelijk nog katholiek, maar hij deed al wel de belofte dat hij hun kinderen gereformeerd zou laten dopen en opvoeden. Later trad hij ook zelf toe tot de publieke kerk en, in 1660, tot de Ridderschap van Zutphen.¹⁵⁸

Borchard was heer van Hackfort, Scherpenzeel, Peursum en baanderheer van Baar en Lathum.

¹⁵⁶ Gietman, Conrad (). Ongeordende driften. Enkele opmerkingen bij: F. Keverling Buisman ed., Hackfort: huis en landgoed. Utrecht: Matrijs, 1998, 256 p.

¹⁵⁷ Gietman, Conrad (2010). Eer en geweld in de Oost-Nederlandse adelscultuur (1550-1700).

¹⁵⁸ Gietman, Conrad (2013). Katholieke adel in een protestants gewest, 1621-1795

Kasteel Hackfort in Vorden.

Entinge naar Van den Boetzelaer

Entinge werd door de voogden van de erfgenamen van Bernhard van Westerholt verkocht aan Rutger van den Boetzelaer, die drie keer in het huwelijk trad (zie schema). Zijn vader Joachim, zoon van Rutger van den Boetzelaer en Anna Schenk van Toutenburg, zus van stadhouder Georg Schenck van Toutenburg, werd in 1648 eigenaar van Westerholt in Vollenhove.^{159 160}

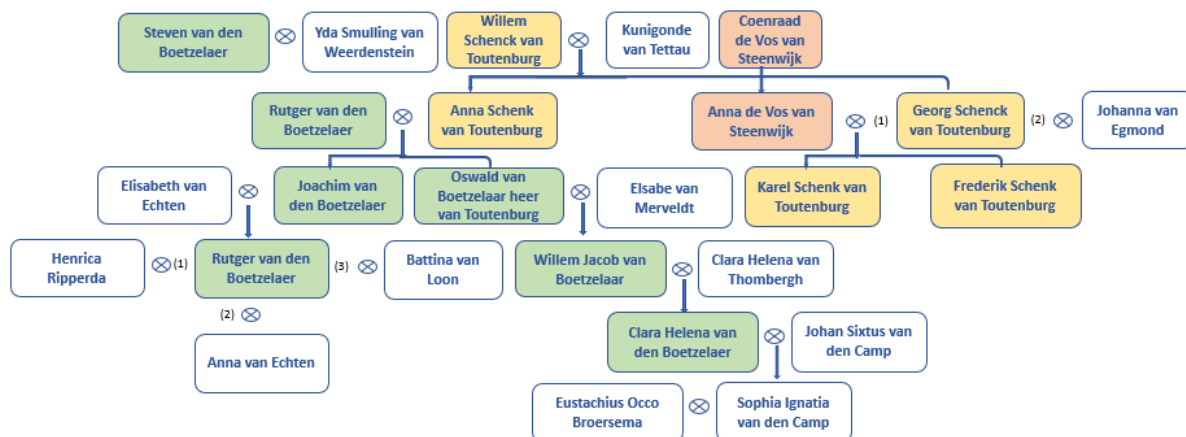

Rutger van den Boetzelaer en zijn derde vrouw Battina van Loon. Rutger schonk in 1665 een orgel aan de kerk van Dwingeloo.¹⁶¹

¹⁵⁹ Westerholt ging in 1667 naar Roelof Frederik van Isselmuden.

¹⁶⁰ Joachim van den Boetzelaer was de broer van de grootvader van Sophia Ignatia van den Camp. Zie het artikel over haar.

¹⁶¹ <https://www.onlinemuseumdebilt.nl/twee-portretten-van-van-boetzelaers-in-dwingeloo/>

Rutger kreeg op 19 februari 1613 in plaats van zijn vader zitting in de ridderschap van Drente en werd op 19 september 1622 beleend met Batinge en de daarbij behorende goederen.

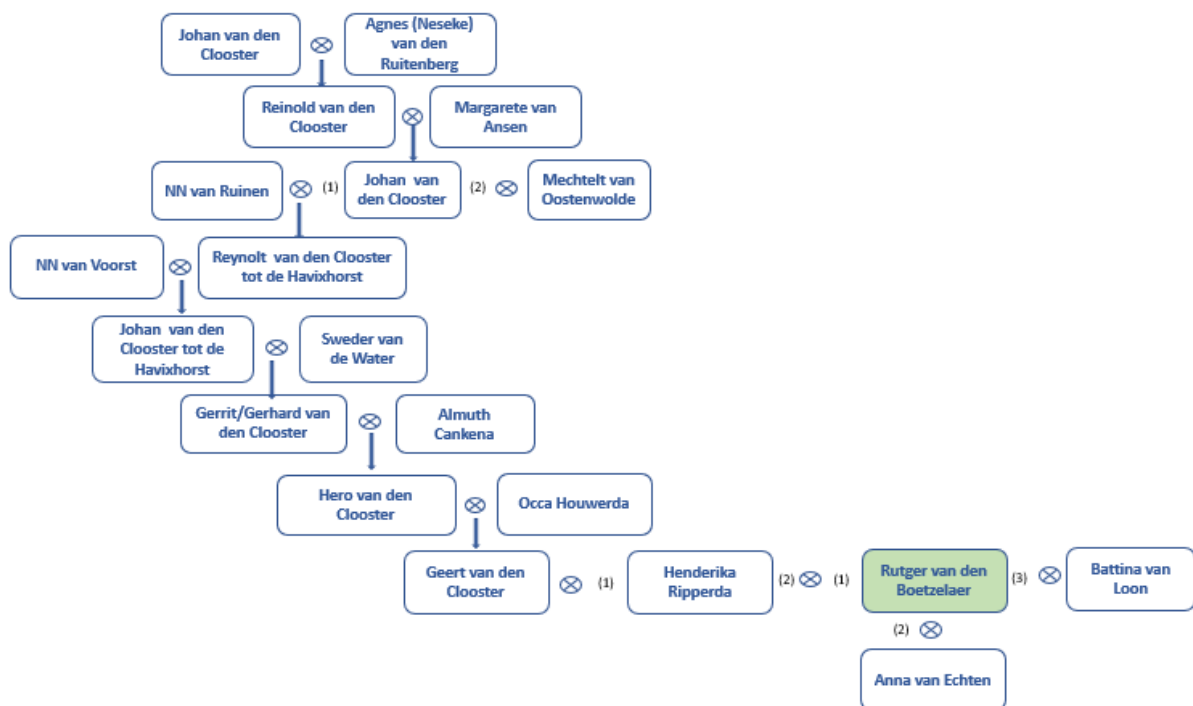
in 1643 werd hij in plaats van Roelof van Echten tot Echten, de half broer van zijn moeder Elisabeth¹⁶², tot drost van Drente en kastelein van Coevorden benoemd. Deze benoeming ging met enige moeilijkheden gepaard. Van den Boetzelaer was namelijk aangesteld door de Staten-Generaal en het was de vraag, of dit lichaam dan wel het bestuur van Drente het recht van benoeming had. Op 5 december 1643 hadden de staten van Drente, in weerwil van een uitdrukkelijke aanschrijving van de Staten-Generaal om zich van dergelijke handelwijze te onthouden, Willem Hendrik van Welvelde ter Clencke¹⁶³ tot drost aangesteld. Zij zagen zich echter genooddaakt om op 19 januari 1644 onder protest de benoeming van Van den Boetzelaer te aanvaarden. Van Welvelde werd tevreden gesteld met de schriftelijke belofte, dat hij de waarschijnlijke opvolger van Van den Boetzelaer zou worden.

Van den Boetzelaer was driemaal gehuwd. In eerste huwelijk met Henderika Ripperda, waarschijnlijk een dochter van Maurits Ripperda, heer van Vorden enz. te Doornum en Maria van Wijlich, weduwe van Geert van den Clooster. Deze Geert van den Clooster was een telg uit de Oostfriese tak van de Van den Cloosters.

Op 10 mei 1630 werden huwelijksvoorwaarden gemaakt tussen Rutger van den Boetzelaer en Anna van Echten, dochter van Reinold van Echten en Anna van Welvelde. De derde vrouw van Van den Boetzelaer was Batina van Loen, die in de huwelijksvoorwaarden van 7 Dec. 1639 een dochter genoemd wordt van Casper van Loen tot de Harzevoert en Bretler en van Theodora van Munster.

¹⁶² Elisabeth was de dochter van Johan van Echten tot Echten en Elsabe van Dompsele, Roelof een zoon uit zijn huwelijk met Aaltje Willems Waterman.

¹⁶³ In Oosterhesselen.

Het vervolg

Na de dood van Rutger van den Boetzelaer in 1668 kwam de havezate, na de nodige processen, in handen van zijn neef Rutger van Lohn. Hij bewoonde Entinge niet, maar verhuurde het aan de schulde van Dwingeloo, Jan Coerts Prins. Hij bleef zelf op De Klencke in Oosterhesselen wonen. In 1680 verkocht Van Lohn Entinge aan Nicolaas van Echten tot Oldengaerde.

Van Echten liet Entinge na aan Nicolaas Harmen van Echten, genaamd van Dongen. Hij verkocht op zijn beurt het goed in 1725 aan Elbert Anthony Gerard van Heeckeren, heer van Batinge. Van 1735 tot 1740 werd de havezate bewoond door diens weduwe. Een jaar later werd Entinge afgebroken.

Van den Clooster en Kranenburg

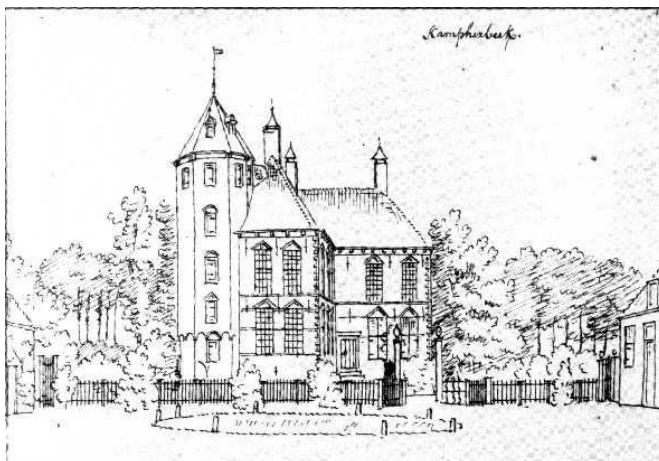
Een korte periode in de 15^e en 16 eeuw was het huis Kranenburg in Berkum bij Zwolle in het bezit van de familie Van den Clooster.

Ruïne van Kranenburg door G. ter Borch 1733 en Kranenburg in 1840.

Campherbeek

De Kranenburg behoorde vanouds tot de bezittingen van de familie Campherbeek, een familie die in de 14^e eeuw een belangrijke rol speelde in de omgeving van Zwolle. Zij bezaten een groot aantal goederen in de marke Berkum. Naast het huis Kranenburg bezaten zij ook het huis Campherbeek. Het is niet duidelijk welk huis het oude familiehuis is. De mogelijkheid bestaat dat dit het huis Kranenburg is geweest.

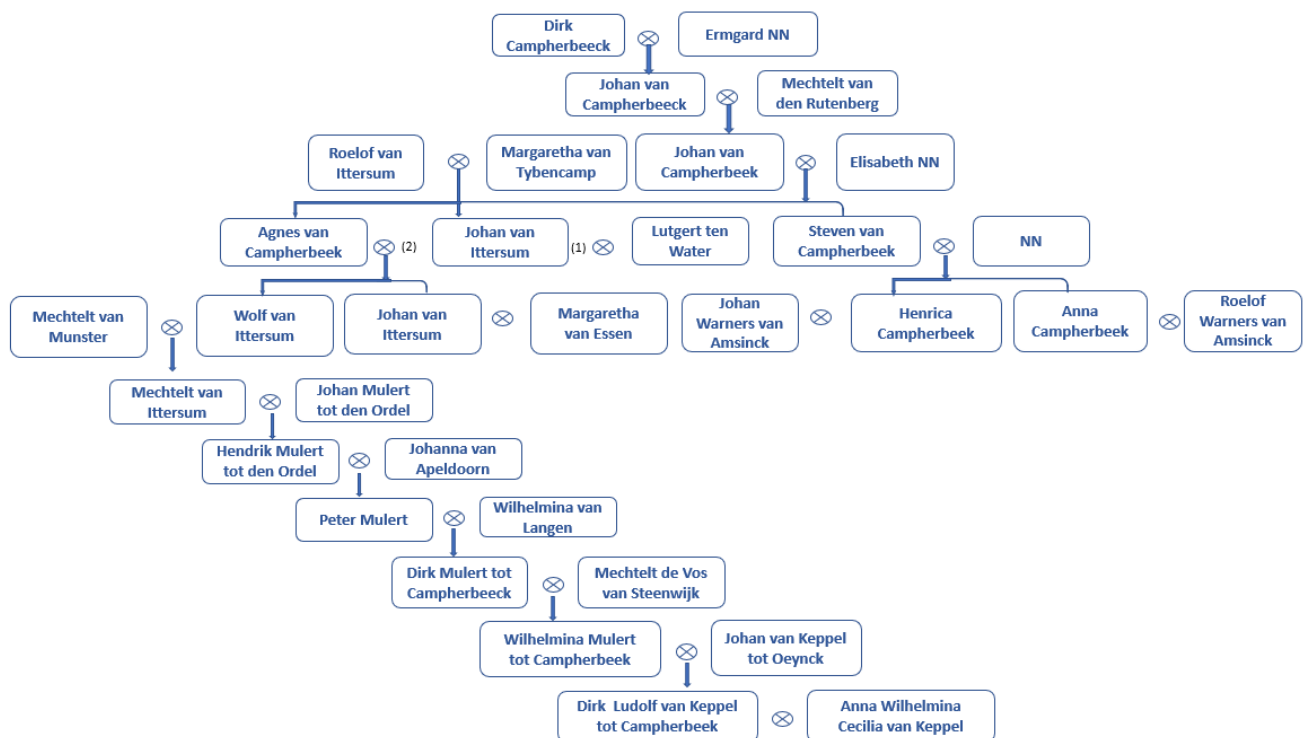
Campherbeek op een tekening van Abraham de Haen uit 1729.

In de 15e eeuw speelde Steven Campherbeek als drost van Salland ook landelijk een rol. Hij was riddermatig en verscheen vanaf 1477 ten landdage. Van Steven zijn twee dochters bekend, Henrica en Anna. Zij trouwden met twee broers, Johan en Roelof Amsinck. Na de dood van Steven dood ging

het bezit, mogelijk om die reden, naar de zoon van zijn zuster Agnes, Johan van Ittersum, genoemd naar zijn vader (zie onderstaand schema).¹⁶⁴ Deze trouwde met Margaretha van Essen.

In 1520 was Campherbeek in het bezit van Johan Mulert, die zich ook tot den Ordel noemde, naar een ander bezit.¹⁶⁵ Deze Johan was een aangetrouwde neef van Johan van Ittersum, zoon van zijn broer Wolf.

De bezitting bleven in de familie Mulert tot 1652, waarna zij, door het huwelijk van Wilhelmina Mulert met Johan van Keppel op de familie Van Keppel overgingen. Hun zoon, Dirk Ludolf van Keppel, die in 1668 geadmitteerd werd vanwege Campherbeek ging echter in huis Molecaten in Hattem¹⁶⁶ wonen.¹⁶⁷

Van den Clooster en Kranenburg

Het steenhuis Kranenburg¹⁶⁸ bij Berkum (Zwolle) werd in 1471 door een Dirk Campherbeek, mogelijk een zoon van Steven, verkocht aan Reinold van den Clooster. Gezien de vervolgeschiedenis kan het niet anders of het anders of het gaat hier om Reinold van den Clooster van de Havixhorst, die getrouwd was met Lutgard? van Voorst.

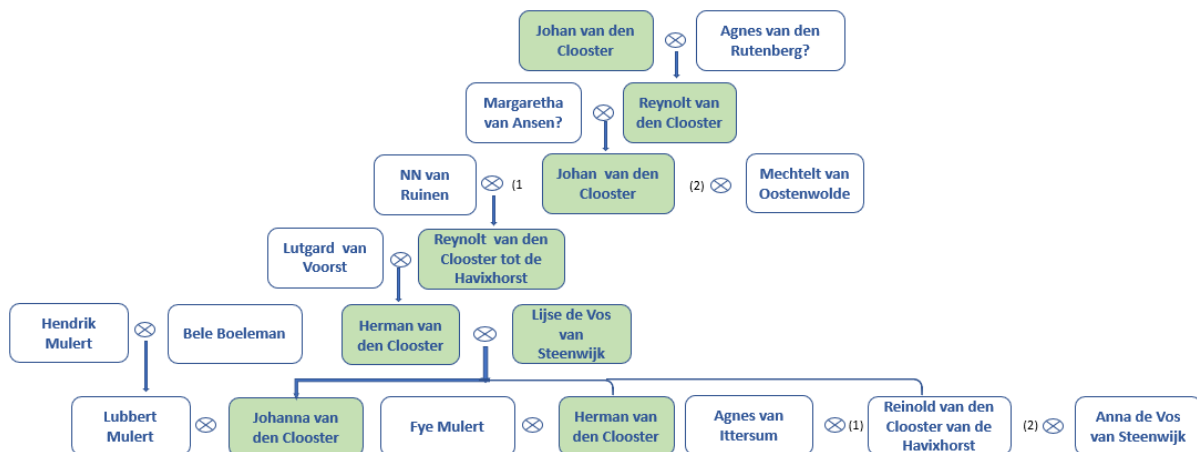
¹⁶⁴ <https://www.wieiswieinoverijssel.nl/zoekresultaten/p2/73-johan-van-ittersum>

¹⁶⁵ <https://mijnstadmijndorp.nl/app/mijn-vecht-mijn-verhaal/verhalen/de-havezate-camperbeek-in-berkum>

¹⁶⁶ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Molecaten>

¹⁶⁷ <https://www.kasteleninederland.nl/kasteeldetails.php?id=1131>

¹⁶⁸ Een bewonersgeschiedenis staat in Michael Klomp (2008). *Een steenhuis ontmanteld – Archeologisch en historisch onderzoek van de Havezate Kronenburg in Zwolle*.

De volgende eigenaar was Herman van den Clooster, getrouwd met Lyse de Vos van Steenwijk. Hun dochter, Johanna van den Clooster, trouwde met Lubbert Mulert, schout van Hasselt, overleden op 23 september 1540¹⁶⁹.

Mulert op Kranenburg

Hun zoon Johan Mulert (ca 1495-ca 1562) wordt heer van Kranenburg genoemd. Hij werd begraven op begraafplaats Bergklooster op de Agnietenberg in Zwolle-Noord, dat oorspronkelijk deel uitmaakte van een kloostercomplex van de Broeders des Gemenen Levens.¹⁷⁰ Johan trouwde met Clara van Cuylenburg. Zij kregen in ieder geval twee kinderen, Derk en Lubbert, heer van Kranenburg. Lubbert Mulert verkrijgt een deel van het bezit van Kranenburg. Johan Mulert, zoon van Johan en Clara, ontvangt in 1542 de overige delen zodat heel Kranenburg in het bezit komt van de familie Mulert.

Na zijn overlijden (voor 1562) krijgen de drie kinderen Lubbert, Dirk en Johanna het huis Kranenburg. Lubbert Mulert, getrouwd met Catharina van Tecklenburg¹⁷¹ was overste-luitenant van de graaf van Bronckhorst. Derk Mulert was kanunnik van de Dom in Utrecht. Hij had een dochter, Clara Mulert, die in 1598 met Ernst Mulert op den Ordel trouwt. Dochter Johanna trouwt in 1592 met Unico van den Rutenberg tot Zuthem. In 1565 doet Lubbert zijn deel over aan Johanna.

Na het verraad van Renneberg in 1580 probeert veldheer Maarten Schenk¹⁷² (1540-1589) met zijn Malcontenten¹⁷³ vergeefs Zwolle te veroveren voor koning Filips II. De aanval op Zwolle mislukt waarna er een beeldenstorm los barst in of rond juni 1580. Op hun terugtocht verwoesten de Malcontenten kasteel Kranenburg.

¹⁶⁹ Nederlandsche Leeuw, 1885.

¹⁷⁰ https://nl.wikipedia.org/wiki/Begraafplaats_Bergklooster

¹⁷¹ Catharina, die ook Sophia wordt genoemd, was een natuurlijke dochter van Johan. Zij zou geboren zijn in Bentheim.

¹⁷² Schenk was tot 1578 in Staatse dienst. In dat jaar werden Schenk en andere opstandelingen op 31 januari verslagen in de Slag bij Gembloers. Hierna trad hij in dienst van de Spaanse koning.

¹⁷³ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Malcontenten>

In 1626 komt een deel van het huis in bezit van Adolf van den Rutenberg tot Zuthem, zoon van Johanna Mulert en Unico van den Rutenberg tot Zuthem.¹⁷⁴ Onenigheid leidt in 1642 tot verkoop van het bezit aan Rutger van Haersolte, burgemeester van Zwolle, getrouwd met Jeltje van Lawick. Deze laat de ruïne (sinds 1580) afbreken en bouwt er een nieuw huis.¹⁷⁵

¹⁷⁴ <https://www.kasteleninoverijssel.nl/pages/kranenburg.htm>

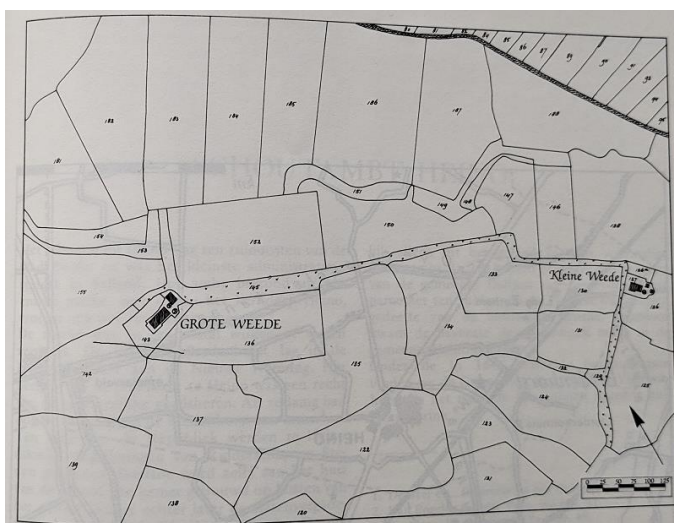
¹⁷⁵ <http://marceltettero.nl/Spanje/Mulert/>

Van den Clooster en de Grote Weede

Op het adres Ter Wee 4 in Hasselt staat nog een boerderij. Nog, omdat er plannen worden ontwikkeld voor nieuwbouw in de directe omgeving, waarbij de boerderij haar agrarische functie zal verliezen. In vroeger eeuwen stond op deze plaats de havezate Groot Terwee, die lange tijd in het bezit was van de familie Van den Clooster en die in de achttiende eeuw vermoedelijk 'verviel' tot boerderij.¹⁷⁶

Tekening van de Grooteweede door J. Stellingwerf uit het begin van de achttiende eeuw. In werkelijk zag de havezate er waarschijnlijk een stuk bescheidener uit.

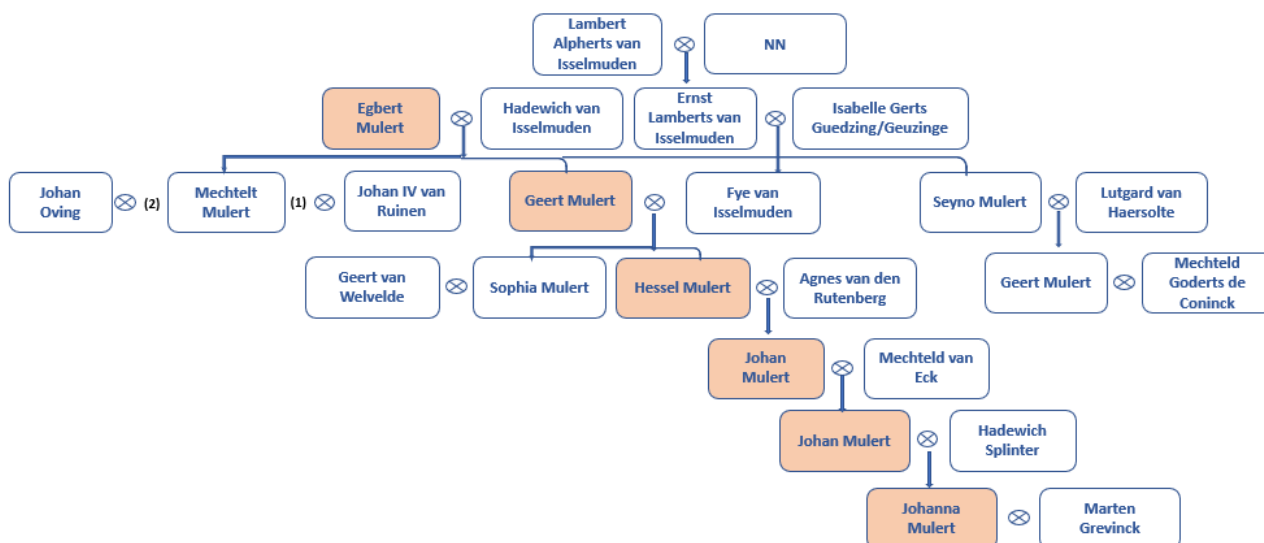

Naar kadastrale minuutplan door J.A. Boyink gemeente Zwollerkerspel, sectie A (1^e blad) nr.144.

De oudste schriftelijke bron van het Huis ter Weede dateert uit 1488. In dat jaar werd een geschil bijgelegd tussen Hessel Mulert, getrouwd met Agnes (Neze) van Ruitenborgh¹⁷⁷ en Johan Koetgen over een uitweg bij huis ter Weede.

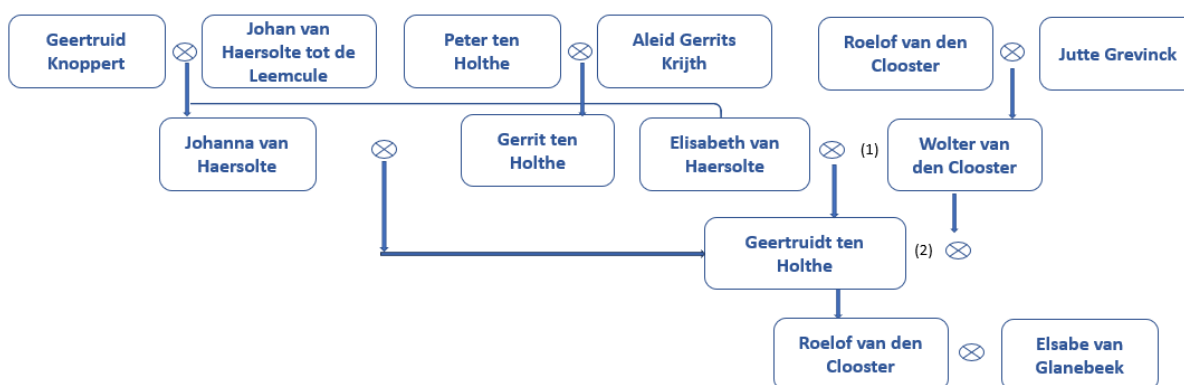
¹⁷⁶ <https://www.tijdbeeld.com/project/ter-wee-4/introductie>

¹⁷⁷ Mogelijk was het deze Hessel Mulert die in 1492 de eerste brug over de Vecht in Ommen liet leggen.
<https://weblog.oudommen.nl/2020/08/12/canon-ommer-geslacht-mulert-4/>

Mulert en Grevinck

Nadat Groote Weede een aantal generaties in het bezit was geweest van de familie Mulert, kwam het door het huwelijk van Hessel Mulerts achterkleindochter, Johanna¹⁷⁸, in 1545 met Marten Grevinck in zijn bezit. Hij bleef tot zijn dood op de havezate wonen. Zijn vrouw Johanna ging er met een andere man vandoor met wie zij drie kinderen kreeg. Met Marten had zij geen kinderen en er ontstond ruzie over wie Groote Weede zou krijgen. In een proces werd de havezate toegewezen aan Mechtelt Mulert, getrouwd met Johan Rengers tot de Arendshorst. Grevinck was het hier niet mee eens, maar hij kreeg de wind pas mee toen Rennenberg in 1580 een groot gedeelte van Overijssel weer aan de koning bracht en Hendrik Swaefken, eerder wegens onbekwaamheid ontslagen, opnieuw schout werd. Hij legde een bezetting van soldaten op de Groote Weede en Grevinck vertrok naar zijn huis in Hasselt. Maar na zijn dood kwam de havezate aan zijn zuster Jutte, die getrouwd was met Roelof van den Clooster tot Rheebrugge. Roelof overleed te velde op 13 maart 1586 en werd begraven in Kampen.

Wolter van den Clooster

Hun zoon Wolter was de eerste Van den Clooster die volgens Schaap eigenaar was van de Groote Weede¹⁷⁹. Hij werd rond 1548 geboren in Ruinen. Hij trouwde op 8 oktober 1588 in Zwolle met

¹⁷⁸ Dochter van Johan Mulert en Hadwich Splinter.

¹⁷⁹ Ditmar de oudste broer van Roelof, ontving de havezate Rheebrugge. Zie het artikel over Rheebrugge.

Elisabeth van Haersolte, dochter van Johan van Haersolte tot de Leemcule en Geertruid Knoppert (de tweede vrouw van Johan). Hij trouwde (2) met Geertruid ten Holthe, dochter van Gerrit ten Holthe en Johanna van Haersolte, dochter van Johan van Haersolte en Geertruid Knoppert.

Wolter werd in 1598 toegelaten tot de Ridderschap van Overijssel. Hij werd in 1600 burger van Hasselt en in 1603 aldaar burgemeester. Hij overleed voor 21 oktober 1604 in Hasselt.

Trouwen in Hasselt

De usance in de Nederlanden sinds de opstand tegen Spanje was dat huwelijken werden gesloten in de Hervormde kerk of op het raadhuis. Toch werd hier, anders dan veelal werd gedacht, op verschillende plaatsen van afgeweken. Zo werd reeds in 1585 te Utrecht bepaald, dat wie niet door Hervormde predikanten wilde getrouwd worden, dit kon laten doen voor gecommiteerden uit de raad en de secretaris van de stad.

Voor joden werd nog bij een resolutie van de Staten van Holland en Westfriesland van 30 september 1656 de bepaling gemaakt, dat als hun huwelijken tot nog toe volgens hun wetten en usantiën behoorlijk gesolemniseerd waren, ook de kinderen uit dergelijke huwelijken zouden worden gehouden voor wettig en legitiem.¹⁸⁰

Opmerkelijk vrijzinnig was een besluit van schepenen, raden en de gezworen gemeente van Hasselt van 25 februari 1590. Omdat velen vanwege de verscheidenheid van religie, *'niet gezind zullen wezen de huwelijken in de Gereformeerde kerk te doen sluiten voor den predikant, en omdat de vrijheid van consciëntie gehandhaafd moet blijven, besluiten wij, dat allen, die bezwaar hebben tegen de kerk, zich zullen mogen laten afkondigen van het raadhuis en daarna getrouwd worden voor twee schepenen onder aflegging van een eed en aanteekening in 't stadsprotocol'.*

In 1600 maakten jonker Wolter van den Clooster en Geertruida van Holthe, blijkbaar lieden, die tegen 't trouwen inde kerk bezwaar hadden gehad, maar toch wettig wilden getrouwd zijn, gebruik van dit besluit.¹⁸¹

Op 1 juni 1602 legde Peter Joosten, raad der stad Hasselt, voor burgemeester en schepenen ongeveer de volgende verklaring af: *'31 mei 1602 is Wolter van den Clooster, raad der stad Hasselt met mij van stadswege naar Dalfsen gereisd. Toen hij ten huize van Arent, waard in den Vos, kwam snelde een zeer bezweet man met den hoed in de hand on hem af, zeggende: „Gaet doch een weinich an de zijdt, Johan van Haerst die komt daeraen ende is voll, ende heft in de nacht ende noch desen morgen vroe daerop sitten drincken ende sich daerop versworen ende vervloect: hie will u desen dach doerschieten. Hetzelfde verklaarden de waard en de waardin, evenals eenige anderen die hem aanrieden in het aangrenzende vertrek te gaan'. Wolter wilde daar niet dadelijk van weten, maar trad op Ingerman van Kamphuisen, die zich ook in de gelagkamer bevond, toe met de woorden; „Wel*

¹⁸⁰ Knappert, L. (1903). De Gereformeerde kerk in haren strijd om het wettig huwelijk. In Rogge, H.C. & Pijper F. (red) (1903). *Nederlandsch archief voor kerkgeschiedenis II*. Den Haag: Martinus Nijhoff.

¹⁸¹ Overijsselsche Almanak, 1844, blz. 91 e.v.

swager wat hore ick! wil mijn swager Johan van Haerst (van Haersolte, broer van Wolters eerste vrouw) my doerschieten?"

Ingermans antwoord luidde koeltjes, 't Schijnt 't mach anders niet wesen". Nauwelijks had Wolter zich nu met Goossen van Raesfeld, de markenrichter dien hij daar ook ontmoette, in de achterkamer begeven, of Johan van Haersolte kwam met een dienaar, beiden gewapend met een roer, te paard aanrijden. Zij stegen af en stoven de gelagkamer binnen, maar de vogel was gevlogen, een oogenblik later ging Wolter eene achterdeur uit en kwam veilig en wel 'op den Ruitenberch', Raesfelds huis.

De liefhebbende zwager bleef nog enigen tijd in den Vos, zoodat het geenszins te verwonderen is, dat zijn roer afging; echter zonder opzet, volgens den waard.¹⁸²

Roelof van den Clooster

Roelof, zoon van Wolter en Elisabeth, trouwde met Elsabe van Glanebeek met wie hij negen kinderen kreeg. Hij werd in 1619 toegelaten tot de Ridderschap. Hij was hoogschout van Hasselt, maar in de periode 1628-1630 waren er kwesties tussen de stad Hasselt en Roelof omdat de stad hem niet als schout wilde erkennen. Toch kreeg Roelof in 1632 een deel van het klooster, aan de Gasthuisstraat, in erfpacht van het stadsbestuur. Zijn weduwe, Roelof was op 31 oktober 1638 overleden¹⁸³, werd hiervan in 1641 ontslagen.¹⁸⁴

De Leusener Compagnie

Op 8 januari 1631 werd de Leusener Compagnie opgericht om de veengronden die hoorden bij de marke Leusen af te graven. De Leusener compagnie sloot een contract met de stad Hasselt over het uitdiepen van de Beentjesgraven om zich van een goede afvoer van de turf naar het Zwartewater te verzekeren. Daarbij werd vastgelegd dat andere verveners de vaart niet mochten gebruiken en dat Hasselt tolgeld mocht heffen.

De vijf heren van de Compagnie waren vooraanstaande Overijsselaars. Sweder van Haersolte van Haerst was drost van Salland. Zijn zoon Rutger van Haersolte was burgemeester van Zwolle, Commissaris van de Monstering van Overijssel en later drost van Salland. Herman Roelincq was stadsgriffier van Zwolle en getrouwd met Elisabeth Mechteld Ripperda. Haar familie behoorde tot de grootste grondbezitters van Leusen. Jacob Wijfferdingh was stadssecretaris van Zwolle. Herman Bloemert tenslotte was burgemeester van Hasselt.

De aanleg van het kanaal en de sluizen kostte veel geld, zodat in 1633 een zesde participant tot de compagnie toetrad. Dat was **Roelof van den Clooster tot de Grootte Weede**, hoogschout van Hasselt.¹⁸⁵

¹⁸² De Nederlandsche Leeuw, 1906. Blz. 119,120.

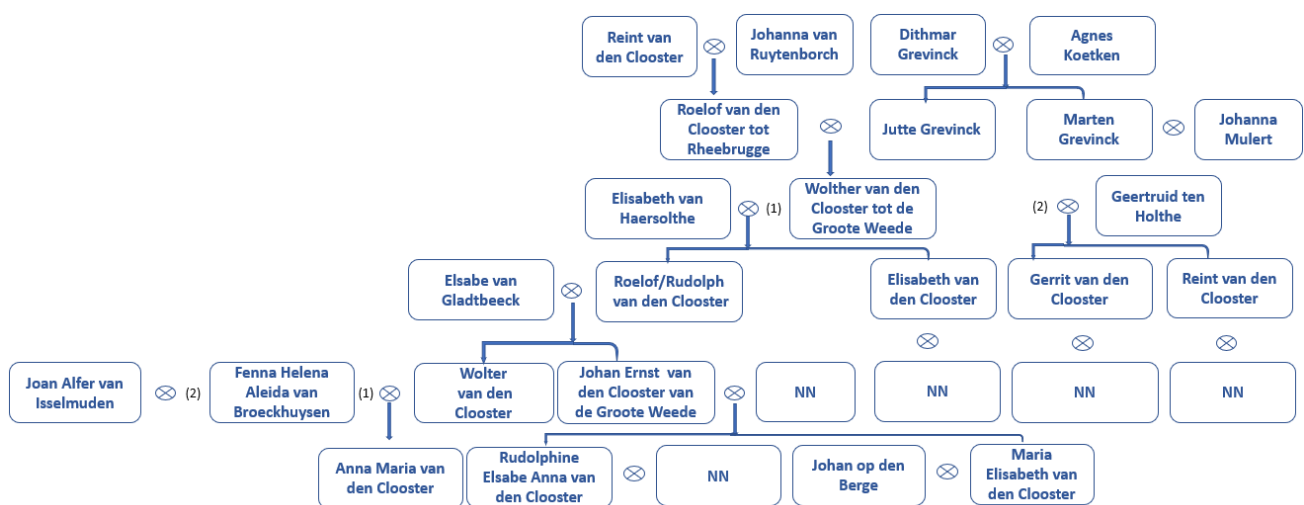
¹⁸³ De Nederlandsche Leeuw, 1948, 255.

¹⁸⁴ Schaap, J.W.: Hasselt en zijn bindingen met het achterland in de middeleeuwen. In: Verslagen en Mededelingen Vereniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis, 93e stuk, 1978. pp. 41-52. <https://bit.ly/3S3fwMJ> en <https://www.historischevereniginghasselt.nl/erfgoed/straten/baangracht-4-hs-14>

¹⁸⁵ <https://www.canonvannederland.nl/nl/overijssel/salland/nieuwleusen/leusener-compagnie>

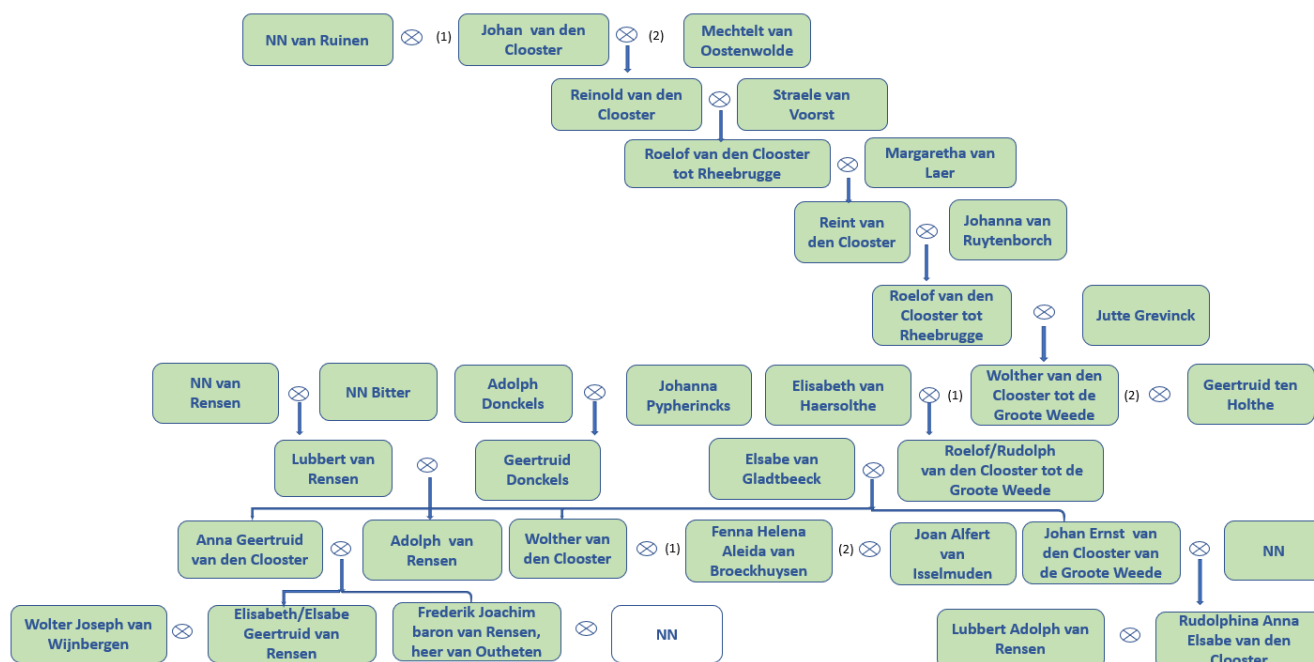
In 1644 duikt de weduwe van Roelof van den Clooster, Elsabe/Elsabeth van Gladtsbeek, op in een document. Op verzoek van Elsabe kwam de hoogschout van Gasselte met de oproep tot betaling van de boterrenten op het huis de Grootte Weede bij Hasselt op een nader aangegeven datum in genoemd jaar.

Op 7 juni 1664 procedeerden Ditmar van den Clooster (voor zich zelf en voor Geerdina Swaefken, de weduwe van Roelof van den Clooster tot Rheebrugge) en Seino van den Clooster van Rheebrugge (getrouwd met Titia Lewe) tegen Elsabe van Gladtsbeek over panding en tienden te Stapel en Schiphorst.¹⁸⁶

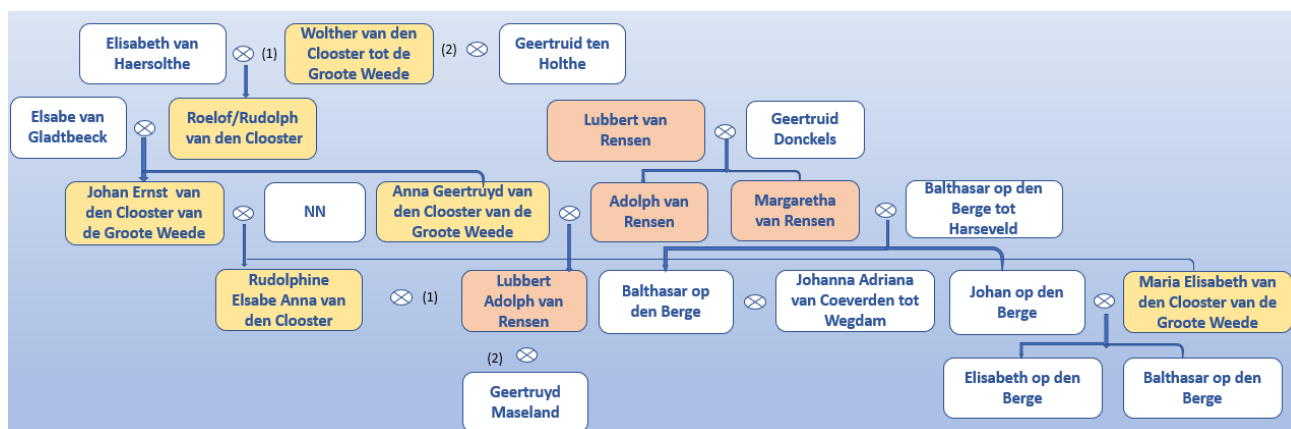

¹⁸⁶ Nieuwe Drentse volksalmanak; historisch jaarboek voor Drenthe-orgaan van het Provinciaal Museum van Drenthe, 1895,

<https://resolver.kb.nl/resolve?urn=MMKB16:002028001:pdf>

Roelof en Elsabe hadden in ieder geval twee zonen, Wolter en Johan-Ernst en een dochter Anna Geertruid. Zoals te zien in onderstaand schema waren er nauwe familierelaties tussen de families van den Clooster en van Rensen:

- **Anna Geertruid van den Clooster**

Anna Geertruid van den Clooster van de Grootte Weede trouwde op 17 februari 1650 in Weerselo met Adolph van Rensen, geboren op 30 maart 1612 en overleden op 4 december 1684, zoon van Lubbert van Rensen en Geertruid Donckel. Hij werd begraven in de Plechelmus in Oldenzaal. Hij was 52 jaar richter van Oldenzaal.

Van Rensen

Adolph van Rensen, geboren op 30 maart 1612, en overleden op 4 december 1684, zoon van Lubbert van Rensen (overleden op 2 mei 1636) en Geertruyd Donckels (getrouwd op 8 april 1606) die in de Assenstraat in Deventer woonden.

Hij trouwde op 17 februari 1650 in Weerselo met Anna Geertruid van den Clooster van de Grootte Weede. Hij werd begraven in de Plechelmus in Oldenzaal. Hij was 52 jaar richter

van Oldenzaal. Zij kregen acht kinderen die een tijdlang werden opgevoed door de *paedagogus* Eilhardus Holthuys die in 1662 van Dalfsen naar Oldenzaal kwam.¹⁸⁷

Uit een aankomsttitel¹⁸⁸ voor Adolph van Rensen¹⁸⁹ uit 1660 blijkt dat Herman van Twickelo, ritmeester te Borchbeuningen¹⁹⁰, en zijn broeder Christoffer van Twickeloe ter Venhuis, aan Adolph van Rensen, richter van Oldenzaal, gehuwd met Anna Geertruyd van den Clooster, een huis verkochten, genaamd Twickeloeshof *'met recht en gerechtigheden exempt de adelijke privilegiën, liggende met den eenen einde langs de straat naar de behuisinge van Jan Joachim de Reede, heer van Saesfelt, en met den anderen einde langs St. Stephensvicariënsteeg'*.¹⁹¹

- Lubbert Adolph van Rensen, zoon van Adolph en Geertruid, geboren op 19 maart 1651 in Oldenzaal, trouwde (1) met Rudophina Elsaba Anna van den Clooster tot de Groote Weede en (2) met Geertruyd Maseland, dochter van Jan Maseland en Greetje Lasonder.
 - De enige zoon van Lubbert en Geertruyd Maseland was Adolph Lubbert van Rensen (1726-1738 burgemeester van Oldenzaal), gedoopt op 6 december 1702 in Oldenzaal.¹⁹² Hij trouwde in Losser op 18 januari 1723 met Barbara Smit, dochter van Gerrit Smit en Maria Duivelshof. Uit dit huwelijk:
 - Gerrit Daniel van Rensen, gedoopt op 26 april 1722 in Oldenzaal.
 - Lubbert Frederik van Rensen, gedoopt op 6 mei 1725 in Oldenzaal.
 - Lubbert Frederik van Rensen, overleden op 5 Mei 1781 te Oldenzaal. Deze bleef ongehuwd en overleed als laatste van zijn geslacht. Hij vermaakte zijn gehele bezit bij testament van 1676 aan de Ned. Herv. Diakonie te Oldenzaal waarvan op grond van beweerd *fidei commis* een proces het gevolg was met

¹⁸⁷ C.J. Snuif in *Verslagen en mededeelingen van de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch regt en geschiedenis*, 1915. <https://bit.ly/3tTyEU9>

¹⁸⁸ Een aankomsttitel is een verwijzing naar een voorgaande akte waarmee iemand eigenaar, erfpachter of opstalhouder van een perceel of appartement is geworden en waarbij beperkte rechten, erfdienstbaarheden of publiekrechtelijke beperkingen staan ingeschreven.

¹⁸⁹ https://www.vorg.nl/wp-content/uploads/2021/03/Geslachtkundige_aanteekeningen_ten_aanzi.pdf

¹⁹⁰ Zie ook het artikel over de bewoningsgeschiedenis van de havezate Borgbeuningen.

¹⁹¹ Dit huis zal gelegen hebben aan de Ganzenmarkt in Oldenzaal, waar onder de vloer een zandstenen schouw is gevonden met het wapen van de Van Rensen.

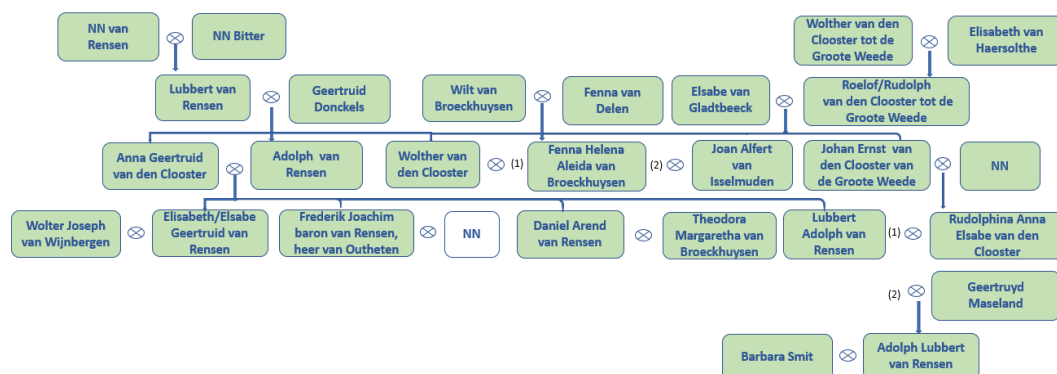
¹⁹² In 1759 werd er een rechtszaak gehouden tegen Fenne Damink en haar kinderen Gerrit en Janna, die met de zoon van Hasewinkel uit Berghuizen verdacht werd van mishandeling van Adolf Lubbert van Rensen. Het gaat hier vermoedelijk om Euphemia (Fenne) Reinink op Damink, geboren in Berghuizen, gedoopt op 22 maart 1704 in Oldenzaal. Zij trouwde op 8 januari 1730 in Oldenzaal met Giesbertus Kalheupink ten Bosch. Uit dit huwelijk o.a.: Gerardus (Gerrit) Kalheupink ten Bosch (daghuurling), gedoopt op 13 maart 1730 en Joanna Gertrudis Kalheupink ten Bosch, gedoopt op 6 september 1740 in Oldenzaal.

descendenten van de dochters van Lambert van Rensen¹⁹³ i.c. Johan Heydentrijck van Coevorden tot Wegdam en van Margaretha Elisabeth van Rensen t.w. Woltera Geertruyd van Wijnbergen, douarière van den Landdrost Andries Schimmelpenninck van der Oye en Geertruyd Albertina van Wijnbergen.

- Anna Geertruyd van Rensen, gedoopt op 11 april 1732.
- Rudolph Wolter van Rensen, geboren op 28 juli 1652, overleden op 3 juni 1693 in Oldenzaal.
- Geertruyd Gerardina van Rensen, gedoopt op 22 september 1653, jong overleden.
- Gerhard van Rensen, gedoopt op 15 september 1654.
- Reinier van Rensen, gedoopt op 4 februari 1657 in Oldenzaal, vermoedelijk jong overleden.
- Frederik Joachim van Rensen.

- Elsabe/Elisabeth Geertruid van Rensen werd gedoopt op 12 september 1660 in Oldenzaal en stierf op 7 september 1701. Zij trouwde met Wolter Joseph van Wijnberg. Uit dit huwelijk:
 - Ditmar van Wijnbergen, getrouwd met Anna Elisabeth Schimmelpenninck.
- Daniel Arend (Otto) van Rensen werd gedoopt op 20 maart 1664 in Oldenzaal en stierf begin achttiende eeuw. Hij trouwde in 1701 in Voorst met Theodora Margaretha van Broeckhuysen, geboren op de Lathmer op 9 juni 1658 en overleden in 1729 in Deventer, dochter van Willem Herman van Broeckhuysen en Johanna van Essen.

¹⁹³ Getrouwd met Geertruid ter Spille.

- **Johan-Ernst van den Clooster**

Johan-Ernst van den Clooster trouwde in 1652 met **Catharina Cannegieter**. Zij kregen twee dochters, Rudolphine Elsabe Anna van den Clooster en Maria Elisabeth van den Clooster tot de grote Weede.

- **Rudolphine Elsabe Anna van den Clooster**

Rudolphine Elsabe Anna van den Clooster van de Grootte Weede, trouwde met Lubbert Adolph van Rensen, geboren op 30 maart 1652 en op 4 december 1684 overleden, zoon van Adolph van Rensen en Anna Geertruyd van den Clooster van de Grootte Weede.

- **Maria Elisabeth van den Clooster**

Maria trouwde met Johan op den Berge, zoon van Balthasar op den Berge tot Harseveld/Hertgenvelt van Ootmarsum en Margaretha van Rensen en met German Quirtijn Leijtmer zu Cavales.¹⁹⁴ Zij woonden in 1681 in Weerselo, waar zij in dat jaar trouwden.¹⁹⁵

Zoon Balthasar op den Berge trouwt met Johanna Adriana van Coeverden, gedoopt op 23 december 1688 in Deventer, overleden op Baeckenhagen op 16 oktober 1728, begraven in Delden. Balthasar was vaandrig en sneuvelde voor Le Quesnoy op 7 juli 1712, waarna Johanna hertrouwde met luitenant-kolonel Derk Mulert tot Baeckenhagen¹⁹⁶, zoon van Johan Ludolf Mulert tot Baeckenhagen en Fenne Roelinc¹⁹⁷. Derk was eerder getrouwd in Düsseldorf met Alexandria Hermina von Calckum genannt Lohausen, van wie hij scheidde. Hun huwelijk stelde, volgens Marcel Tettero, niets voor. Na de dood van hun enig kind zegt Alexandria te gaan eten bij Isabella de Landas, de vrouw van Johan van Munchhausen in de Oldemeule. Zij zou de bedden met asperges en de kassen hebben vernield en zilverwerk willen meenemen. Derk Mulert laat de poort sluiten zodat de koets met zijn vrouw niet kan vertrekken. Hij laat haar daarna toch gaan en ze vertrekt met onbekende bestemming via Oldemeule en het hof in Boekelo.

Na de dood van Johanna trouwde Derk op 14 februari 1730 in Delden met Johanna Isabella Bernhardina van Munchausen.¹⁹⁸

In 1633 verkopen de Staten van het land van Utrecht aan Jkr. Dirck Muylert ter Gronsemoele, domheer te Utrecht, een lijfrente van 250 car. gld. op het leven van Jkr. Johan Ernst van de Clooster Rodolfsz, oud 6 jaar.¹⁹⁹

In 1663 kwam er een transactie tot stand tussen de stad Hasselt en Joan Ernst van den

¹⁹⁴ <https://www.twentebestand.nl/gezinsblad.php?NR=126833>

¹⁹⁵ Wierden, transcriptie ref. trouwen 1668-1716.

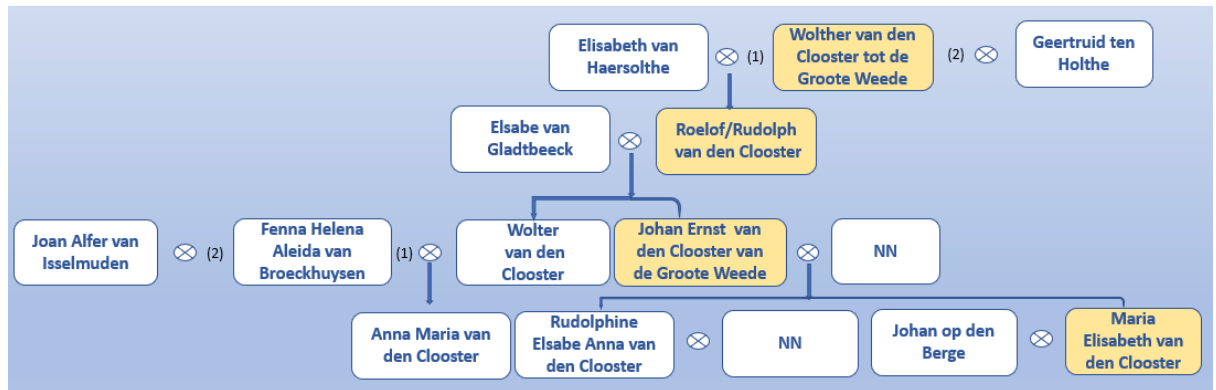
¹⁹⁶ Baeckenhagen ligt in Deldenerbroek in Twente.

¹⁹⁷ <https://www.redmeralma.nl/rvo/rvo600.htm>

¹⁹⁸ <https://www.redmeralma.nl/rvo/rvo700.htm#782>

¹⁹⁹ <https://bit.ly/3S2B648>

Clooster toe der Grooter Weede waarbij de stad de bovengrond van ongeveer een morgen land koopt ter afgraving.

- **Wolter van den Clooster**

Wolter, overleden op 3 maart 1650 (begraven Hasselt), trouwde op 1 november 1647²⁰⁰ met Fenna Helena Aleida Broeckhuysen, gedoopt op 8 januari 1626 in Bredevoort, overleden in 1712, dochter van Wilt van Broeckhuysen en Fenna van Delen. Fenna hertrouwde in Hasselt in januari 1669 met Joan Alfer van Isselmuden, tot de Rollecate en de Groote Weede²⁰¹, gedoopt Harderwijk 26 juli 1635, overleden april 1674, zoon van Johan van Isselmuden en Agnes van Essen. Wolter en Fenna kregen twee kinderen onder wie een dochter, Anna Maria van den Clooster, die al voor 1668 was overleden.

Wolter kreeg in 1646 het beheer over de Groote Weede., waarover na zijn dood een strijd ontstond tussen Fenna en haar schoonmoeder Elsabe en haar zwager Johan Ernst. Er volgde een langdurig en duur proces.

In 1654 werd Ernst Johan vanwege Groote Weede verschreven in de Ridderschap. Hij ging echter niet op de Groote Weede wonen, maar op het goed Arnichem te Haarst in Zwollerkerspel dat hij via zijn vrouw had verworven.

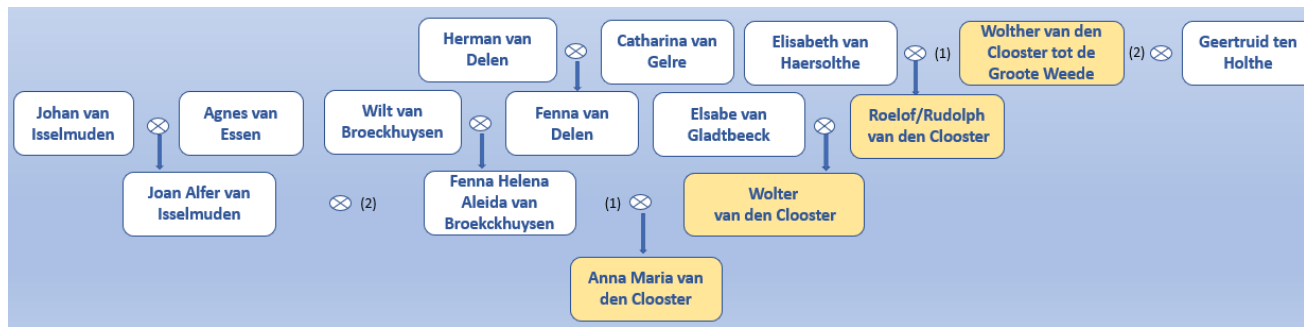
Toen Fenna het er niet bij liet zitten opnieuw ging procederen, droeg Johan Ernst zijn pretenties op de Groote Weede over aan een consortium van crediteuren, dat met Fenna tot overeenstemming trachtte te komen. Fenna werd in 1668 in haar rechten erkend.

De Groote Weede had in 1672 zwaar te lijden van de bezetting door de troepen van Bernard van Galen. Fenna kreeg een schadevergoeding, maar dat vonden de erfgenamen van Johan Ernst veel te veel. Met de 100 rijksdaalders van de Munstersen had de schade volgens hen gerepareerd kunnen worden, terwijl Fenna beweerde dat de havezate 10.000 gulden minder waard was geworden. De vuurstedenregisters uit 1675 en 1682 stelden Fenna in het gelijk.

De have zal volgens Mensema niet veel meer zijn geweest dan een boerenerf met een gracht erom heen. De tekening aan het begin van dit artikel, van, waarschijnlijk, Stellingwerf, is dan ook onbetrouwbaar.

²⁰⁰ Of 5 december

²⁰¹ <https://bit.ly/3RRo9bW>

Groote Weede verkocht

In 1665 werd de Groote Weede, door Elsabe van Gladtsbeek en haar kinderen verkocht.²⁰² De nieuwe eigenaar zal Wilt van Broeckhuysen zijn geweest. Hij werd geboren op 30 mei 1589 en stierf op 12 november 1673 in Enkhuizen, waarna hij in 1674 in Hasselt werd (her)begraven. Wilt was heer tot Den Doorn (bij Zwolle)²⁰³, de Lathmer²⁰⁴, Wilpenhorst en de Gelderse Toren²⁰⁵ die hij in 1653 kocht van zijn zwager Carel van Delen. Hij trouwde in juni 1619 met Fenna van Delen die op 25 september 1676 overleed op Groote Weede en in Hasselt werd begraven, dochter van Herman van Delen en Catharina van Gelder tot de Gelderse Toren.²⁰⁶ Wilt was kapitein en commandeur van de Ommerschans, van Deventer en Hulst.

Hij was de vader van Fenna Helena Aleida Broeckhuysen, die met Wolter van den Clooster was getrouwd. Fenna zal de Groote Weede hebben geërfd aangezien haar tweede man, Joan van Isselmuden, tot de Groote Weede wordt genoemd.

Zij vererfde in 1695 de havezate op haar neef Wolter Jan van Broeckhuysen die in 1700 in de Ridderschap werd verschreven. Hij was universeel erfgenaam van zijn broer Wilt Reinier en kreeg in 1708 ook diens havezate Den Doorn. Nadat hij zich in 1714 van die havezate had laten verschrijven, deed hij een jaar later De Groote Weede van de hand. Nieuwe eigenaar was Willem van Haeften, zoon van Theodora Anna van Broeckhuysen, zus van Wolter. Willem trouwde in 1723 met Petronella Jacoba van Uterwijck van de Alerdinck, die een jaar later in het kraambed stierf. Vanwege zijn melancholie was Van Haeften een gevaar voor zijn omgeving en men liet hem daarom opsluiten.

Na zijn dood noemde Wolter Jan van Broeckhuysen zich in 1730 weer eigenaar van de havezate en twee jaar later, na zijn dood in 1732, werd zijn zoon Willem Reint eigenaar. Na diens dood in 1739 ging de Groote Weede naar zijn neef Willem Reint van Voorst tot de Grimberg, getrouwd met Clara Anna van Broeckhuysen tot de Gelderse Toren.

²⁰² <https://bit.ly/3S2frsS>

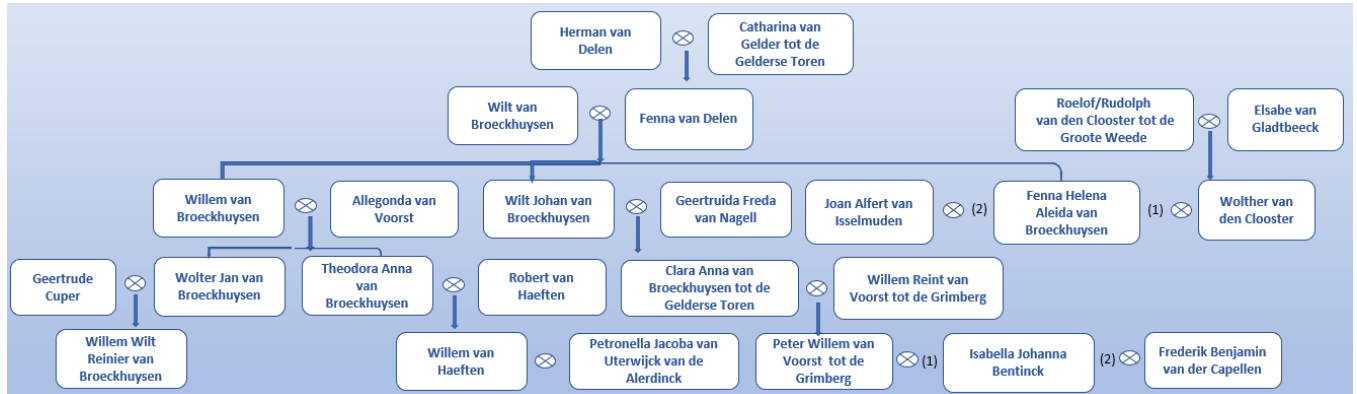
²⁰³ Door vrouwelijke vererving is het bezit overgegaan van de familie Mulert naar de familie Uterwyck en daarna de familie Broeckhuysen: <https://bit.ly/48GRBbB>; Maria van Uterwijck, getrouwd met Willem van Broeckhuysen, was de moeder van Wilt van Broeckhuysen.

²⁰⁴ https://nl.wikipedia.org/wiki/Kasteel_de_Lathmer; gekocht voor 50.000 gulden van Dirk van Brienem.

²⁰⁵ https://nl.wikipedia.org/wiki/Gelderse_Toren. Zie ook: H.M. Werner. *Geldersche kasteelen beschreven en afgebeeld. Historie, oudheidkunde, genealogie* 1905-1908. <https://bit.ly/3MXZ8KH>

²⁰⁶ <https://www.archiefbroekhuizen.com/van-broeckhuysen-adel-iii>

Na zijn dood in 1759 ging de havezate naar Peter Willem, gehuwd met Isabella Johanna Bentinck. Hij overleed in 1765, waarna zijn weduwe hertrouwde met Frederik van den Capellen tot Rijsselt, burgemeester van Groenlo en Zutphen (patriot).

Uit de familie

Het was de bedoeling om De Grootte Weede in 1765 te verkopen. 'Op dinsdag 9 april 1765', zo lezen we namelijk in o.a. de Leydse Courant, 'zal in het Overijsselse Wyke ten huize van de weduwe Kattenwinkel publiekelijk aan de meest biedende worden verkocht het adellijke allodiale goed en havezate de Grootte Weede met zijn hoge en lage landerijen en houtgewassen, meer dan 30 morgen groot, met recht van verschrijving in de Ridderschap van Overijssel'. Het zou samen met het allodiale erf en goed, de Kleine Weede, ongeveer 18 morgen groot, worden verkocht. Beide huizen lagen op een kwartier gaans van Hasselt.²⁰⁷

Deze veiling mislukte echter omdat de verkoper kort hierop overleed, waarna de Weede in 1769 door Van der Capellen en zijn vrouw werd verkocht aan Hendrik Dijkers en zijn zwager Jan Brouwer, die het nog in hetzelfde jaar verkochten aan Harmen Jacobs en zijn vrouw Albertje Wolters, de meiers, maar wel zonder het recht van verschrijving. De Kleine Weede werd verkocht aan Jacobus Gerrits en zijn vrouw Hilligje Hendriks.

Toen Albertje Wolters in 1783 ook het recht van verschrijving had gekocht, deed zij de havezate over aan een A.H.A.C. van Haersolte. Blijkbaar was de havezate door dit recht meteen een stuk aantrekkelijker. Wie met deze baron van Haersolte wordt bedoeld is onbekend, zeggen Gevers en Mensema in De havezaten van Salland en hun bewoners.²⁰⁸

A.H.A.C.

Het is op zijn minst merkwaardig dat een baron van Haersolte met de voorletters A.H.A.C. niet te traceren is. was. Op 30 juli 1786 werd een Alexander Hendrik Adolf Carel, van Haersolte gedoopt, als zoon van Antoni Frederik Robbert Evert van Haersolte en Catharina Jacoba Johanna Taets van Amerongen. Maar hij kan het uiteraard niet zijn, omdat de havezate drie jaar voor zijn geboorte werd gekocht door A.H.A.C.

²⁰⁷ De Leydse courant, 29 maart 1765 <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:011014253:mpeg21:pdf>

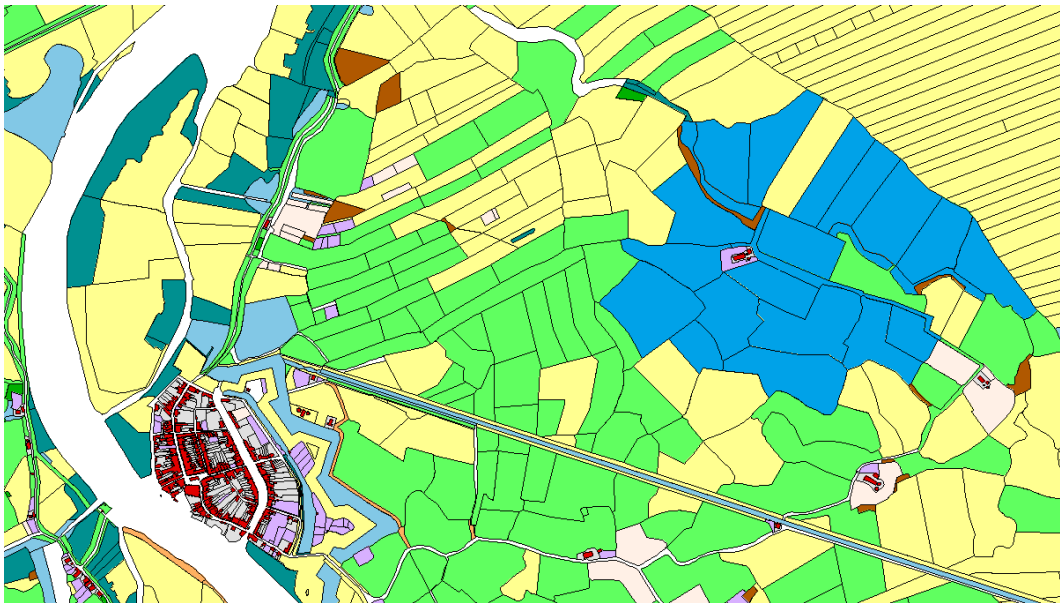
²⁰⁸ Gevers, A.J. en Mensema, A.J. (1983-85). *De havezaten van Salland en hun bewoners/*

Toch is een directe relatie niet uitgesloten. Deze Antoni Frederik Robbert Evert was namelijk de zoon van Coenraad Willem van Haersolte en Luthera Anna Agatha van der Capellen.²⁰⁹

In 1791 verkocht een Coenraad Willem van Haersolte, heer van Staverden (zoon van Antony Zwier van Haersolte en Conradine Wilhelmina van Dedem) de havezate. Een familierelatie met A.H.A.C. ligt dan voor de hand. Dit zou dan zijn vader moeten zijn. Op 7 november 1755 trouwde een Coenraad Willem van Haersolte in Warnsveld met Luthera Anna Agatha van der Capellen, vrouwe van Rijsselt (geboren 1735, overleden 1770, kanunnikes te Bedbur en ter Hunnepe, dochter van Frederik Robbert Evert van de Capellen en Anna Margaretha Elisabeth van Lijnden). Op 4 augustus 1782 hertrouwde hij in Oldebroek met Maria Josepha Hannotiau uit Brussel, dochter van Godefricus Hannotiau en Barbara de Meur. Uit het eerste huwelijk had hij elf kinderen, uit het tweede een kind.

We komen de naam A.H.A.C. niet tegen onder zijn nazaten op een overzicht van zijn kinderen op internet, maar dit overzicht geeft slechts de namen van tien kinderen.²¹⁰ Op een andere website worden wel elf kinderen genoemd, onder wie A.H.A.C, maar zonder bron.²¹¹

In 1791 verkocht Coenraad Willem van Haersolte, heer van Staverden, Groote Weede op een publieke veiling aan Lambert Bru(i)ning uit Millingen (Dalfsen), maar hij overleed voor het transport kon plaatsvinden. Zijn weduwe Elisabeth Pothoff uit Millingen werd toen de nieuwe bezitter. Haar zoon Gerrit Jan Bruining, gedoopt op 21 mei 1780²¹², boerde vervolgens op de Groote Weede.

Het blauwe land, rondom Ter Wee, was in 1832 in bezit van Gerrit Jan Bruinink.

Afscheiding

²⁰⁹ https://www.dbnl.org/tekst/molh003nieu06_01/molh003nieu06_01_1041.php

²¹⁰ <http://www.greetsgenealogie.nl/gezinskaart-van-coenraad-willem-van-haersolte-1727-1799/>

²¹¹ <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-jager-aalbers/R10149.php>

²¹² http://www.asjes.com/Kerkboeken/Dalfsen/dalfsen_index-ref-dopen-1778-1811.pdf

Gerrit Jan Bruining en zijn zager Harm Smit waren in hun omgeving voormannen van een beweging die in 1834 leidde tot de Afscheiding.

Door het klassikaal bestuur van Zwolle werd aan de minister van eredienst een rapport toegezonden. Deze minister wenste namelijk geïnformeerd te worden over personen en hun bijzonderheden, die openlijk verklaard hadden „zich van de bestaande Hervormde Kerk af te scheiden”. In dat rapport komt de volgende zinsnede voor: „De eerste een ervvijand van de Predikanten, gelijk voorheen zijn vader – beide zeer listige mensen”. Deze typering slaat op Harm Smit, de zwager van Gerrit Jan Bruining. Uit dit rapport komt naar voren dat er inderdaad gezelschappen werden gehouden in Hasselt, evenals trouwens elders in ons land. Men vergaderde, zo lezen we in dat verslag van het klassikaal bestuur aan de minister van eredienst: „in Streukel en wel ten huize van G. J. Bruining”. Deze woonde op Ter Wee, op het bedrijf van zijn moeder, wed. L. Bruining. Ook kwam men bijeen „ten huize van Jacob van Baalen”, over wie in de rapporten van hervormde zijde telkens smalend werd gesproken en vermeld dat hij noch lezen noch schrijven kon. Maar we vermoeden dat hij daarin geen uitzondering vormde in Hasselt. Harm Smit Klaaszn – eerder genoemd – stond in nauwe relatie met de familie Bruining. Hij was getrouwd met Hendrika Bruining een dochter van eerdergenoemde weduwe. Vermoedelijk ook vanwege die betrekking vermeldt genoemd rapport dat G. J. Bruining zich tot de afscheiding heeft laten verleiden. Harm Smit heeft zich in ieder geval wel tot leider van de bezwaarde leden opgeworpen.²¹³

Na het kinderloos overlijden van Gerrit Jan in 1860 werd in 1862 landbouwer Egbert Bouwmeester, getrouwd met Jannigje van Enk, de nieuwe eigenaar. Op het boerenerf stonden destijds een bakhuis, drie hooibergen, drie schuren en een varkenshok. Zijn moeder Marringje Bruining was een zuster van Gerrit Jan.

Op een openbare veiling in 1885 werd Margaretha Daniëlla Pruimers, dochter van Daniël Pruimers en Johanna Theodora van Dedem, voor 54.000 gulden de nieuwe eigenaresse van de boerderij. De familie Pruimers Margaretha Daniëlla (1858 - 1950) kwam uit een welgestelde en voorname familie, maar haar goede afkomst werd door een familieschandaal in de negentiende eeuw overschaduwed.²¹⁴ Margaretha trouwde met Fedor Herman van Muyden. Het echtpaar kreeg geen kinderen.

²¹³ <https://www.dboverijssel.nl/archieven/3985>

²¹⁴ <https://www.tijdbeeld.com/project/ter-wee-4/tijdlijn>

Margaretha Daniëlla Pruimers.

De boerderij, waar zij niet zelf woonde, werd na haar dood verkocht. In 1951 werd Egbert Knol de eigenaar.

Van den Clooster en Cloosterhorst in Vollenhove

In de zestiende eeuw is er een verband tussen Van den Clooster en het huis Cloosterhorst in Vollenhove, zij het ook kortstondig.

Roelof van Echten, Bate van Steenwijk en Catharina Stellinx

Op de donderdag na St. Margriet (Pisgriet)²¹⁵ in 1464 (25 juli) werden de huwelijksvoorwaarden opgemaakt van het huwelijk van Bate van Steenwijk, geboren rond 1445, dochter van Johan van Steenwijk en Hadewych Mulert met Roelof van Echten, zoon van Johan van Echten en Helst Radinc of Reding.²¹⁶ Voor Roelof tekenden als huwelijkslieden, Egbert van den Ruitenbergh, Arent Sloet en Tijman Moriaen, voor Bate, Albert van Steenwijk, Gerrit van Isselmuden en Johan van den Clooster.

Als we kijken naar de inhoud van de huwelijksvoorwaarden dan komt Bate er bekaaid vanaf. Wolter Stelling zal Roelof 300 herenponden betalen, Geert Mulert de Oude 200 en weduwe Hadewych Mulert, de moeder van Bate, zelfs 700. Bate zal enige kleding krijgen.

Als de moeder van Roelof, Helst Radinc als weduwe wordt beleend met Scherpenborch en Avereng in Borculo is Roelof hulder. Zijn vader was er in 1414 door de Hertog van Gelre, Reinoud IV, mee beleend. In 1456 is Roelof in Deventer om te helpen deze stad te verdedigen tegen hertog Philips van Bourgondië. Deze Philips had in 1448 de aanspraken op Gelre gekocht van Adolf van Gulik-Berg.

In 1461 wordt hij beleend met de tienden van Echten, Zuidwolde enz. Op 24 juni 1466 koopt hij van zijn tante Alberta, weduwe van Reynolt van Echten, en zijn neven Henric en Volkier een stuk land te Echten. Twee jaar later koopt hij van Albert van Steenwijck *'het vierendeel van Lubbynghe' (even ten noorden van Zuidwolde)*, waarvan het andere deel al in zijn bezit is. In de jaren daarna koopt hij renten van de *'Steenwijckshoeve'*, gelegen in Drogst onder Zuidwolde.²¹⁷

Voor 19 mei 1477 moet Roelof van Echten in tweede huwelijk getrouwd zijn met Catharina Stellinx. Van die datum dateert namelijk een verklaring van Rodolf van Laer, heer van Ruinen, waaruit blijkt dat Roelof aan zijn vrouw Catharina al hun goederen en renten in de Betuwe *'in het land van Ghelre'* vermaakt.

Johan van Echten en Harmanna van den Rutenberg

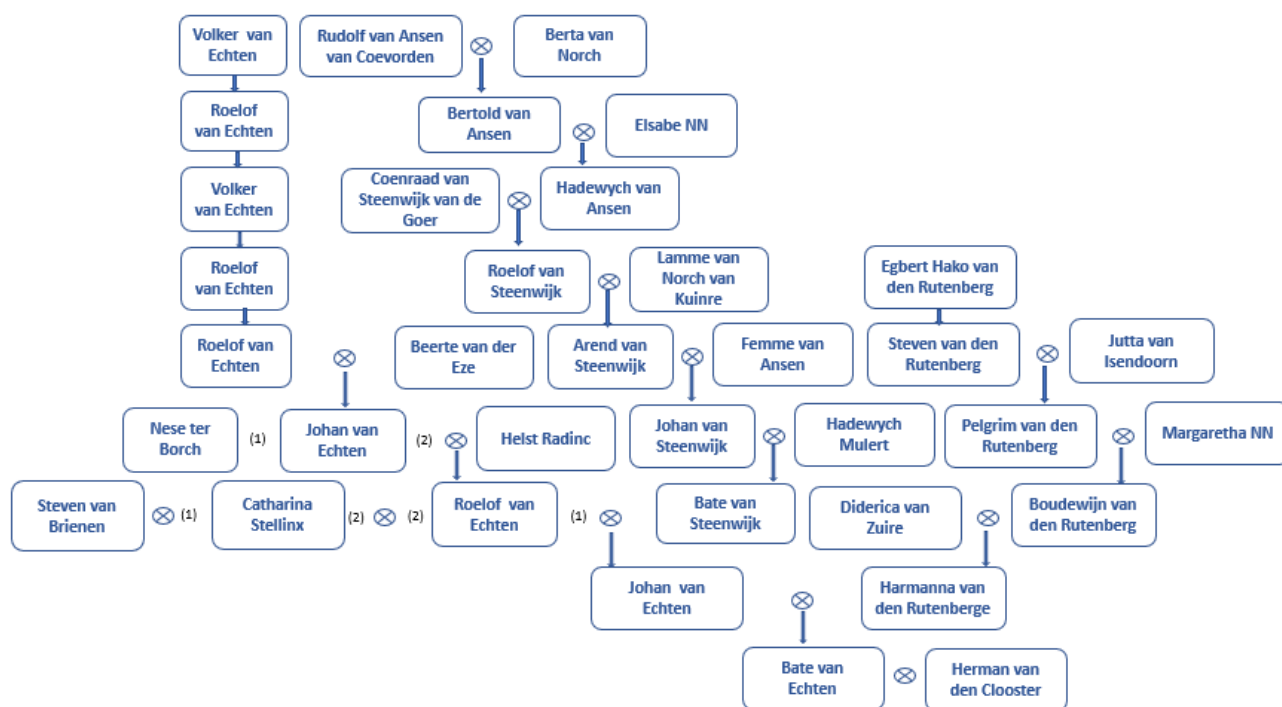
Johan, geboren rond 1465 en overleden 1493/94, trouwde in 1487 met Harmanna van den Rutenberg (ca. 1466-1513), een telg uit de familie Van den Rutenberg die verbonden is aan het huis Ten Clooster bij Coevorden (zie onderstaand schema en hoofdstuk een). Uit hun huwelijk Bate van Echten die met Harman van den Clooster trouwde.

²¹⁵ Sint Margriet, 20 juli, wordt beschouwd als de eerste dag van de hondsdagen en is vanouds belangrijk voor boeren en buitenlui omdat naar men zei het weer op die dag bepalend was voor het weer in de daarop volgende weken. Om die reden kwamen er ook diverse spreuken over Sint Margriet in omloop:

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Sint-Margriet>

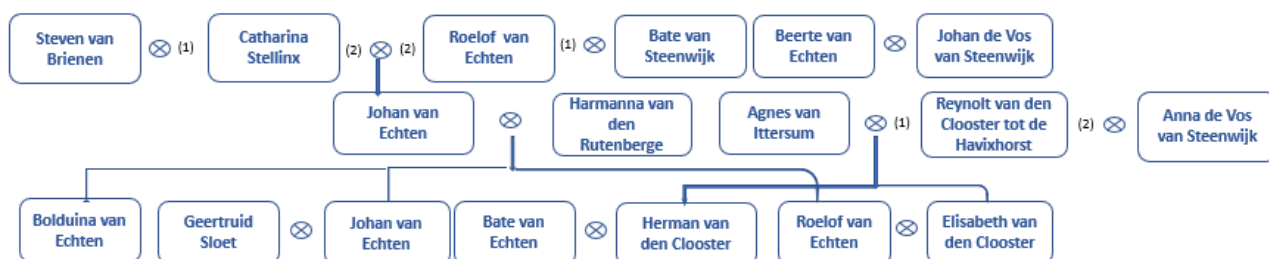
²¹⁶ <http://dorpshistorie.nl/Kuinre-Norch.html#p260>

²¹⁷ <https://bit.ly/45Vxgxw>

Bate van Echten en Herman van den Clooster

Bate van Echten trouwde in 1534 met Herman van den Clooster en dat was niet het enige huwelijk tussen beide families. Roelof, broer van bate trouwde met Elisabeth, de zus van Herman.

Herman en Bate hebben, naar het lijkt, in ieder geval gewoond op de Cloosterhorst aan de Hofstraat (nu Groenestraat) in Vollenhove, getuige een document over de toelating van riddermatigen tot de Ridderschap van Overijssel en de landdagen van de Staten van Overijssel uit 1663 dat betrekking heeft op Evert van Echten tot Oldruitenborg vanwege de havezate Cloosterhorst. In 1558, aldus het document, vermaakte Bolduina aan de kinderen van haar broer Johan, getrouwd met Geertruid Sloet, naast het halve huis met hof waar Bolduina met Geertruid, die toen weduwe was, woonde, ook het halve huis en hof waar Bate, de weduwe van Herman, woonde en waarvan de andere helft de kinderen van Johan toekwam en dat zij had geërfd van haar vader. Dit tweede huis moet dan de Cloosterhorst geweest zijn. Oostelijk van beide huizen lag de pastorie van de Onze Lieve Vrouwekapel en westelijk het huis van Johan Sloet.²¹⁸

²¹⁸ <https://bit.ly/3Hfzg9J>

Na het overlijden van Herman kwam Bate's zus Boldewijn/Boldewina (1488-?) vermoedelijk bij haar zus wonen op Cloosterhorst. Het huis bleef eigendom van Johan's zoon, ook een Johan.²¹⁹

Herman was van 1516-1518 trad de eerste Drent die slotvoogd werd op het kasteel van Coevorden. als slotvoogd aan. Tot 1518. Herman was voordien schout van Hasselt.²²⁰

Bate en Herman kregen geen kinderen.

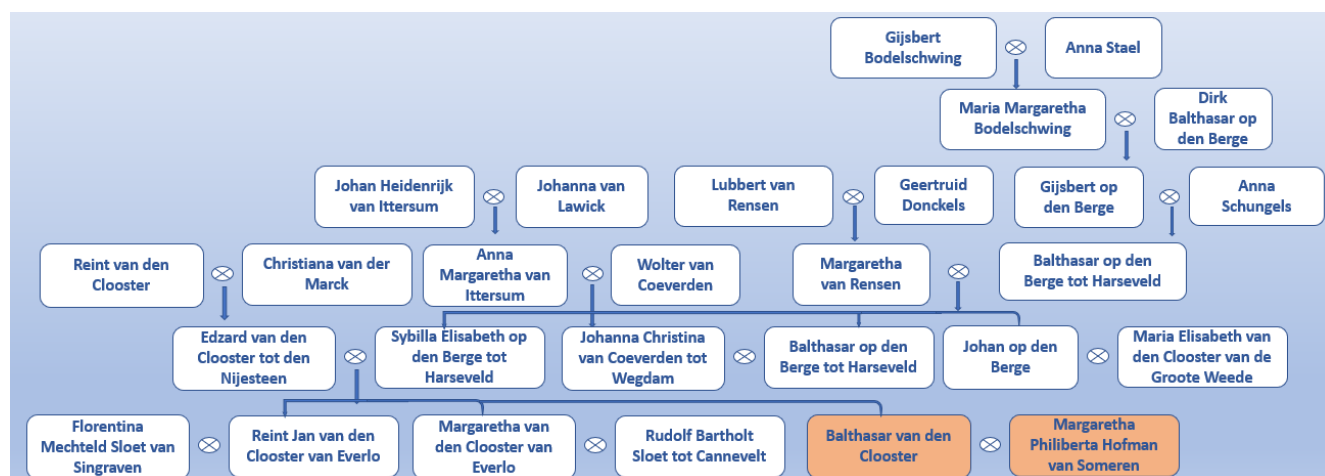
Cloosterhorst kwam na de dood van Johan van Echten, broer van Bate, in handen van zijn tweede zoon Herman van Echten.²²¹

²¹⁹ <https://stadvollenhove.nl/index.php/gebouwen/336-cloosterhorst>

²²⁰ <https://geschiedeniscoevorden.nl/content/picardtreeks-nr-6>

²²¹ Zie <https://stadvollenhove.nl/index.php/gebouwen/336-cloosterhorst> voor de rest van de bewoningsgeschiedenis van Cloosterhorst.

Balthasar van den Clooster en de havezate Benthuis

Door een landbouwcrisis liepen de pachtinkomsten van de adel terug in het midden van de achttiende eeuw, waardoor andere bronnen van inkomsten nog belangrijker werden dan ze al waren. Zo gaf het recht van verschrijving in de Staten van Overijssel zicht op allerlei goedbetaalde bijbaantjes. Het was dus zaak om, als je meerdere zoons had, ook voor hen zo'n recht te verwerven en te behouden. Maar door de crisis was het niet eenvoudig om te (blijven) voldoen aan de criteria voor het zijn van riddermatige, vooral de vermogenseis van 25.000 gulden per havezate leverde nu problemen op. Maar daarvoor werd soms een oplossing gevonden.

Schijnverkoppen

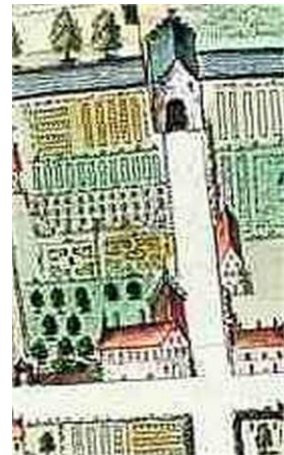
Als een edelman moeite had voldoende landerijen, en dus waarde, bijeen te brengen om zich voor verschrijving te kwalificeren, waren collega-edelen soms bereid om door middel van schijnverkoppen de helpende hand te bieden. Het reguliere aanbod aan land schoot tekort om een riddermatige in één klap of snel aan zijn vermogenskwalificatie te helpen. In dit geval konden de edelen die boven het minimum zaten uitkomst bieden. Zij konden zoveel vastgoed transporteren tot de ondergrens van 25.000 gulden was bereikt. Men regelde een 'verkoop' met de afspraak dat het getransporteerde onmiddellijk naar 'verkoper' zou terugkeren als 'koper' het niet meer nodig zou hebben. Van een werkelijke overdracht van onroerend goed, waarbij lusten en lasten door de koper genoten en gedragen werden, was bij dergelijke 'papieren' transporten geen sprake.²²²

²²² Henk van Heerde:

https://stadvollenhove.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=144&catid=16

Balthasar van den Clooster en de havezate Benthuis

In 1747 was de havezate Benthuis²²³ in Vollenhove onderwerp van zo'n 'handeltje' in adellijke kringen. De havezate Benthuis lag op de hoek Bentstraat - Groenestraat, linksonder op het kaartfragment hiernaast (het zuiden is hier bovenaan). Het grensde in het oosten (links op de kaart) aan Oldruitenborg.

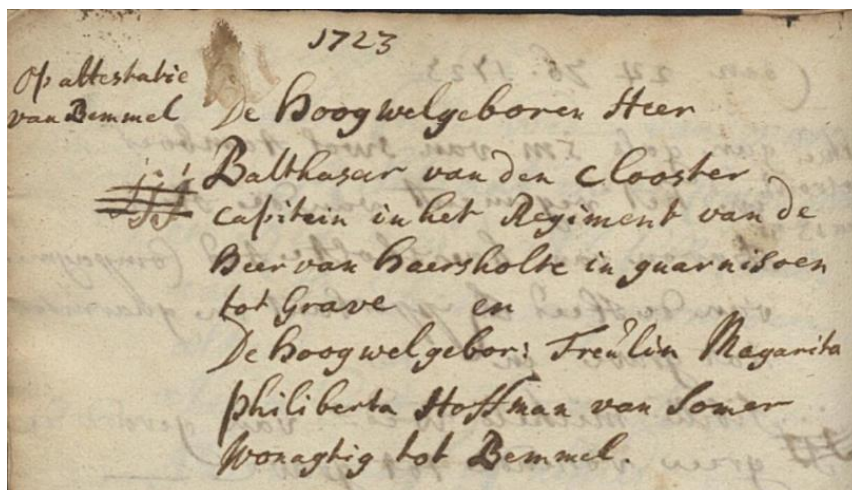

Benthuis is in het bezit van verschillende families geweest. De oorspronkelijke bezitters waren mogelijk de Van Isselmudens, later waren leden van de families De Vos van Steenwijk en Sloet de eigenaren. In 1671 werd Arent Conraedt van der Lawick, zoon van Arent tot Benthuis en Hendrina van Woldenburgh, van deze havezate verschreven. Zijn erfgenamen waren door schulden gedwongen Benthuis op 7 december 1717 te verkopen. In 1720 werd Willem Frederik Blankvoort van Benthuis verschreven.

De voogden van zijn zoon Jan Gerrit verkochten Benthuis op 27 februari 1747. Het ging om huis en hof en het recht van verschrijving in de Ridderschap. Koper was Balthasar van den Clooster, die er in 't zelfde jaar van verschreven werd. Hij was gehuwd maar overleed kinderloos.

Wie was Balthasar van den Clooster?

Balthasar van den Clooster, was een zoon van Edzard van den Clooster (zoon van Reint van den Clooster en Christina van de Marck) en Sibilla Elisabeth op den Berge. Hij overlijdt op 9 februari 1758. Hij trouwde in 1723 (ondertrouw in oktober) met Margarita Philiberta Hoffman van Someren uit Bemmelen, dochter van Willem Hoffman van Someren en Johanna van Bloemendal. Margarita, geboren in 1698, sterft op 19 februari 1774. Het echtpaar krijgt geen kinderen en Adriana Eleonora Catharina Hofman van Someren, de zus van Margarita en getrouwd met A.J. Gansneb Tengnagel is haar erfgenaam.

Bij zijn huwelijk is hij is kapitein in het regiment van Haersholte in garnizoen in Grave. Op 16 april 1743 is hij sergeant majoor titulair te voet en ook daarna verloopt zijn carrière voorspoedig. Op 26

²²³ <https://stadvollenhove.nl/index.php/gebouwen/121-benthuis>

mei 1746 wordt hij in Den Haag aangesteld tot kolonel commandant en luitenant kolonel effectief. Op 26 april 1754 is hij ten slotte generaal majoor van de infanterie.

Op 5 december 1732 wordt kapitein Balthasar van den Clooster namens zijn echtgenoot Margareta Philiberta Hofman van Someren, beleend met:

1. De Cattenlaerse
2. De Holtakkerse,
3. de Bergampse, waarvan met de wederhelft de prior van het klooster Mariendaal bij Arnhem, voorheen is beleend geweest,
4. Die op Berchem
5. De Duitse tiend onder Bommel en de kerkgift daartoe en de smalle tiend aldaar, welke tienden aan haar door de dood van haar moeder, Johanna van Bloemendaal, weduwe van Willem Hofman van Somer, in leven commandeur van Nijmegen, waren aanbestorven, van welke tienden, volgens verklaring van Rutger van Randwijck, die daarmede op 4 november 1641 was verleid, de Holtakkersche en de Bergampse bij anderen in onderleen worden bezeten

Op dezelfde dag krijgt Margareta Philiberta Hofman van Somer octrooi van het Duitse Huis om over hare goederen of de helft daarvan, leenroerig aan het Duitse Huis, te mogen disponeren.²²⁴

Balthasar en Benthuis

Er werd, zoals gezegd, nogal eens op papier geschoven met goederen. In 1747 was de havezate Benthuisonderwerp van zo'n handeltje. Het was bedoeld om Balthazar van den Clooster aan een entree in de Staten van Overijssel te helpen, terwijl hij niet het geld had voor een echte havezate. Erv werd op +papier geschoven met goederen, terwijl Benthuis op dat moment slechts zo'n 7500 gulden waard was.

Jonkheer Jan Gerrit Blankvoort, gehuwd met Johanna Baronesse van Haersolte, kocht het op 17 maart 1755 weer van Balthasar terug en werd er in dat jaar van verschreven. In 1761 kwam het ook officieel weer in handen van de familie Sloet.

In 1773 stond het vervolgens te koop: *'Men zal op Maandag den 27 September, des nademiddags ten 2 uren, op 't Stadhuis te Vollenhove aan de meestbiedende te laten inzetten, en op Maandag den 11 October daar aan volgende, meede des namiddags ten 2 uren, ter zelfver plaats en smant (?) en by Palmslag te verkoopen: het Adelyke huis en Havesate BENTHUIS, gelegen in Vollenhove, zynde voorzien met verscheidene ruime Vertrekken en verdere vereiste Commoditeiten, als ook met één spatieuze Tuin, wyders met het daar op leggende **regt van verschryvinge in de Ridderschap** van de Provintie van Overijssel, en verdere daar toe gehorende Regten en Geregtigheden; nader onderrigting by Mr. W. J. NESSINK, Schout te Vollenhove, en by Mr. R. SANDBERG, Advt. te Zwolle.'*

Op 8 mei 1775 verklaren zijn erven verkocht te hebben aan A. H. A. C. Baron Van Haersolte tot Staveren²²⁵ "het adellijk huis en havezate Benthuis, gelegen binnen deze stad op de hoek van de Groene- en Bentstraat met de daarachter gelegen hof en met het recht van verschrijving in de Ridderschap dezer provincie, bezwaard met 2 vuursteden en een jaarlijkse uitgang van 10 stuivers

²²⁴ <https://bit.ly/4b4VZDk>

²²⁵ Zie voor een mogelijke identiteit van deze A.H.A.C. het hoofdstuk over de Grootte Weede.

ten voordele van de stad en een gelijk bedrag ten voordele van de wezen van Vollenhove, na verkregen goedkeuring van Ridderschap en Steden volgens hun besluit van 12 april 1775".

Het stadsbestuur was enigszins ontstemd, dat deze onderhandse verkoop zonder hun voorkennis was geschied.

Carel Willem Baron van Haersolte, heer van Staveren, verkocht de havezate op 20 juni 1791 aan de kapitein Jacob Carel Frederik Baron Van Heerdt (en burgemeester van Kampen)ven echtgenote Helena Louise van Braam, dochter van vice-admiraal Jacob Pieter van Braam en Ursuline Martha Feith.²²⁶ Deze huwde voor de tweede maal in 1810, nu met Anna Judith, baronesse Sloet tot Lindenhorst. Hij werd van Benthuis verschreven in 1792.

Met de komst van de Bataafse Republiek in 1795, met 'vrijheid, gelijkheid en broederschap' vervielen alle voorrechten van de adel. Kapitein van Heerdt verkocht Benthuis op 19 augustus 1809 aan J. van Son uit Amsterdam.

In 1811 bleek het te zijn gehuurd door de gemeente voor het onderbrengen van 'gendarmes' – dat zullen de gemeentelijke veldwachters zijn geweest. Hetzelfde jaar werd het verkocht aan Anthony Baron Sloet tot Oldruitenborgh, met de conditie dat de gendarmes kunnen blijven.

In 1840 is Benthuis al voor een deel gesloopt. Het huis dat nu op die plek staat, is later gebouwd.²²⁷

²²⁶ https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacob_Carel_Frederik_van_Heerdt

²²⁷ https://stadvollenhove.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=144&catid=16